

NOVÝ

Slovenský jazyk

6 ročník
ZŠ

Autorka
PaedDr. Jarmila Krajčovičová

Lektorky
PhDr. Ľudmila Benčatová, CSc.
Mgr. Anna Valkovičová
PaedDr. Dana Vasilová, PhD.

Cover dizajn
Mgr. art. Mária Čorejová

Dizajn
Ing. Danka Pohlodová

Ilustrácie
Viktor Csiba

Fotografie
dobryden.cz
ef.co.uk
Orbis Pictus Istropolitana
shutterstock.com

Vydal ©
Orbis Pictus Istropolitana, spol. s r. o.
Miletičova 7, 821 08 Bratislava
v roku 2020 (N)

Zodpovední redaktori
Mgr. Lucia Demková
Mgr. Ľubomír Lábaj

Všetky práva vyhradené.
Kopírovať, rozmnožovať a šíriť toto dielo
alebo jeho časť bez súhlasu vydavateľa je
trestné.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu
a športu Slovenskej republiky vydalo
dňa 4. 6. 2020 odporúčaciu doložku
č. 2020/12124:4-A2201 k didaktickému
prostriedku NOVÝ Slovenský jazyk
pre 6. ročník ZŠ (2. časť) od autorky
PaedDr. Jarmily Krajčovičovej. Titul bol
zaradený do národného registra didaktických
prostriedkov s odporúčacou doložkou.

Naše vydavateľstvo sa snaží o maximálnu
kvalitu a Váš názor nám nie je ľahostajný.
Vaše pripomienky a návrhy radi uvítame
na adrese **redakcia@orbispictus.sk**.

ISBN 978-80-8120-847-8

www.orbispictus.sk
www.e-orbispictus.sk

- Ústne úlohy, ktoré nabádajú žiakov k diskusii.
- Sada slohových útvarov, ktoré žiak vypracováva v priebehu školského roka a ukladá si ich do vlastného **portfólia**.
- Všetko, čo si treba zapamätať.
- Dôležité veci, ktoré si žiak zopakuje.
- Aktivizačné úlohy pre zábavu celej triedy.
- Úlohy pre špekulantov, na ktoré sa treba pozrieť zblízka.
- Tvoríte** Predstavivosť žiakov rozvíjaná v tvorivých úlohách.
- Hľadanie informácií ako súčasť učenia sa.
- Na konci každej kapitoly sa nachádza **Čo už viem**, kde sa žiaci uistia o tom, či už všetko ovládajú (z iŠVP).
- TEST** Na konci každého celku si svoje vedomosti overia **testom**.
- Doplnkový materiál na **www.e-orbispictus.sk** alebo **www.orbispictus.sk**.

NOVÝ

Jarmila Krajčovičová

Slovenský jazyk

6

ročník
ZŠ
a 1. ročník
GOŠ

Tajomstvo zimného spánku

prídavné mená • privlastňovacie prídavné mená individuálne • vzor otcov/matkin

Azda vás bude zaujímať, prečo severské hlodavce neprespávajú zimu ako napríklad naše svište v Tatrách. Aj na to musíme hľadať odpoveď v prírodných podmienkach tundry. Aby sa svište pohrúžili do zimného spánku, musí ich telesná teplota klesnúť na desať stupňov Celzia. Toto dosiahnu len v takom prostredí, kde majú na celú zimu zaistené priaznivé podmienky. Tundra však rozmŕza v lete iba na povrchu do nepatrnej hĺbky. Spodná časť pôdy zostáva už od dôb ľadových ustavične zamrznutá. Teda severské hlodavce si nemôžu vyhrabať brlohy, v ktorých by prečkali v zimnom spánku nepriaznivé zimné obdobie.

Jozef Maňan: Ako zvieratá osídlili Zem (úryvok)

1. a) Prečítajte úryvok.

b) Vyberte správnu možnosť podľa textu.

Na zimný spánok sa svište ukladajú, ak

- ☐ teplota zeme klesne na desať stupňov Celzia.
- ☐ majú celú zimu zabezpečené priaznivé podmienky.
- ☐ sa dá vyhrabať brloh v ustavične zamrznutej pôde.
- ☐ ich telesná teplota stúpne nad desať stupňov Celzia.

c) Prečítajte text ešte raz. Vyhládajte prídavné mená a podčiarknite ich. Ktorými otázkami ste sa na ne pýtali?

d) Skúste, ktoré z podčiarknutých prídavných mien sa dajú stupňovať. Určte ich druh. _____

2. K prídavným menám napíšte vzor skloňovania.

severný pól – _____	ružolíce dieťa – _____
južnejší cíp – _____	zelený ostrov – _____
súci výskumníci – _____	unavení lovci – _____
skrytý úmysel – _____	raňajšie povetie – _____
skorší vlak – _____	netrpezliví cestujúci – _____
usmiati kamaráti – _____	vysilení bežci – _____
nórski polárni bádatelia – _____	

3. a) Kto podľa vás môže dobre poznať prírodu a porovnávať život živočíchov v rôznych oblastiach sveta? Hovorte svoje návrhy.
- b) Komu by mohli patriť veci či zvieratá na obrázkoch? Čiarou spojte pomenovanie osoby s predmetom.
- c) Hovorte, či sú veci na obrázkoch.

CESTOVATEĽ

LYŽIAR

POĽOVNÍK

TURISTA

VEDEC

LOVEC

4. a) Čie sú veci a zvieratá? Vyhládajte a napíšte vhodné dvojice.

sused

Muro

učiteľ

žiak

dedko

otec

Dušan

pero

noviny

spolužiak

okuliare

miska

kniha

bicykel

Dušanov spolužiak,

mama

Terka

(psík) Lana

teta

letuška

poštárka

učiteľka

rovnošata

prezentácia

kolega

šteňa

tablet

hlas

syn

tetin syn,

b) V úlohe a) podčiarknite prípony, ktorými ste utvorili prídavné mená.

c) Vysvetlite, prečo sa prípony v úlohe a) líšia.

Prídavné mená členíme na **akostné**, **vzťahové** a **privlastňovacie**.

Prídavné mená, ktoré vyjadrujú, že jednotlivým **osobám** alebo **zvieratám** niečo patrí, sú **privlastňovacie** prídavné mená **individuálne**. Pýtame sa na ne otázkami:

Čí časopis?

dedkov časopis

Čia miska?

Mickina miska

Čie okuliare?

mamine okuliare

Tvoríme ich príponami z podstatných mien:

mužského rodu		ženského rodu	
sg.	pl.	sg.	pl.
-ov, -ova, -ovo	-ovi, -ove	-in, -ina, -ino	-ini, -ine
bratov mobil	bratovi kamaráti	sestrin úsmev	sestrini priatelia
bratova taška	bratove spolužiačky	sestrina nálada	sestrine topánky
bratovo pero		sestrino oblečenie	

5. Utvorte privlastňovacie prídavné mená individuálne od všeobecných podstatných mien mužského rodu.

(strýko) _____ klobúk

(opravár) _____ telefón

(strýko) _____ auto

(opravár) _____ náradie

(strýko) _____ lyže

(opravár) _____ zákazky

(strýko) _____ manželka

(opravár) _____ dielňa

6. V texte vyhľadajte privlastňovacie prídavné mená individuálne. Prídavné mená utvorené z podstatných mien mužského rodu a z podstatných mien ženského rodu podčiarknite odlišnými farbičkami.

Karol pozval spolužiakov na oslavu svojich narodenín. Janovo koleno už bolo v poriadku, mohol prísť aj on. Karolovi rodičia pripravili malé občerstvenie. Karolove sestry pekne vyzdobili byt. Karolova babka upiekla tortu. Karolov najlepší kamarát povedal gratuláciu.

Karolova spolužiačka priniesla mačiatko. Spolužiačkin darček sa Karolovi náramne páčil. Mačiatku dal meno Simka. Simkina prítomnosť priniesla veľké pobavenie. Každý chcel pohladiť Simkin jemný kožuštek. No Simkine pazúriky už také jemné neboli.

7. Skloňujte ústne podľa vzoru: *otcov* (brat), *otcova* (tvár), *otcovo* (srdce), *otcovi* (známi), *otcove* (ruky).

Vzor *otcov*

Jednotné číslo			
Pád	mužský rod	ženský rod	stredný rod
N	otcov	otcova	otcovo
G	otcovho	otcovej	otcovho
D	otcovmu	otcovej	otcovmu
A	otcovho (živ.), otcov (neživ.)	otcovu	otcovo
L	o otcovom	o otcovej	o otcovom
I	otcovým	otcovou	otcovým

Množné číslo		
Pád	mužský živ. rod	mužský neživ., ženský, stredný rod
N	otcovi	otcove
G	otcových	otcových
D	otcovým	otcovým
A	otcových	otcove
L	o otcových	o otcových
I	otcovými	otcovými

Q Privlastňovacie prídavné mená individuálne skloňujeme podľa vzoru *otcov/matkin* (bratov sen/sestrin sen).

8. a) Doplňte pádové prípony v sg. podľa vzoru *otcov*.

	Muž. rod	Žen. rod	Stred. rod
N	trénerov pokyn	súperov__ odpoveď	hráčov__ úsilie
G	trénerov__ pokynu	súperov__ odpovede	hráčov__ úsilia
D	trénerov__ pokynu	súperov__ odpovedi	hráčov__ úsiliu
A	trénerov pokyn	súperov__ odpoveď	hráčov__ úsilie
L	(o) trénerov__ pokyne	(o) súperov__ odpovedi	(o) hráčov__ úsilí
I	s trénerov__ pokynom	so súperov__ odpoveďou	s hráčov__ úsilím

b) Zakrúžkujte prípony, v ktorých je *y*.

9. a) V privlastňovacích prídavných menách individuálnych doplňte pádovú príponu I sg.

s priateľov___ psom s bratov___ mobilom
s učiteľov___ výkladom s otcov___ povoláním
s Denisov___ priznaním s dedkov___ pozvaním

Chytíme sa za ruky

Podstatné mená aj prídavné mená majú v príponách I pl. (S kým?/S čím?) koncové písmeno vždy **i**:
s bratovými mobilmi.

- b) Zmeňte jednotné číslo na množné podľa vzoru a koncové písmeno v príponě napíšte farebne.

s priateľovými psami,

10. a) Doplňte pádové prípony v pl. a určte pád privlastňovacích prídavných mien.

bez starostov___ rozhodnutí
vo vodičov___ rukách
bez spisovateľov___ kníh
redaktorov___ hosťom
súperov___ hráčov

- b) Do krúžkov napíšte pády, v ktorých sa nachádza v príponách pl. ý.

11. a) Nájdite k podstatným menám vhodné privlastňovacie prídavné mená a spojte ich čiarou. Chýbajúcu pádovú príponu doplňte.

starostov___ Jurajov___
potápačov___
traktoristov___
učiteľov___

polárnikov___
horolezcov___
opravárov___
podnikateľov___

12. Doplňte pádové prípony a určte pád a číslo.

za basketbalistov___ úspechom
priateľov___ známi
z Marcelov___ poznámok
bloggerov___ priaznivcom
primátorov___ príbuzní
zverolekárov___ pacientov
v Jurajov___ taške
prezidentov___ poradcovia
na manažérov___ porade
remeselníkov___ zručnosť
od Mariánov___ otca
Rexov___ ošetrovatelia

- 13.** Pomocou tabuľky skloňujte ústne: *matkin* (brat), *matkina* (dlaň), *matkino* (dieťa), *matkini* (príbuzní), *matkine* (starosti).

Vzor *matkin*

Jednotné číslo			
Pád	mužský rod	ženský rod	stredný rod
N	matkin	matkina	matkino
G	matkinho	matkinej	matkinho
D	matkinmu	matkinej	matkinmu
A	matkinho (živ), matkin (než.)	matkinu	matkino
L	o matkinom	o matkinej	o matkinom
I	matkiným	matkinou	matkiným

Množné číslo		
Pád	mužský živ. rod	mužský neživ., ženský, stredný rod
N	matkini	matkine
G	matkiných	matkiných
D	matkiným	matkiným
A	matkiných	matkine
L	o matkiných	o matkiných
I	matkinými	matkinými

- 14. a)** Od podstatných mien ženského rodu utvorte privlastňovacie prídavné mená individuálne.

(lekárka) _____ hlas (Micka) _____ chvost
 (lekárka) _____ ordinácia (Micka) _____ miska
 (lekárka) _____ odporúčanie (Micka) _____ mláďa
 (lekárka) _____ pacienti (Micka) _____ súrodenci
 (lekárka) _____ známe (Micka) _____ labky

b) Doplňte pádové prípony a určte pád a číslo prídavných mien.

kamarátkin _____ súrodenci _____ s Katkin _____ chorobou _____
 Rysulin _____ opatrovkyni _____ s učiteľkin _____ žiakmi _____
 vychovávateľkin _____ zverenci _____ s účtovníčkin _____ prácou _____
 lyžiarkin _____ súperkám _____ v lekárkin _____ správe _____

- 15. a)** Všimnite si písanie začiatkových písmen v privlastňovacích prídavných menách, ktoré boli odvodené od vlastných podstatných mien:

Štefan – *Štefanova* (mama), *Hviezdoslav* – *Hviezdoslavove* (básne).

b) Utvorte a napíšte privlastňovacie prídavné mená. Začiatkové písmeno napíšte farebne.

(Kukučín) – _____ poviedky (Zuzana) – _____ otec
 (Kipling) – _____ román (Milan) – _____ úspechy
 (Hannibal) – _____ výprava (Alexander) – _____ víťazstvo
 (Lapaj) – _____ majiteľ (Riko) – _____ búda
 (Rexo) – _____ kňučanie (Líza) – _____ stopy

Privlastňovacie prídavné mená individuálne, ktoré sú odvodené od **vlastných** podstatných mien, píšeme s **veľkým začiatočným písmenom**:

Jozef → **J**ozefov (otec), Eva → **E**vina (matka), Štúr → **Š**túrovo (rodisko).

16. 🧩 Doplňte slovotvorné aj pádové prípony.

dedk_____ vnuci	policajt_____ nadriadení	architekt_____ návrhy
v riaditeľk_____ pracovni	otc_____ kolegovia	mam_____ súrodenci
od spolužiak_____ rodičov	v hlásateľ_____ očiach	krasokorčuliar_____ tréneri
s Juraj_____ bicyklom	v Rúfus_____ básňach	lyžiark_____ medaily

17. Ktoré časti viet patria k sebe? Zároveň doplňte aj chýbajúce časti pádových prípon.

Katkin_____ nové priateľky	idú presne.
Najväčším mamičkin_____ m miláčikom	sú bryndzové halušky.
Dedkov_____ m obľúbeným jedlom	je strakaté šteniatko.
Učiteľkin_____ hodinky	sú perfektné.
Evkin_____ rodičia	sa často hrávajú na Indiánov.
Neposední susedkin_____ synovia	k nám prídu na návštevu.

18. a) Preverte si pravopis. Doplňte pádové prípony akostných, vzťahových aj privlastňovacích prídavných mien individuálnych.

Fotografkin_____ spolupracovníci pripravili ateliér. Postupne prichádzali nevestin_____ a ženíchov_____ príbuzn_____. Fotografkin_____ pozornosť sa sústredila na mladomanželov. Bolo treba upraviť nevestin_____ účes a ženíchov_____ kravatu. Nevestin_____ tety museli odložiť palice a zaujať pekn_____ rovn_____ postoj. Fotografkin_____ prísnn_____ pohľad prebehol všetkých ženíchov_____ strýkov a nevestin_____ netere. Všetko bolo v poriadku. Ženíchov_____ strýkovia už nemali problém s účesmi, zato s nevestin_____ bratrancami bolo viac práce. Milošov strih účesu bol príliš odvážn_____, aj s Andrejov_____ náušnicami sa muselo dačo urobiť. Boli nápadnejšie než nevestin_____. Keď dobehol ako posledn_____ nevestin_____ otec, už sa mu neušlo fotografkin_____ pozornosti. A tak sa stalo, že otcov_____ zabudnuté zuby pri širok_____ úsmeve kazia dojem na všetkých svadobn_____ fotografiách.

b) Prekontrolujte si správne riešenia. Správne napísaná prípona predstavuje jeden bod. Získané body napíšte.

22 – 20

19 – 17

16 – 12

11 – 9

Čo už viem

- ☐ Rozoznám privlastňovacie prídavné mená individuálne.
- ☐ Viem ich utvoriť z podstatných mien mužského a ženského rodu.
- ☐ Viem ich skloňovať podľa vzoru *otcov* alebo *matkin* a ovládam ich pravopis.

Po stopách zvierat

privlastňovacie prídavné mená druhové • vzor pávi

1. a) Skúste uhádnuť, komu patria stopy na obrázkoch. Spojte čiarou živočícha s jeho stopou.

- b) Stopy, ktoré patria jednotlivým zvieratám, pomenujte ústne podľa vzoru.

Vzor: stopa, ktorá patrí vrane → **vrania** stopa

 Privlastňovacie prídavné mená rozlišujeme **individuálne** a **druhové**.

Privlastňovacie prídavné mená **druhové** privlastňujú celému zvieraciemu/ludskému **druhu**.
Pýtame sa na ne otázkami:

Čí hlas?

človečí hlas

Čia stopa?

líščia stopa

Čie hniezdo?

vranie hniezdo

Tvoríme ich od podstatných mien príponami:

sg.		pl.	
-í, -ia, -ie		-í, -ie	
bobrí kožuch	vraní zobák	bobří súrodenci	vraní spoločníci
bobria hrádza	vrania stopa	bobrie končatiny	vranie mláďatá
bobrie mláďa	vranie hniezdo		

2. Podľa obrázkov utvorte od podstatných mien privlastňovacie prídavné mená druhové. Pridajte typický znak živočícha.

sobie parohy

Privlastňovacie prídavné mená druhové skloňujeme podľa vzoru **páví**: líščí, kozí, zubrí.
Pri vzore **páví** sa **nedodržiava pravidlo o rytmickom krátení**: motýlí, papagájí.

3. a) Pomocou vzoru v tabuľke skloňujte ústne: *páví* (chvost), *pávia* (rodinka), *pávie* (pero).
b) Samostatne vyskloňujte slovné spojenie *blší trh* a *psí chvost*.

Vzor *páví*

Jednotné číslo				Množné číslo		
Pád	mužský rod	ženský rod	stredný rod	Pád	mužský živ. rod	mužský neživ., ženský, stredný rod
N	páví	pávia	pávie	N	páví	pávie
G	pávieho	pávej	pávieho	G	pávích	pávích
D	páviemu	pávej	páviemu	D	pávím	pávím
A	pávieho (živ.) páví (neživ.)	páviu	pávie	A	pávích	pávie
L	o pávom	o pávej	o pávom	L	o pávích	o pávích
I	pávím	pávou	pávím	I	pávimi	pávimi

Pád	Jednotné číslo		Množné číslo	
N	blší trh	psí chvost		
G				
D				
A				
L				
I				

4. Z podstatného mena v zátvorke utvorte privlastňovacie prídavné meno druhové a doplňte ho v správnom tvare.

Najmenšie mláďa porodí kengura červená. (Kengura) _____ mláďa je veľké asi ako oriešok. Hmotnosť a rozmery (pštros) _____ vajec sú obdivuhodné: jedno vajce je veľké ako 25 slepačích vajčiek a váži 1,5 kg. (Orol) _____ hniezda sa rokmi zväčšujú a môžu dosiahnuť šírku aj dva metre. V (bocian) _____ zobákoch končia drobné vodné živočíchy a rastliny. Okolo (bobor) _____ hrádzí vidno stromy olúpané z kôry. (Šimpanz) _____ samček dospieva v siedmom-ôsmom roku, ale medzi dospelých je prijatý až o pár rokov neskôr. (Zebra) _____ pár žije spolu po celý život, no mláďatá v dospelosti rodinu opúšťajú. Nočný (sova) _____ let je neobyčajne tichý, takmer nečujný. (Králik) _____ dupot sa ozýva vtedy, ak králik cíti nebezpečenstvo a dupotom varuje ostatných. Čerešne obsypané plodmi priťahujú nálety (škorec) _____ krdľov.

5. a) Spojte čiarou vhodné dvojice. Zakrúžkujte prídavné mená, v ktorých sa nedodržiava pravidlo o rytmickej krátení.

paví

mufloní

orangutaní

papagájí

tučniačí

rybí

kamzičí

líščí

kobyli

tuk

mlieko

chvost

pár

zobák

úsmev

roh

kožuch

skok

- b) **Tvoríte** Vybrané prídavné mená použite vo vetách. Spomeňte si na svoju návštevu zoo.

6. V prídavných menách podčiarknite mäkkú spoluhlásku pred pádovou príponou. Určte, v ktorom páde a čísle píšeme v týchto prídavných menách mäkkú spoluhlásku.

vo včelom mede

v sloňom uchu

v baraňom kožuchu

v medvedom brlohu

v kobyľom mlieku

v sokoľom lete

v haďom jede

7. Doplňte pádové prípony.

baran__ roh

sokol__ zrak

do kanč____ zubov

koz__ syr

korytnač__ pancier

hovädz__ dobytok

v motýľ____ lete

ps__ pohľad

v žraloč____ zuboch

v holub____ farbe

v slávič____ speve

hus__ gagot

v lastovič____ hniezdach

s tulen____ lojom

s ovč____ vlnou

kur__ mláďa

so šarkan____ chvostom

cap__ zápach

krokodíl__ pohyb

goril__ otec

8. **Uhádnite?**

Čí dom neposlúži dvom? (*ičamils*)Za aký nos každý orol horlí? (*ilr0*)

podľa J. Pavloviča

9. a) Doplňte do viet vhodné prídavné meno v správnom tvare. Môžete sa poradiť v dvojiciach. rybí, mačkin, strigin, obrí, trpasličí, rybkin, mačací, rybáci, obrov, trpaslíkov, stridží

Oblíbenou drevinou menších okrasných záhrad sú _____ ihličnany.
 _____ brada od starostí zošedivela. _____ mraveniská ukrývajú
 vo vnútri spleť dlhých chodieb. _____ oko uprostred čela potemnelo hnevom.
 Zahnutý _____ prst ukázal na Janka a Marienku. V ľudových predstavách sa chápal
 deň Kataríny (26. november) ako prvý _____ deň, začiatok zimy. Ktosi sa sem za-
 kráda _____ krokmi. Za dverami bolo počuť vytrvalé _____ mraučanie.
 _____ tuk obsahuje veľa vitamínu D. V bufete sa už minul _____ šalát.
 _____ zlatá šupinka priniesla rybárovi veľké bohatstvo.

- b) Privlastňovacie prídavné mená individuálne a druhové podčiarknite odlišnými farbičkami.

10. a) Preverte si pravopis prídavných mien. Doplňte *i/í, y/ý*.

Otcov__ znám__ z mesta chceli vidieť naše okolie. Zapáčil sa im mam__n nápad. Viedla ich
 na nízk__ kopec so širok__mi lúkami. Vysoko pod modr__m nebom znel škovránč__ spev. Nad
 zeleným__ lúkami poletovali mot__lie rodinky a hľadali kvety. Lúky boli posiate púpavami
 a krt__mi kopčekmi. V zelenej tráve v tieni stromu sa páslo zopár ovč__ch a koz__ch mláďat.
 Z koz__ch papuliek vytŕčali zvyšky mlad__ch halúzok. Obďaleč sa na hrbě zohriat__ch kameňov
 mihol jašterič__ chvost. Z os__ch hniezd v dutinách stromu vyletovali rozhnevané osy. Akoby
 ich znepokojil tmav__ mrak na oblohe. Aj vo vtáč__ch hniezdach sa začalo mrvenie. A zvláštn__
 hlučn__ mrak sa zmenil na krdle div__ch husí, ktoré komentovali svoju cestu siln__m hus__m
 gagotom. V konároch vysokého stromu na lúke sa začal usádzať včel__roj. Vo vče__om roji to
 hučalo ako v úli. Naši mestsk__ hostia odchádzali nadšen__ a spokojn__.

- b) Prekontrolujte si správne riešenia. Správne napísaná prípona predstavuje jeden bod. Svoje získané body napíšte.

29 – 26

25 – 20

19 – 15

14 – 9

Čo už viem

- ☐ Rozoznám privlastňovacie prídavné mená druhové.
- ☐ Viem ich utvoriť z podstatných mien príponami *-í, -ia, -ie*.
- ☐ Viem ich skloňovať podľa vzoru *páví* a ovládam ich pravopis.

Ideálni spolužiaci

opakovanie prídavných mien

1. a) Aké vlastnosti by mal mať ideálny spolužiak/ideálna spolužiačka? Vyberte si vlastnosti a označte ich.

- ☐ dôveryčivý
- ☐ empatický
- ☐ citlivý
- ☐ dôveryhodný
- ☐ podozrievavý
- ☐ kritický
- ☐ podnikavý
- ☐ spokojný
- ☐ pokojný
- ☐ vtipný
- ☐ nápomocný
- ☐ spoľahlivý
- ☐ bezmocný
- ☐ ochotný
- ☐ nenápadný
- ☐ múdry
- ☐ výrečný
- ☐ vážny
- ☐ mlčanlivý
- ☐ rozvážny
- ☐ optimistický
- ☐ neposmievačný
- ☐ utáraný
- ☐ odvážny
- ☐ opatrný
- ☐ smelý
- ☐ usilovný
- ☐ dôsledný
- ☐ sebavedomý
- ☐ chápaný
- ☐ tímový
- ☐ skromný
- ☐ veselý

b) Zistíte so spolužiakmi, koľko hlasov ste dali jednotlivým vlastnostiam.

2. Dopíšte pomenovanie predmetu, ktorému môže prislúchať daná vlastnosť.

linajková _____ makový _____

jarné _____ emailová _____

diaľničný _____ prímestská _____

hip-hopový _____ cyklistický _____

divadelné _____ žiacka _____

3. a) Nájdite znaky, ktoré sú spoločné pre prídavné mená v rámkoch B, a napíšte ich do rámpika A.

b) Nájdite znaky, ktoré patria iba jednotlivým prídavným menám.

A

B

zubrý

hadí

orlí

rybí

4. Aký môže byť *byť*? Čí môže byť *byť*? Napíšte po štyri prídavné mená:

A akostné: _____

B vzťahové: _____

C privlastňovacie individuálne: _____

5. Doplňte do vety akostné prídavné meno vo vhodnom stupni.

veľký, rozšírený, nebezpečný, rozmanitý, hornatý, rovinatý, členitý, jednotvárný, zaujímavý, malý

_____ vajce, ktoré váži iba 0,3 gramu, kladie kolibrík jemný.

_____ bublina, akú kedy kto ústami zo žuvačky vyfúkol, mala priemer

84 cm. Verili by ste, že _____ dopravným prostriedkom na svete sú bicykle?

Povrch Európy je _____. Južné oblasti svetadielu sú _____

a _____ ako severné. Pre vodičov je cesta _____ krajinou

_____ a jazda na nej môže byť pre náhly mikrosprávok _____

ako jazda po _____ krajine.

6. Rozlíšte tvary prídavných mien: podčiarknite prídavné meno modrou farbičkou, ak je v pádovej prípone ý/y, červenou, ak je í/i, zelenou, ak je ý aj i.

nápadn_m_ účesmi

oficiáln_ predstavitelia

so skor_m rýchlikom

kriv_m cestami

z nov_ch domov

s tepl_m vetrovkami

nudn_ rečníci

zajtraš_ program

úspešn_m podnikateľom

nočn_ jazdci

s keramick_m nádobami

súc_ hráči

po dlh_ch prestávkach

normáln_ chalani

s krátk_m účesom

7. Na otázku skúste napísať viac odpovedí (prídavných mien).

Akí by mali byť

- žiaci? _____
- predavači? _____
- hodinári? _____
- moderátori? _____
- politici ? _____
- herci? _____
- lekári? _____
- dospelí? _____

8. Čo by si si rád/-a požičal/-a z priateľových alebo priateľkiných vecí? Doplňte 2 veci.

priateľov _____ priateľovu _____

priateľovo _____ priateľove _____

priateľkin _____ priateľkinu _____

priateľkino _____ priateľkine _____

- 9.** Uhádnite, komu patria osoby, veci, stavy. Dopíšte prídavné mená.

_____ výkon _____ trénerka
_____ zranenie _____ rodičia
_____ lyže

- 10.** Doplňte slovotvorné aj pádové prípony a dokončite vety.

V susedk _____ záhrade _____

Na Zuzk _____ vysvedčení _____

V tet _____ byte _____

So sestr _____ dieťaťom _____

K študentk _____ úspechu _____

Obhajkyn _____ reč _____

Paulínk _____ pero _____

U Vanesk _____ starých rodičov _____

V Mick _____ mlieku _____

- 11.** V rade privlastňovacích prídavných mien druhových podčiarknite tie, v ktorých sa nedodrížiava pravidlo o rytmickej krátení.

komári bzukot

labutí pár

bocianie hniezdo

srnčí skok

sojčí škrek

somária koža

- 12. a)** Vo vetách vyhladaťte a podčiarknite prídavné mená a určte ich druh a vzor.

b) Určte aj gramatické kategórie (rod, pád, číslo).

Martinovmu otcovi sa zapáčilo športové lietanie. Po absolvovaní kurzu zložil náročné skúšky. Teraz už lieta menším športovým lietadlom nad krajinou. Domy v údoliach vyzerali z výšky ako trpasličie príbytky. Neraz zazrel na stráňach ovčie stáda, ktoré vyzerali ako biele bodky na maminom zelenom pulóvri. Martinovým snom je pokračovať v otcových šľapajách.

13. a) Preverte si pravopis prídavných mien. Doplňte chýbajúce *i/í, y/ý*.
 b) Podčiarknite prídavné mená, v ktorých sa uplatňuje pravidlo o rytmickej krátene.

Som veľmi zvedav__ chlapec. Rád nazriem za každý vysok__ plot, rád počúvam reči dospel__ch. Rodičia sú prísň__ a občas ma za to karhajú, ale láskav__m spôsobom. Mojm najväčš__m nepriateľom je chôdza pomal__m krokom. Som rýchľ__ bežec a nerozlišujem pritom školsk__ dvor alebo školskú chodbu. Pomalš__ som pri ústn__ch odpovediach, ale bleskurýchľ__ pri testoch. Chcem byť hotov__ čo najskôr, aby som mohol snívať zahľaden__ do obloka alebo si tajne listovať v susedov__ch zošitoch. S Danom si píšeme tajné šifry, ktoré nerozlúštia ani najšikovnejš__ spolužiaci. Vymýšľajú ich Danov__ starí rodičia, lebo je to ich koníček. Raz sme vtipne zašifrovali spolužiačk__n__ priezvisko, inokedy mená mačk__n__ch mláďat a ohromne sme sa na tom zabávali. Tak__ch vesel__ch nás však zastavil spolužiačk__n brat a poriadne nám pohrozil. Áno, sme zvedav__, rýchľ__ a vesel__ a čo je na tom zlé?

- c) Prekontrolujte si správne riešenie. Správne napísaná prípona predstavuje jeden bod. Získané body napíšte.

27 – 24

23 – 20

19 – 13

12 – 7

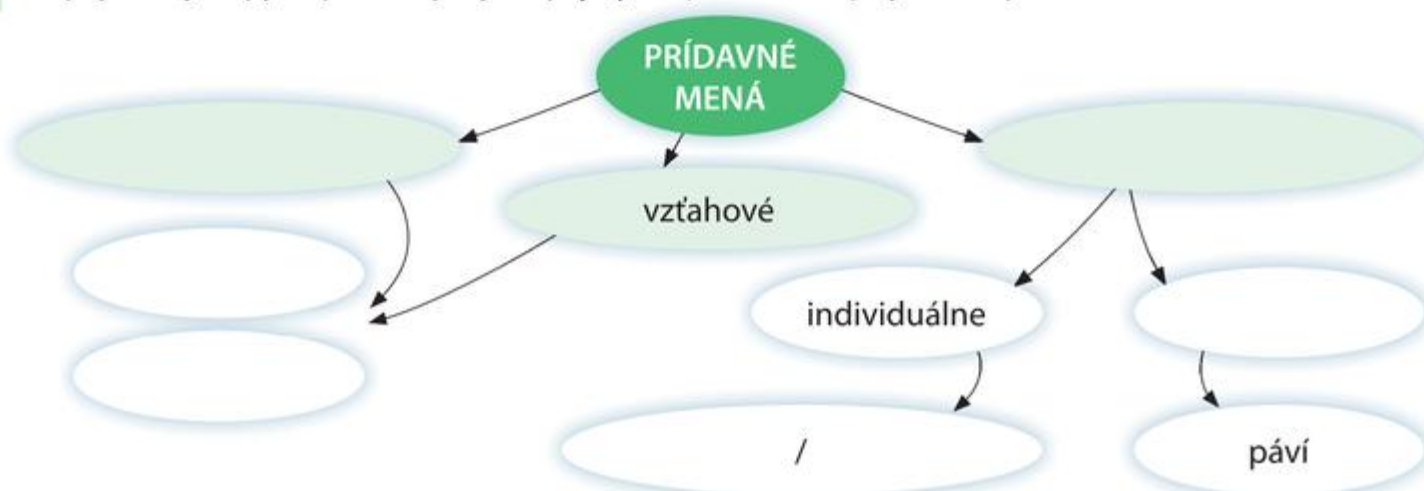
14. Diktát

Starých Grékov považujeme za zakladateľov európskej civilizácie. Vytvorili prvú riadnu abecedu, úchvatné stavby a grécki umelci vytvorili diela, ktoré dodnes udivujú celý svet. Aténski herci vystupovali na divadelných festivaloch. Najlepší autori a herci boli na konci festivalu odmeňovaní divákmi. Dodnes nás fascinujú Homérovi hrdinovia z jeho eposov. Z Ezopových bájok čerpali ľudia poučenia počas stáročí. Grécky spôsob života zaviedol do mnohých častí sveta Filipov syn Alexander. Do dnešných Atén cestujú zvedaví turisti, zahraniční študenti, ale aj európski politici.

15. 🗉 V zašifrovanej správe odhalte slová a „odkaz“. Rozlúštené slová a „odkaz“ napíšte.

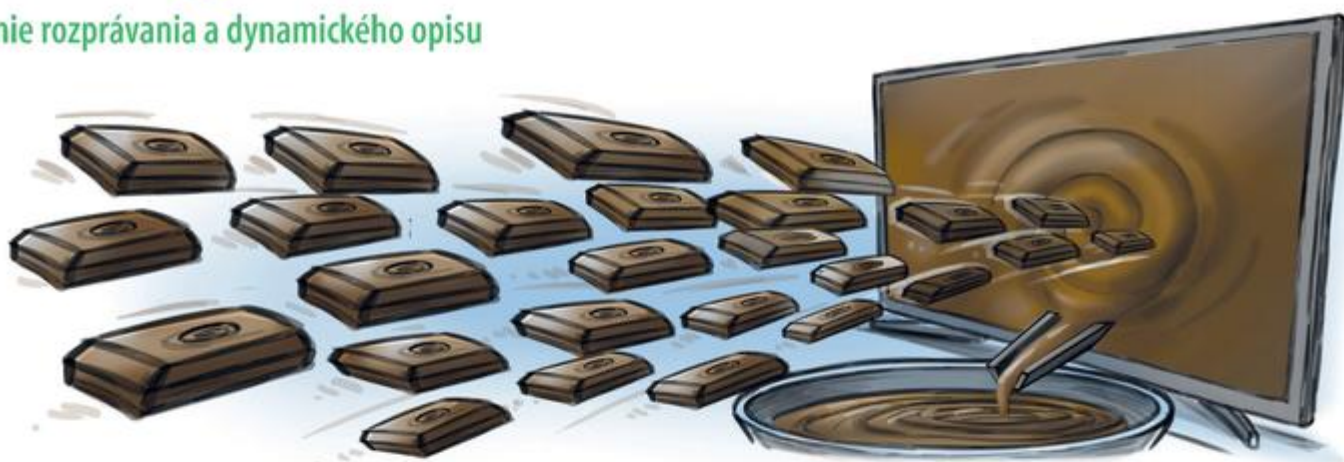
→ páv	íkr	abí	tig	ríb	yvo	čie
				líh	ívl	
ast	cíj	aba	bíž	olu	čac	
rab					íma	
ípo		ník	ohú	tíh	čac	
tka	nít	ule	avr	aní	vrab	

16. Do pojmovej mapy doplňte chýbajúce pojmy. Doplňte si tiež po jednom príklade ku každému rámičku.

Ako sa vyrába telečokoláda

porovnanie rozprávania a dynamického opisu

„Teraz vám vysvetlím, ako tento môj báječný televízor funguje. Najprv sa ale spýtam, či viete, ako funguje obyčajný televízor. Je to veľmi jednoduché. Na jednom konci, tam, kde sa sníma obraz, máte veľkú kameru a ňou začnete obraz snímať. Nasnímané obrázky sa potom rozdelia na milióny drobných čiastočiek, takých drobných, že ich ani nevidíte. Tie sa pomocou elektriny vyšlú na oblohu. Na oblohe potom letia vzduchom, až kým nenarazia na anténu na streche nejakého domu. Potom sa spustia dolu drôtom a tlačia sa a vrtajú dnu, až kým sa každá z toho milióna drobných čiastočiek nedostane na správne miesto, ako keď skladáte skladačku, až sa napokon celý obrázok objaví na obrazovke.“

„To nie je presné! Tak to nefunguje,“ namietal Mike Telle.

„Si milý chlapec,“ povedal pán Wonka, „len občas veľa rozprávaš. No a teraz! Keď som po prvýkrát videl, ako funguje obyčajný televízor, dostal som ohromný nápad... Ak títo ľudia dokážu rozbiť fotografiu na milióny kúskov, poslať tie kúsky vzduchom a potom ich znovu zložiť niekde na druhom konci, prečo by sa nedalo to isté urobiť s čokoládovou tyčinkou?“

Roald Dahl: Charlie a továreň na čokoládu

1. a) Zabavte sa s Roaldom Dahlom.

b) Čo chcel pán Wonka vysvetliť svojim poslucháčom – deťom?

c) Aký jav si vybral na porovnanie svojho vynálezu?

d) Čo myslíte, podarilo by sa v skutočnosti (mimo knihy) vyrobiť telečokoládu?

e) Pozorne si text ešte raz prečítajte. Vyhľadajte opis pracovnej činnosti a do zeleného rámika napíšte poradie jednotlivých krokov.

f) Do žltého rámika vypíšte slovesá z opisu fungovania televízie a určte ich slovesný čas a osobu.

g) Ústne vysvetlite, prečo sú v opise dôležité slovesá.

2. a) Prečítajte text a vysvetlite si neznáme slová.

Prebrala sa na čudné zvuky. Sadla si a pretrela si oči. Nad hroblou sa spínal čierny kôň a okolo v hústí zavýjali vlci. Paripe svietili oči sťa plamienky, z nozdier jej vychádzal dym. Zaerdžala, sekla prednými nohami a odbehla do lesa. Len čo sa ocitla medzi stromami, vyrazili za ňou vlci. Čierny kôň pred nimi cválal, bil kopytami a strašidelne ryčal. Dobrú chvíľu robil lomoz v hústí, kým všetko stíchlo. Dievča vyšlo na hroblu a privrelo otvorenú truhlicu.

Milan Húževka: Hroblá plná zlata

b) Môže sa udalosť zobrazená v úryvku opakovať alebo je neopakovateľná, jedinečná?

Vysvetlite prečo.

c) Porovnajte dej zobrazený v úvodnom texte a v ukážke v úlohe 2. Aké sú medzi nimi rozdiely?

d) Podčiarknite v texte slovesá a napíšte, v ktorom sú slovesnom čase. _____

Rozprávanie	Dynamický opis
• Zachytáva jedinečnú udalosť alebo osobný zážitok. • Udalosť sa rozvíja v časovej postupnosti. • Vyjadruje osobné postoje a pocity. • Najviac využíva plnovýznamové slovesá najčastejšie v minulom čase. • Využíva rozmanité druhy viet, priamu reč a citoslovčia.	• Zachytáva opakujúci sa dej alebo činnosť. • Dej alebo činnosť sa odvíjajú v časovej postupnosti. • Opisuje dej vecne, bez osobného postoja. • Využíva plnovýznamové aj neplnovýznamové slovesá v prítomnom čase v 1. alebo 2. osobe pl. • Využíva oznamovacie alebo rozkazovacie vety. • Používa presné pomenovania.

3. **Tvoríte** Zahrajte sa so slovesami, ktoré potrebujeme v rozprávaní aj v dynamickom opise, a vymyslite dva slohy.

Ako sa pripravujú palacinky

(Opis pracovnej činnosti)

Potrebujeme: _____

Postup: _____

Opis pracovnej činnosti (osnova)

→

→

→

Nehoda s palacinkami

(Rozprávanie)

Úvod

Zápletka

Vyvrcholenie

Obrat

Rozuzlenie

Stavba (kompozícia) príbehu

- **úvod** (zoznámime sa s postavami, prostredím)
- **zápleтка** (nejaká komplikácia uvedie dej do pohybu)
- **vyvrcholenie** (dej, problém alebo konflikt vrcholí)
- **obrat** (dej sa nečakane obráti)
- **rozuzlenie** (vyjasnenie problému, konfliktu)

Svoj príbeh môžeš ilustrovať.

TEST 3

V prírode sa ustavične niečo deje a mení. Zo dňa na deň, z týždňa na týždeň, z roka na rok – od jari do jesene, od jesene do jari. Tam, kde napríklad pred dvadsiatimi rokmi bolo rúbanisko plné jahôd a malín, zelenie sa teraz bujná mladina. Teplomilné zvieratká sa odtiaľ odsťahovali a pod spleťou konárov a vetvičiek zaujali ich miesto živočíchy, ktoré obľubujú tieň a chladok.

Človeka už od nepamäti zaujímalo, odkiaľ zvieratá pochádzajú, ako osídlili našu Zem, prečo a ako sa sťahujú. Tieto zjavy podnecovali ľudskú zvedavosť, lebo sa priamo dotýkala života človeka na našej planéte, ktorá bola v pradávnych dobách pustá, bez akéhokoľvek života. A dnes nachádzame veľmi pestrý živočíšny svet na všetkých pevninách, na odľahlých ostrovoch v širokých priestranstvách oceánov, v polárnych pustatinách, vo vysokých horách, vo večnej tme podzemných jaskýň a v morských hĺbinách. Pritom každý ten svet má svoju rázovitú podobu a svoje tajomstvá vzniku.

Jozef Maňan: Ako zvieratá osídlili Zem (úryvok, obálka)

1. Z textu vyplýva, že človeka oddávna zaujíma,

- A. prečo sa v prírode dejú zmeny z roka na rok.
- B. prečo a ako sa zvieratá neustále sťahujú.
- C. prečo sú svety pevnín a oceánov odlišné.
- D. prečo človek nežije na planéte bez života.

2. Cieľom textu je hlavne

- A. zabaviť zaujímavosťami zo života zvierat.
- B. informovať o obsahu knihy *Ako zvieratá osídlili Zem*.
- C. poučiť o tajomstve neustálych zmien v prírode.
- D. presvedčiť o pestrosti prírody.

3. V texte prinášajú najviac informácií

- A. podstatné mená a prídavné mená.
- B. podstatné mená a slovesá.
- C. slovesá a príslovky.
- D. prídavné mená a slovesá.

4. V ktorej možnosti nie sú všetky podstatné mená konkrétne?

- A. rúbanisko, jahôd, malín
- B. mladina, zvieratká, jaskyňa
- C. konárov, vetvičiek, živočíchy
- D. zo dňa, od jesene, človeka

5. V ktorej možnosti sú všetky podstatné mená abstraktné?

- A. z týždňa, na rok, od jaskyne
- B. planéta, od nepamäti, zjavy
- C. v dobách, chladok, zvedavosť
- D. život, jahôd, podobu

6. V ktorej možnosti sa slová neskloňujú podľa rovnakého vzoru?

- A. život, vznik, strom
- B. koniec, rok, týždeň
- C. svet, zjav, chladok
- D. ostrov, živočích, údiv

7. V ktorej možnosti sa obidve podstatné mená skloňujú podľa vzoru *kosť*?

- A. po povodni, v púšťach
- B. jaskýň, na hrádzach
- C. z jari, spleťou
- D. jahôd, malinám

8. V ktorej možnosti sa aspoň jedno podstatné meno skloňuje podľa vzoru *dievča*?

- A. v tajomstvách, s miestami
- B. z rúbanísk, od zvierat
- C. obdobiám, z malinčia
- D. priestranstvá, zvieratká

9. V ktorej možnosti nie sú len prídavné mená?

- A. blízky, svoju, spisovateľov, nášmu
- B. plné, račí, strmší, kamenná
- C. najmilšie, ľudskú, pestrý, rybacie
- D. odľahlý, večnej, syty, dávnych

10. V ktorej možnosti sú iba vzťahové prídavné mená?

- A. bujná, s plnými, vráskavý
- B. pestrý, na vysokých, v psom
- C. podzemný, morských, zimným
- D. susedov, rázovitú, pustá

Test pokračuje na s. 20.

11. V ktorej možnosti sa dá prídavné meno stupňovať?

- A. večnej
- B. širošírej
- C. podzemných
- D. plnú

12. V ktorej možnosti sa v prídavných menách uplatňuje pravidlo o rytmickej krátene?

- A. odľahlý, v rázovitých
- B. vysokánskymi, polárny
- C. morský, vzdialenej
- D. na najnižšom, strmými

Pokiaľ ide o plávanie, cicavce sú na tom horšie ako hady, okrem morských cicavcov, ako sú veľryby, delfíny, tulene, mrože a iné, pre ktoré je vodný živel prirodzeným prostredím. Medzi štvornohými cicavcami je skutočne dobrých a vytrvalých plavcov pomerne málo. Výnimkou sú cicavce, ktoré sú svojím spôsobom života viazané na vodu, napríklad vydry, norky, bobry, nutrie, ondatry a iné. Zo šeliem je predovšetkým najlepší a najvytrvalejší plavec medveď biely – lovec tuleňov a iných morských cicavcov a rýb. Z kopytníkov je najlepším plavcom hroch, ktorý sa po celý deň váľa vo vode afrických riek a jazier a na súš vychádza len na pašu. Aj náš jeleň je pomerne dobrý plavec. Preplávať širokú rieku alebo jazero nie je preň nijaký problém. No v plávaní nie je ani zďaleka taký vytrvalý ako sob. Aj medzi drobnými suchozemskými cicavcami sa nájdú niektorí dobrí plavci. O krtoch vieme, že sa vody neboja.

Jozef Maňan: Ako zvieratá osídlili Zem (úryvok, obálka)

13. Témou úryvku sú

- A. plavecké schopnosti cicavcov.
- B. plavecké výkony hadov.
- C. plavecké vlastnosti hrochov.
- D. plavecké úspechy krto.

17. V ktorej možnosti je správny pravopis?

- A. v medvedom brlohu, na jelenom parohu
- B. v hadom jede, o kohútom kikiríkaní
- C. na tuleňom chvoste, v sokoľom oku
- D. v delfínom písaní, vo včelom roji

14. V ktorej možnosti sú neživotné podstatné mená?

- A. veľryby, nutrie
- B. ryby, vydry
- C. ondatry, norky
- D. delfíny, mrože

18. V ktorej možnosti sa nedodržiava pravidlo o rytmickej krátene?

- A. s delfínom pyskom, tučniačí pár
- B. veľrybí tuk, v krtích chodbách
- C. s vrabčím krdľom, ťaví hrb
- D. jelení skok, za zebrím mláďaťom

15. V ktorej možnosti sú nesprávne odvodené privlastňovacie prídavné mená druhové?

- A. dlhý nutrí chvost
- B. mocné hrošacie kly
- C. vzácna norčia kožušina
- D. chutná rybacia polievka

19. V ktorej možnosti je správne uvedený vzor prídavného mena?

- A. v manažérkiných projektoch – vzor *otcov*
- B. pehaví chlapci – vzor *cudzí*
- C. k programátorovým úlohám – vzor *matkin*
- D. zahraniční študenti – vzor *pekný*

16. V ktorej možnosti nie sú uvedené privlastňovacie prídavné mená druhové?

- A. líščí chvost, vydria nora
- B. sobí záprah, škovránčí spev
- C. bobrove zuby, rybkino akvárium
- D. ondatria srst', sokolí pár

20. V ktorej možnosti sú všetky prídavné mená napísané správne?

- A. milí jankini príbuzní, jurkovi rodičia
- B. Jakubovi múdri priatelia, dlhý tigri skok
- C. rezký revízorkyn hlas, vo verných psích očiach
- D. veselí vrabčí krdel', krásne motylie krídlo

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.

Gina si za to mohla sama

zámená • skloňovanie osobných základných zámen

Gine očividne došli nervy skôr ako Marcel prišiel k jej uchu. Súrodenci sa pohádali, ale v celej situácii bol jeden závažný problém. Boli prázdniny, rodičia boli v práci a deti doma bez toho, aby niekto ukončil ich hádku. Marcel a Gina na seba nakričali, trochu sa poštípali, padlo aj niekoľko úderov, až nakoniec padli aj tieto slová:

- Keď si takýto, nebudem sa s tebou hrať vôbec!
- Keď si takáto protivná ani to nechcem!

A tak sa Marcel a Gina ocitli každý v inej izbe. Marcel v obývačke a Gina ostala v ich spoločnej detskej izbe. Marcel mal poruke televízor, počítač a lego. Gina mala iba svoj počítač. Obidvaja mali pri sebe aj knihy, ale ani jeden po nich nesiahol. Marcel sa hodil do kresla a musel uznať, že ho trochu hrýzlo svedomie, ale Gina si za to mohla sama. Keby splnila svoj sľub, nič by sa nestalo.

Anna Mária Urbanová: Palacinky

1. a) Prečítajte si text.

b) Podľa svojich skúseností odhadnite, aký sľub Marcela mohla dať bratovi a ako sa mohol konflikt urovnať.

c) V texte vyhľadajte osobné základné zámená a podčiarknite ich. Zakrúžkujte osobné prívlastňovacie zámená.

2. Priradte k zámenám slovesné tvary.

odpovedá, sľúbiš, čítame, pribehla, vráťte sa, volajú, vidíš, počúvam, spievala, nesieme, smeje sa, zaspalo, hrám, nezabudol

ja	on	vy	ty
ona	ono	oni	my

3. Zopakujte si skloňovanie osobných základných zámen pre 1. a 2. osobu *ja, ty, my, vy* a doplňte správne tvary zámen.

Povedz (ja) _____ pravdu. Volali ste (my) _____? Popoludní prídeme k (vy) _____.

(Vy) _____ ste ma prekvapili. Kto ide so (ja) _____ do knižnice?

Ani (my) _____ v ničom za (vy) _____ nezaostávame. Bolo nám

s (vy) _____ úžasne. Poviem (ty) _____ to až neskôr. S (ty) _____

rád pôjdem na výlet.

4. Do viet doplňte vhodné zámená 1. alebo 2. osoby pl. (my, vy).

Milí priatelia, pozývame _____ na športové popoludnie. _____ ste ale nezbedníci! Môžem _____ ponúknuť čaj? _____ bývame hneď za rohom. _____ ste vyhrali? Ľudia, čo sa to s _____ porobilo? Postaráte sa o _____? Prajeme _____ príjemný zážitok! Deti, poďte s _____ zajtra na plaváreň!

5. a) Prečítajte vety s krátkymi a dlhými tvarmi osobných základných zámen *ja, ty*.

b) Zistite, v ktorých prípadoch sa používa dlhý tvar zámen.

dlhý tvar

Chlapci hľadeli **na mňa** s úžasom.
Rozprávali ste sa **o mne**?
Môžem sa **na teba** spoľahnúť?
Teba som na fotke nenašiel.
Mňa chceš o tomto presvedčiť?
Z celej triedy len **mňa** pochválili.
Práve **tebe** sa budem spovedať!

krátky tvar

Akoby **ma** nikdy nevideli.
Nepáči sa **mi** to.
Dôverujem **ti**.
Vôbec som **ťa** nespoznal.
Nenahováraj **ma** na hlúposti!
Vybrali **ma** podľa výsledkov.
Nič **ti** nebudem hovoriť.

 Dlhé tvary osobných zámen sa používajú:

- po predložkách – *Neporadia si bez teba. Nezabudni na mňa!*
- na začiatku vety – *Mne sa to páči. Teba nepozvali?*
- pri dôraze – *To už ani mne neveríš? Len teba už čakáme.*

 Krátke tvary zámen **mi, ma, ti, ťa** sú **neprízvučné**. Vyslovujeme ich spolu s predchádzajúcim slovom: *Poslali ma sem. Počkám ťa. Napíšeš mi?*

Krátke tvary zámen nikdy nestoja na začiatku vety.

6. Podčiarknite v zátvorke správny tvar zámena.

Spomínaš si na (**mňa – ma**)? Zoznámili sme sa v letnom tábore. Ja som (**teba – ťa**) spoznala hneď. Pripomínaš (**mne – mi**) moju spolužiačku. Pamätám si (**teba – ťa**) však hlavne preto, lebo si (**mne – mi**) pomohla, keď som spadla v lese. Práve (**tebe – ti**) ďakujem za to, že môj úraz nedopadol zle. Zabezpečila si (**mne – mi**) rýchlu pomoc.

7. Skloňujte osobné základné zámená pre 3. osobu sg.

Jednotné číslo			
Pád	mužský rod	stredný rod	ženský rod
N	on	ono	ona
G	jeho, neho, ho, -ňho, -ň	jeho, neho, ho, -ňho, -ň	jej, nej
D	jemu, nemu, mu	jemu, nemu, mu	jej, nej
A	jeho (len osob.), ho, neho, -ňho, -ň	ho, -ň	ju, ňu
L	(o) ňom	(o) ňom	o nej
I	ním	ním	ňou

8. a) Vypočujte si pesničku. Vyskúšajte si svoju pozornosť – pri osobnom zámene tlesknite.

Mám ja hrušku

1. Mám ja hrušku a nič na nej,
mám frajerku, čo ma po nej,
ja ju ľúbim, ona mňa nie,
aké je to milovanie,
aká je to láska?

2. Mám ja orech a nič na ňom,
mám frajera, čo ma po ňom,
ja ho ľúbim a on ma nie,
aké je to milovanie,
aká je to láska?

A teraz túto, ... Prvý výber najobľúbenejších slovenských ľudových piesní (zostavil Vojtech Tátoš)

- b) Podčiarknite všetky osobné základné zámená pre 3. osobu sg.

9. Utvorte krátke vety o spolužiakovi/spolužiačke a použite tvary osobných základných zámen z ponuky.
od neho, bez nej, k nemu, k nej, za ňou, pre neho, k nemu, na neho, jemu, jej

10. a) Zistite pád zámen v jednotlivých riadkoch.

Nezaobídeme sa bez neho. Uňho je vždy príjemne.

Jemu sa to nepáči? Pridajme sa k nemu. Chcem mu darovať obrázok.

Vidím ho. Jeho darmo čakáme. Naňho sa môžeš spoľahnúť. Pre neho sa netrápte.

Rozprávaj mi o ňom. Sedím s ním už od prvej triedy.

- b) Zámená vypíšte a roztriedte do dvoch skupín.

A. tvary zámen, ktoré nasledujú po predložke	B. ostatné tvary zámen

Osobné základné zámená môžu mať **krátky tvar** aj **dlhý tvar**:

ma/mňa, mi/mne, ti/tebe, ho/jeho, neho.

Tvary zámena pre **3. osobu** so začiatočnou hláskou **-ň** (-ňho) sa píše spolu s predložkami:

Zavolaj **naňho** (na priateľa)! Hlasujme **zaňho** (za spolužiaka)! Ponáhľam sa **naň** (na autobus). Zaplat' **zaň** (za nákup)!

Rozlišujte:

- mužský rod, **životné**: Nestaraj sa **doňho** (do spolužiaka)!
- mužský rod **neživotné**: Pridaj **doň** zeleninu (do šalátu)!
- stredný rod: Chod' **poň** (po mlieko)!

- 11.** Pri životných podstatných menách mužského rodu môžete zámeno použiť dvojakým spôsobom.

Ktosi (na otca) na neho volal.

Ktosi (na otca) naňho volal.

Mysli (na otca) _____!

Mysli (na otca) _____!

Urobíš to (za brata) _____?

Urobíš to (za brata) _____?

Príd' (po priateľa) _____ domov!

Príd' (po priateľa) _____ domov!

Spomeň si (na Milana) _____!

Spomeň si (na Milana) _____!

Podobá sa (na dedka) _____.

Podobá sa (na dedka) _____.

- 12.** Zistite, či ide o životné alebo neživotné podstatné meno mužského rodu a podľa toho použite zámená.

Čo toľko hľadáš (do obloka) doň (neživ.)? Vydám sa (za Jožu) zaňho (živ.). Nedávaj vázu (na televízor) _____. Poslali (po lekára) _____. Pridaj mi (do čaju) _____ cukor! Otec urobí (pre syna) _____ všetko. Vetrovku si zaves (na vešiak) _____. Zahanbil sa (za ten skutok) _____. Všetci hlasovali (za Petra) _____. Ukryme sa (za strom) _____.

- 13.** Skloňujte osobné základné zámená pre 3. osobu pl. Všimnite si tvary zámen v N a A.

Množné číslo		
Pád	mužský (živ.)	mužský (neživ.), stredný, ženský
N	oni	ony
G	ich, nich	ich, nich
D	im, nim	im, nim
A	ich, nich	ich, ne
L	(o) nich	(o) nich
I	nimi	nimi

- 14.** Podstatné mená nahradte zámenami. Rozlišujte rod a životnosť.

(Uvádzačky) Ony víтали hostí. (Deti) _____ v hľadisku stíchli. (Diváci) _____ tleskali. (Herečky) _____ sa ukláňali. (Deti) _____ priniesli kytice. (Reflektory) _____ sa o chvíľu zhasnú. (Šatniari) _____ vrátia kabáty. (Upratovači) _____ začnú upratovať sálu. (Návštevníci) _____ sa rozídu domov. (Zážitky) _____ zostanú.

- 15.** Diktát

Slúbil si mi šteniatko. Pod' so mnou do kina! Páči sa ti tento návrh? My sme vám nič nesľubovali. Uprene sa naňho zahľadela. Kto býva uňho? Príd' poň! Postaraj sa oňho. Niečo si na neho vymysli. Vy ste veľmi láskavý. Zamyslel som sa nad ňou. Tréner chcel do tímu len jeho. Zaručíte sa za ňu? Naši žiaci idú na turnaj. Oni určite vyhrajú. Tréner s nimi rád chodí na turnaje. Predavačky v našom obchode sú milé. Ony sa vždy usmievajú.

- 16.** Utvorte vety o divadle, v ktorých použijete zámená oni (herci), ony (herečky) v rôznych pádoch.

Čo už viem

- ☐ Viem skloňovať osobné základné zámená.
- ☐ Viem rozlíšiť a použiť krátke a dlhé tvary osobných základných zámen.

Tvoj nepriateľ je strach

skloňovanie osobných prívlastňovacích zámen

„Tvoj nepriateľ,“ vysvetľuje Pirelli, „nebude piraňa. Tvoj nepriateľ bude strach. Rozumieš?“

„Myslím, že áno, pán Pirelli,“ odpovedá Stan.

„Tak!“ pokračuje Pirelli. „Nesmieš sa báť. Musíš byť statočný a odvážny. Musíš sa stať Stanleyem Pottsom.“

„Ale veď ja som Stanley Potts,“ namieta Stan.

„Tvoje meno musí mať cveng, Stan.“

Stan si nie je celkom istý, či rozumie. Pozerá sa do nádrže. Pirane plávajú a jeho si ani len nevšímajú. Obzerá si ich zuby, ako horná čeľusť zapadá do spodnej, a striasa ho.

„Tak začnime. Najprv ťa musím zaučiť.“

David Almond: O chlapcovi, ktorý plával s piraňami

1. a) Prečítajte úryvok a povedzte, čo je jeho témou.
- b) Podčiarknite osobné základné zámená.
- c) Vyhľadajte a zakrúžkujte osobné prívlastňovacie zámená. Pomôžte si otázkami Čí? Čia? Čie?.

Osobné prívlastňovacie zámená označujú prívlastnenie jednotlivým gramatickým osobám:

	sg.	pl.
1. osoba	môj, moja, moje	naš, naša, naše
2. osoba	tvoj, tvoja, tvoje	váš, vaša, vaše
3. osoba	jeho, jej, jeho	ich

2. Osobné prívlastňovacie zámená pridajte k podstatným menám v správnom tvare.

(môj) _____ vzor (tvoj) _____ odvaha (jeho) _____ odhodlanie
 (jej) _____ pero (náš) _____ trieda (váš) _____ mesto
 (ich) _____ dom (jeho) _____ bicykel (ich) _____ cesta

3. Preštudujte si tabuľku skloňovania osobného prívlastňovacieho zámena **môj**. Ktojej gramatickej osobe ním prívlastňujeme? V ktorom páde je prípona -ím?

Jednotné číslo				Množné číslo		
Pád	mužský rod	ženský rod	stredný rod	mužský živ. rod	mužský neživ., ženský, stredný rod	ženský rod
N	môj	moja	moje	moji	moje	moje
G	môjho	mojej	môjho	mojich	mojich	mojich
D	môjmu	mojej	môjmu	mojim	mojim	mojim
A	môjho (živ.) môj (než.)	moju	moje	mojich	moje	moje
L	(o) mojom	(o) mojej	(o) mojom	(o) mojich	(o) mojich	(o) mojich
I	mojím	mojou	mojím	mojimi	mojimi	mojimi

4. Utvorte slovné šesť viet, v ktorých použijete slovné spojenie (*môj strýko*) vo všetkých pádoch sg.

5. **Uhádneš?**
Čo je tvoje, čo iní viac užívajú ako ty?
(*onem ejovT*)

Zámená **môj, tvoj, náš, váš** sa skloňujú podľa vzoru **môj**.

6. Zámená dajte do správneho tvaru. Určte ich pád.

z (**môj**) _____ bicykla

s (**tvoj**) _____ bratom

o (**môj**) _____ psovi

k (**môj**) _____ trénerovi

z (**tvoj**) _____ návrhu

s (**tvoj**) _____ príkladom

s (**tvoja**) _____ sestrou

videli sme (**tvoj**) _____ otca

ku (**tvoja**) _____ kamarátke

s (**moje**) _____ autom

7. Privlastňujte 1. a 2. osobe pl. v správnom tvare. Nezabudnite, že v pl. je v ohýbacích príponách iba krátke *-i-*.

(**váš**) _____ hráči

s (**náš**) _____ víťazmi

(**môj**) _____ starí rodičia

k (**môj**) _____ príbuzným

k (**tvoj**) _____ narodeninám

o (**môj**) _____ známkach

v (**tvoj**) _____ topánkach

(**náš**) _____ občanom

do (**náš**) _____ miest

bez (**váš**) _____ riešení

s (**váš**) _____ návrhom

za (**náš**) _____ domom

8. Privlastňujte 3. osobe sg. i pl. v rozličných pádoch. Čo ste zistili?

(**jeho**) _____ oči

v _____ očiach

s _____ očami

do _____ očí

(**jej**) _____ písanka

bez _____ písanky

o _____ písanke

s _____ písankou

(**ich**) _____ záhrada

do _____ záhrady

v _____ záhrade

s _____ záhradou

Privlastňovacie zámená **jeho, jej, ich** sú **nesklonné**:
jeho bicykel, na *jeho* bicykli, s *jeho* bicyklami;

jej _____, o *jej* _____, s *jej* _____;

ich _____, na *ich* _____, s *ich* _____.

Všimnite si!
Osobné základné zámeno býva pri slovese (*jeho nepozvali, napíšem jej, poznám ich*), osobné privlastňovacie zámeno pri podstatnom mene (*jeho sloh, jej taška, ich dom*).

9. Rozlíšte, či ide o osobné základné zámeno alebo o osobné privlastňovacie zámeno.

Páči sa mi **jeho** sloh. (*Čí sloh? Jeho.*) – osobné **privlastňovacie** zámeno

Jeho som tu nevidela. (*Koho som nevidela? Jeho.*) – os. **základné** zámeno **on** (A)

Čítali ste **jej** báseň? Poviem **jej** pravdu. Nestretli sme **ich**. **Ich** záhrada sa vám bude páčiť.

Jeho úloha bola najlepšia. **Jeho** darmo čakáte, nepríde.

10. a) Všímajte si, ako môžeme vyjadrovať privlastňovanie.

A. **susedkin** psík – *privlastňovacím prídavným menom*

B. **jej** psík – *osobným privlastňovacím zámenom*

C. psík **patrí** susedke – *slovesom*

D. psík **susedky** – *podstatným menom*

b) Vyskúšajte rôzne spôsoby privlastnenia.

brankár – chyba _____

Evka – taška _____

11. a) Prečítajte si text a posúďte, či by sa dal zlepšiť. Svoje návrhy povedzte.

Tomášovou záľubou na 1. stupni základnej školy bola hra na flautu. Tomášovi rodičia boli nadšení. S Tomášovým nadaním sa chválili celej rodine. Tomášova stará mama sedela na koncerte vždy v prvom rade. Aby na Tomáša dobre videla, aby čo najlepšie počula Tomášovu hru.

Lenže na 2. stupni vymýšľali Tomášovi spolužiaci lákavejšie aktivity na voľný čas. Volali Tomáša na bicyklové okruhy po námestí. Tomáš sa spočiatku spolužiakom vyhováral. Flauta bola Tomášovi stále najmilšou záľubou. Postupne však bolo hlas flauty počuť čoraz zriedkavejšie. Tomáš sa začal naplno venovať športu. Ale keď prišiel čas večierkov a školských akadémií, Tomášovi spolužiaci prosíkali:

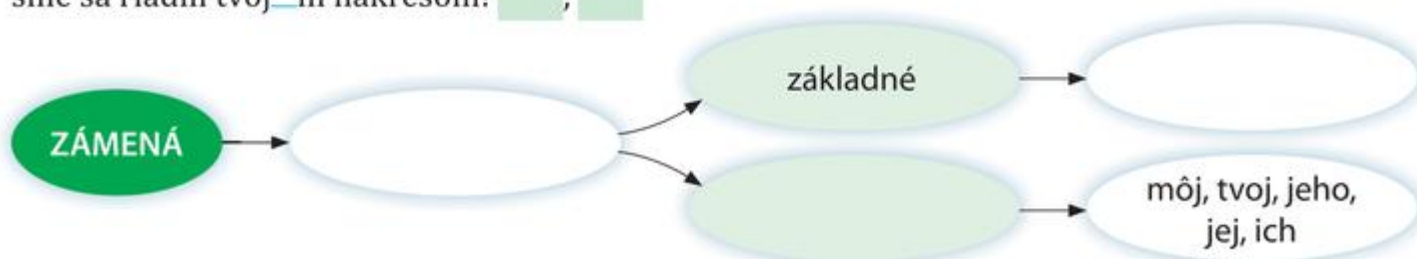
„Tomáš, zahraj, to vieš len ty!“

b) Podčiarknite slová (podstatné mená a privlastňovacie prídavné mená), ktoré sa dajú nahradiť zámenami.

c) Zlepšené vety prečítajte.

12. Precvičte si pravopis osobných privlastňovacích zámen. Doplňte chýbajúce písmeno a určte pád zámena.

V moj__ch poznámkach tá dôležitá informácia nebola. _____ Neznáma pani m__ na stanici nezištne pomohla. _____ S moj__m bratom sa udiala veľká zmena. _____ Tvoj__ch známych sme stretli v meste. _____ K vaš__m narodeninám vám srdečne blahoželám! _____ S naš__m psom zažijeme veľa zábavy. _____ O tvoj__ch priateľoch nič neviem. _____ Lenže m__ sme v tom lese zablúdili, hoci sme sa riadili tvoj__m nákresom! _____, _____

Čo už viem

- ☐ Viem skloňovať osobné privlastňovacie zámená **môj, tvoj, náš, váš** podľa vzoru **môj**.
- ☐ Viem rozlíšiť nesklonné privlastňovacie zámená **jeho, jej, ich**.

Romeo z husľovej triedy

charakteristika

Janko takéto starosti nemá. Hlce život ako knedle a túži po tom, aby bol dobre omastený. V podstate vrcholom jeho doterajších túžob je kôš, do ktorého dokáže hádzať loptu za loptou, čo napokon pri jeho stoosemdesiaticich centimetroch nie je také ťažké. A hoci je Agáta prvou žiačkou a Janko posledným žiakom, populárny je v triede on, a nie ona. Je posiaty štvorkami ako chrastami a chodí si s hrdo vztýčenou hlavou, lebo je najlepším basketbalistom v klube. Je pýchou školy a chválou rodiny. Je vychádzajúcou hviezdou na oblohe poľského basketbalu a na budúci týždeň s ním chystajú v televízii interview.

Krystyna Siesicka: *Romeo z husľovej triedy* (úryvok)

1. a) Prečítajte úryvok z knihy *Romeo z husľovej triedy*.
 b) Ako si predstavujete výzor Janka? Hovorte svoje predstavy a zdôvodnite ich.
 c) Akú má Janko povahu, vlastnosti? Aké má vzťahy so spolužiakmi, so sestrou? Citujte vyjadrenia z textu.
 d) Ako si predstavujete Jankovu sestru Agátu, ktorá je jeho protikladom? Pokúste sa predstaviť jej postavenie v škole i doma, jej povahu a vlastnosti. Opíšte ju.

2. a) Umelecky vyjadrené vlastnosti a povahu Janka pomenujte svojimi slovami.

hlce život ako knedle – _____

túži po tom, aby bol (život) dobre omastený – _____

vrcholom túžob je kôš – _____

je posledným žiakom – _____

je posiaty štvorkami ako chrastami – _____

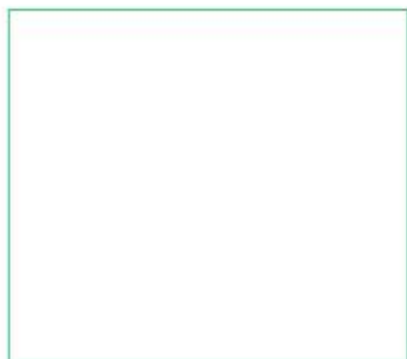
chodí so vztýčenou hlavou – _____

je pýchou školy – _____

je chválou rodiny – _____

je vychádzajúcou hviezdou basketbalu – _____

- b) Ako si Janka predstavujete?
 Nakreslite ho.

3. Doplňte do viet vlastnosti Agáty, ktorá je opakom Janka.

Žije _____. Netúži po pohodlí a _____.

Patrí medzi _____ žiakov. Nie je v triede _____, lebo nemá _____ správanie.

Je skôr _____ a pokojnej povahy. Správa sa _____ a nenápadne.

Charakteristika je výstižný opis, v ktorom sa vymenúvajú **príznačné** (typické) **telesné** a **povahové** vlastnosti človeka.

4. a) Prečítajte text a podčiarknite prídavné mená.

Detská izba už dávno nebola detská, iba sa tak volala, zo zvyku. Nad posteľami viseli plagáty. Vojto sa obklopil futbalovými hviezdami a pretekárskymi automobilmi, na poličku poukladal solídnu zbierku miniatúr rôznych áut. Na Hanu sa usmieval Jozef Laufer a Michael Jackson, na perináku stálo zrkadielko a pri ňom telový dezodorant, ceruzka na kontúrovanie obočia, sklená dóza s farebnými vatičkami a pleťové mlieko. Spoločný gramofón, pre ktorý sa večne hádali, stál pri okne, na centimeter v strede medzi posteľami. Pod Vojtovou posteľou ležali ešte dve päťkilové činky a pod Haninou malá detská izbička s bábikami.

Peter Stoličný: Šimpanzi zo 7.C (úryvky)

b) Tvoríte Podľa izby a vecí v nej môžeme poznať vek aj záľuby osôb. Vyberte si chlapca alebo dievča a napíšte, čo ste zistili a čo predpokladáte o jeho/jej povahe a vlastnostiach. Píšte súvislými vetami.

Meno: _____

Charakteristika: _____

5. Pozrite si obrázok.

Môžu byť niektoré znaky vzhľadu typické pre skupinu osôb, nielen pre jednu osobu? Ústne charakterizujte **vzhľad** a **oblečenie**, **účes** chlapca. Sú pre tínedžerov typické niektoré **vlastnosti** a **spôsoby správania**? Hovorte svoj názor.

6. K charakteristike patria aj zvláštne povahové črty. Zabavte sa a zisťujte,

- kto zo spolužiakov/spolužiačok sa nebojí pavúkov.

- kto má rád taliansku pizzu.

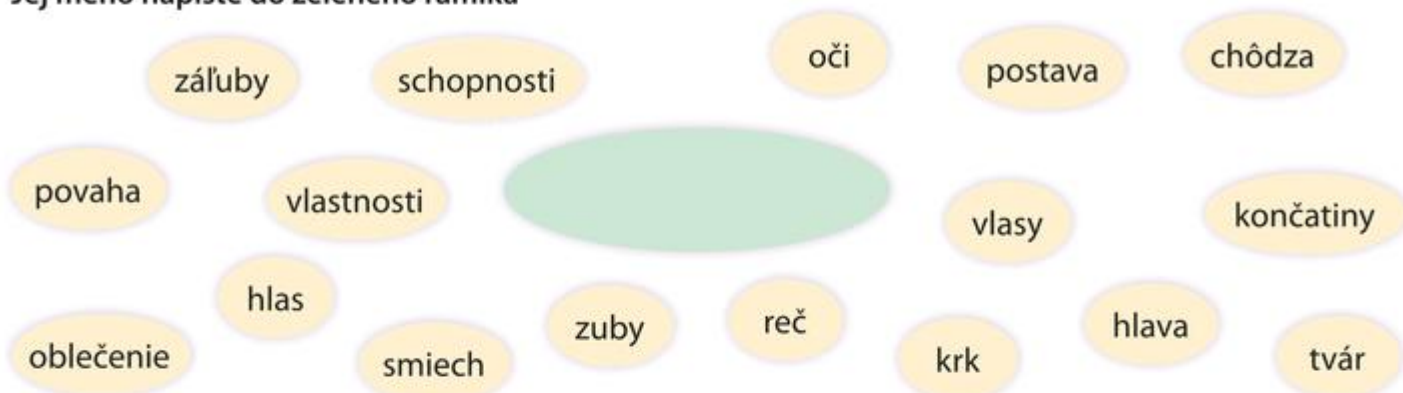
- kto sa stará o domáce zvieratko.

- kto chodí do školy na bicykli.

- kto sa rád vozí na pennyboarde.

7. a) Vybavte si v mysli blízkeho človeka a premýšľajte, čo je na jeho vzhľade alebo povahe výrazné, zaujímavé, zvláštne. V pojmovej mape vyfarbite tie znaky, ktoré sú práve pre vybranú osobu typické. Jej meno napíšte do zeleného rámika

- b) Predstavte si v mysli vybranú osobu a napíšte, ktoré vlastnosti alebo znaky táto osoba nemá.

Vzor: nie je vysoký, nie je lakomý, nevie klamať...; nie je vysoká, nenesí sukňu, nie je pojašená...

- c) Prečítajte si slová, slovné spojenia týkajúce sa očí, hlasu, reči a smiechu. Ak sú vhodné pre vami vybranú osobu, podčiarknite ich.

Vzor: Palkovi na tvári žiaria oči ako uhličky.

Oči

farba – oči modré ako kamienky z jarmočných prstienkov;
tmavé ako studňa;
hnedé ako gaštany;
sivé ako holubie perie;
tvar – okrúhle ako slivky;
veľké ako buchty;
ako trnky;
ako mandle;
úzke štrbinky

Pohľad

úprimný;
zvedavý;
nedôverčivý;
uhrančivý;
múdry;
milý;
unavený;
pichľavý;
priamy;
povýšenecký

Smiech, úsmev

smeje sa na celé ústa;
chichoce sa do dlaní

Hlas

príjemný, hlboký;
nesmelý, tichý;
zvučný a jasný;
tenší;
hrubý

Reč

ostrá a úsečná;
pomalá, rozvláčna;
zreteľná;
jasná;
spevavá

8. a) Vlastnosti osoby a jej povahu môžeme opísať viacerými spôsobmi. Porovnajte:

Je veselej povahy. Rád sa smeje, vždy má dobrú náladu.

- b) Napíšte, ako sa správa a koná osoba s uvedenou vlastnosťou.

Je usilovný. _____

Býva lenivý. _____

Je málovravný. _____

Je smelý, odvážny. _____

Je hlučný. _____

9. Tvoríte Iste poznáte ľudí zo svojho okolia (rodina, škola, obec), ktorí vás niečím výrazne zaujali: veselou povahou, zvláštnym výzorom, mimoriadnymi vlastnosťami a pod. Napíšte ich charakteristiku podľa krokov:

I. Príprava.

A. Predstavte si osobu a napíšte bez dlhého premýšľania 4-5 jej najvýraznejších vlastností. Použite prídavné mená.

B. Pozrite si predchádzajúcu pojmovú mapu (úloha 7) a vyberte si niektoré ďalšie znaky, ktoré sú výrazné a typické pre opisovanú osobu.

II. Písanie súvislej charakteristiky.

A. Úvod: Napíšte 1-2 vety o tom, odkiaľ osobu poznáte, v akom ste vzťahu atď.

B. Jadro: Rozvíťtými vetami opíšte najtypickejšie vlastnosti – priamo prídavnými menami aj nepriamo – podľa správania a konania.

C. Záver: 1-2 vetami vyjadrite svoj vzťah k osobe (obdiv, vzor, citový vzťah, ľútosť, kritiku...).

A. _____

B. _____

III. Kontrola charakteristik, doplnenie a oprava.

- Má charakteristika úvod, jadro a záver odčlenený odsekmi?
- Je charakteristika bohatá na prídavné mená? Neopakujú sa vo vetách rovnaké slovesá?
- Sú slová a vety napísané gramaticky správne?

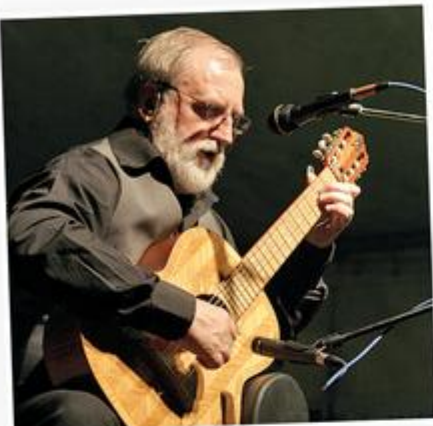
IV. Opravenú a doplnenú charakteristiku napíšte ako čistopis, prečítajte v triede a vložte do svojho portfólia.

Čo už viem

Dokážem vytvoriť *charakteristiku* osoby.

Zápalky ako hobby

číslovky – opakovanie

Zápalky ako hobby

Takmer stovku predmetov z viac než 670-tisíc zápaliek vyrobil za 39 rokov šesťdesiatštyriročný Tomáš Korda z Českej Skalice*. Čas, ktorý pipľavej výrobe dosiaľ venoval, si starostlivo počítal. Zatiaľ to bolo 78-tisíc hodín práce, čo je 3 250 dní alebo takmer deväť rokov nepretržitej práce. Medzi najpozoruhodnejšie exponáty patria funkčné hudobné nástroje – gitara, mandolína a husle vyrobené zo 6 731 zápaliek...

sme.sk (úryvok)

Na fotografii Štěpán Rak, český gitarový virtuóz, skladateľ a profesor pražskej AMU.

*Zdroj dobryden.cz uvádza mesto Vrchlabí. Svetová unikátna zbierka výrobkov zo zápaliek zhotovená pánom T. Kordom je v dnes súčasťou stálej expozície Múzea rekordov a kuriozít v Pelhřimove.

1. a) Zahrajte sa na rozhlasových redaktorov. Prečítajte správy a zaujímavosti z dennej tlače v úvode a v úlohe 2. Zhodnoťte plynulosť, (artikuláciu) a moduláciu hlasu.
b) Vyhľadajte číslovky v úvodnom texte a vypíšte ich do stĺpcov.

Vyjadrené slovom	Vyjadrené číslicou	Vyjadrené číslicou aj slovom

- c) Podčiarknite správnu možnosť: Všetky číslovky v texte sú základné/radové.
- d) Prečo nepatria slová *stovka* a *šesťdesiatročný* k číslovkám? Ku ktorým slovným druhom patria?

2. a) Prečítajte si novinový článok a povedzte svoj názor na jeho obsah.

Nevieme poskytovať prvú pomoc

Ďalšou oblasťou, v ktorej sa záchranári snažia šíriť osvetu, je poskytovanie prvej pomoci.

Na Slovensku ročne zomiera pri dopravných nehodách približne 600 ľudí. „Štatistiky dokazujú, že až 60 percentám úmrtí pri dopravných nehodách by sa dalo predísť, keby svedkovia nehody poraneným poskytli správnu predlekársku pomoc,“ hovorí Hruškovíc. „Zo sto vodičov, ktorí idú okolo nehody, zastaví desať a iba jeden vie ako-tak poskytnúť prvú pomoc...“

Z dennej tlače (úryvok)

- b) Vypíšte z textu číslovky a rozdeľte ich na základné a radové.

Koľko? základné: _____

Koľký (v poradí)? radové: _____

3. Zopakujte si pravopis základných a radových čísloviek a doplňte chýbajúce číslovky.

základné číslovky – Koľko?

radové číslovky – Koľký (v poradí)?

jeden hráč – _____ hráč

_____ hráči – druhý hráč

traja hráči – _____ hráč

_____ hráči – štvrtý hráč

piati hráči – _____ hráč

_____ hráči – šiesty hráč

siedmi hráči – _____ hráč

_____ hráči – ôsmy hráč

4. a) Prečítajte vety s číslovkami.

Narodil som sa svojej mame po (7) mesiacoch tehotenstva. Chcel som si užiť sveta, preto som bol netrpezlivý. (9) mesiacov čakať na príchod na svet, kto to mal vydržať!

Moja mama sa v (20) rokoch stala matkou a do tridsiatky sa jej narodili ešte (2) moji súrodenci. Som rád, že mám (1) brata a (1) sestru, ale nebolo by zle, keby som bol aspoň pár dní v roku nielen (1.), ale aj jediný syn...

Moji rodičia sa narodili v (80.) rokoch (20.) storočia. Budú žiť v (2) storočiach – (v 20. a 21.).

Nikto z nás nebude mať to šťastie vidieť, ako bude žiť ľudstvo v (30.) rokoch (22.) storočia. Narodiť sa tak v roku (3459), to by bola paráda! Ale človek si nevyberie, o všetkom rozhodujú rodičia.

b) Pouvažujte o storočí svojho narodenia a diskutujte o tom.

c) **Tvoríte** Skúste napísať podobný text o sebe a využiť pri tom čo najviac čísloviek.

5. Poznáte slovenské „naj-“? Skúste správne doplniť chýbajúce údaje.

2 130 mm, 700 rokov, 483 mm, 2 654,4 m, 279 budov, 403 km

Najsuchší kraj je v okolí Senca, ročné zrážky dosahujú len _____.

Najdaždivejšie miesto je na Zbojníckej chate vo Vysokých Tatrách, ročné zrážky dosahujú _____.

Najsilnejšie zemetrasenie bolo v roku 1763 v Komárne, zrútilo sa _____.

Najvyšší bod nad morom v SR je Gerlachovský štít – _____.

Najdlhšia rieka je Váh, meria _____.

Najstarší strom je lipa v Bojniciach, má takmer _____ a pamätá si kráľa Mateja Korvína.

6. Uhádneš?

Koľko podkov potrebuje
dobré podkutý kôň?

V dome sú 2 matky,
2 dcéry, 1 babka
a 1 vnučka.
Koľko osôb je v dome?

Vošiel som do izby, kde bolo 10 ľudí
vo veku 20 rokov, 10 ľudí vo veku 19,
10 osôb vo veku 18 rokov a 10 ľudí, kto-
rí majú 30. Koľko ľudí je v miestnosti?

(Ani jednu.) (Tri: babka je zároveň matka, matka je zároveň dcéra a vnučka je tiež zároveň dcéra.) (41 ľudí)

kryptograf.sk

7. Chcete mať lepšie podmienky na šport? V skupinách pripravte návrh na niektoré zo športových ihrísk.

Uvedte: rozmery • plochu
• povrchovú úpravu • množstvo
potrebného materiálu • pravidlá hry

8. Napíšte ako výberový diktát. Píšte iba slovné spojenia s číslovkou.

„Vcelku,“ povedal šerif Reynholds, „tú zelenú postavu videli... dvaja šoféri nákladného auta. Žena, ktorá nám telefonovala. Nočný strážca v obchodnom dome. Ja a dvaja moji chlapi. Dvaja chlapi...“

„To je deväť, Sam,“ ozval sa pán Andrews.

„Deväť plus šiesti muži, ktorí sa prišli pozrieť na ten starý dom,“ povedal šerif Reynholds.

„Spolu pätnásť. Pätnásť svedkov, ktorí videli strašidlo.“

„Šerif, boli v Zelenom panstve šiesti alebo siedmi muži?“ dychtivo sa opýtal Jupiter. „Peter a Bob sa nemôžu dohodnúť.“

„Neviem celkom presne,“ zamrmľal šerif. „Štyria muži vypovedali, čo sa stalo. Traja hovorili, že boli šiesti, jeden hovoril, že boli siedmi. Na tom nezáleží, či je svedkov pätnásť alebo šestnásť, i tak ich je príliš veľa na to, aby si niečo vymysleli.“

Robert Arthur: Záhada zeleného strašidla

dvaja šoféri

Čo už viem

Dokážem rozlíšiť základné a radové číslovky.

Detektívi v čase

slovesá • zvrtné a nezvrtné slovesá

Učiteľ **pozrel** na deti a stroho oznámil písomku zo starovekého Ríma. V týždni tento oznam **zopakoval** viackrát. Na dejepisnú písomku **pripravil** vždy zaujímavé, no náročné otázky. Traja priatelia z knihy *Detektívi v čase* **sa rozprávali**, ako **sa** čo najlepšie **pripraviť** na písomku z ich obľúbeného obdobia. Učiteľ im veľa **rozprával** o starovekom Ríme. **Učil** ich nielen o rímskych cisároch, ale aj o rímskych stavbách a hrách. Kamaráti **sa učili** radi najmä o gladiátoroch. **Pozreli si** úžasný film a zatúžili opäť **sa dostať** do minulosti. **Dostali** nápad! **Zopakujú si** napínavú výpravu do histórie, tentoraz do Ríma. Tajomný Tempus v benediktínskom kláštore ich už iste očakáva.

Fabian Lenk: Detektívi v čase

1. a) Prečítajte text.

b) Vypíšte hrubo vyznačené slovesá a rozdeľte ich do dvoch stĺpcov. Skúste vysvetliť, čím sa líši ich význam podľa vzoru:

A. **rozprával** o Ríme (o niečom)

B. **rozprávali sa** → rozprávali sa medzi sebou

slovesá bez sa, si	slovesá so sa, si

Medzi slovesami rozlišujeme

- **nezvrtné slovesá**: dostať, pozrieť, rozprávať, zopakovať;
- **zvrtné slovesá**: dostať **sa**, pozrieť **sa/si**, rozprávať **sa**, zopakovať **si**.

Zvrtné slovesá sa skladajú z dvoch častí: **sloveso + zvrtné sa, si**.

Zvrtné **sa** vyjadruje **sám seba** alebo **medzi sebou**: kúpať **sa**, obliekať **sa**, rozprávať **sa**.

Zvrtné **si** vyjadruje **sám sebe** alebo **medzi sebou, navzájom**: zopakovať **si**, pomáhať **si**.

2. Do viet podľa významu doplňte vhodné zvrtné alebo nezvrtné slovesá.

rozbehnúť/rozbehnúť sa, ohriať/ohriať sa, poznať sa/poznať, brániť/brániť sa, natiahnuť sa/natiahnuť

Deti _____ po školskom dvore. Starosta _____ plán výstavby obce.

Počkaj, _____ ti polievku. Čo stojíte medzi dverami, podťe _____! Starká

_____ veľa bylín na liečivé čaje. S Gabou _____ od detstva. Slovenský tím

dlho _____ súperovi zvýšiť gólový náskok. Chcel som _____, ale nešlo to.

Sused na stĺpiky _____ plot. Po práci _____ na ležadlo a odpočíval.

3. a) Utvorte vety, v ktorých použijete zvrtné slovesá.

motat' sa, predstavit' si, obliekat' sa, myslieť si, pomáhať si, vzdat' sa

b) Od zvrtných slovies utvorte nezvrtné slovesá a použite ich vo vetách.

4. Utvorte slovné spojenia alebo vety, pričom slovesá použite v zvrtnej i nezvrtnej podobe.

vidí – vidí sa, praje – praje si, kúpu – kúpu sa, vypytuje – vypytuje sa

vidí tiež Vidí sa v zrkadle.

5. a) Prečítajte si viac o hrdinoch knihy Detektívi v čase.

V knihe Detektívi v čase **spoznáme** bystrého Juliána, zdatného Leona, drzú Kim a egyptskú mačku Kiju. Deti **vlastnia** kľúč od tajupľnej knižnice v starom kláštore. **Všimnú si** v nej miestnosť zvanú Tempus, ktorá im **umožňuje** cestovať v čase. Vonku **sa stmieva** a deti **sa boja urobiť** prvý krok do minulosti. Potom **sa osmelia** a **spoznávajú** Egypt za čias faraónov. **Čudujú sa** múdrosti staviteľov pyramíd, no **odhaľujú** aj záhadné zločiny minulosti. Keď **sa dozvedia** všetko, čo **chceli vedieť**, sú opäť doma.

b) Porovnajte odlišne vyznačené skupiny slovies. Čím sa líšia?

c) Modro vyznačené slovesá napíšte v neurčitku. Môžeme zo slovies odstrániť sa, si?
Vysvetlite, prečo áno/nie.

Niektoré slovesá **sú vždy** iba **zvrtné** (stálozvrtné): *smiat' sa, báť sa, stmievať sa, správať sa.*
Sa, si je trvalou súčasťou slovesa.

6. Porozmýšľajte, ktoré zo slovies sú vždy iba zvrtné a podčiarknite ich. (Nemožno ich použiť bez sa, si.)

všimaať si, česať sa, dariť sa, pýať sa, trúfať si, prosiať si

pýšať sa, krútiť sa, odpočinúť si, písať si, volať sa

liahnuť sa, kúpiť si, obzerať sa, vcítiť sa, mýliť sa

7. Slovesá podčiarknuté v úlohe 6 použite vo vetách.

8. Ako sa nazývajú slovesá so *sa*, *si*? Odpoveď nájdete v doplnovačke.

A 7x5 grid with green arrows pointing down in the first column and the last column.

1. dozreté
2. naberaný pásik látky
3. umelý človek
4. (silná) vôňa
5. výrobok na predaj
6. pomenovanie
7. druh spoluhlások (odzadu)

9. Tvoríte Predstavte si, že ste sa ocitli s priateľom v niektorej krajine alebo v meste v minulosti. Napíšte podľa svojej predstavivosti, čo ste uvideli, zažili a ako ste sa cítili.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Čo už viem

- ☐ Dokážem rozlíšiť *zvratné* a *nezvratné slovesá* a vysvetliť rozdiel medzi nimi.
- ☐ Viem správne používať *zvratné* a *nezvratné slovesá*.

Ako stolovať

plnovýznamové a neplnovýznamové slovesá

Život nám prináša veľa dní, keď chceme umocniť krásne a neopakovateľné chvíle s našimi najbližšími. Ako môžeme pridať slávnostné čaro k oslavám narodenín, menín či iných sviatkov? Napríklad tak, že pekne upravíme stôl a prestrieme slávnostný obrus. Pri príprave stola nesmieme zabudnúť na kvet alebo na malú kyticku vo váze. Výzdobu stola však nemusíme preháňať. Slávnostnú atmosféru viac ovplyvní naša nálada a úsmev na tvári.

Porozmýšľajte, na čo by sme ešte nemali zabudnúť.

1. a) Prečítajte text a podčiarknite slová, ktorých význam celkom presne nepoznáte.
 b) Spoločne si vysvetlite význam slovies (*stolovať*, *umocniť*) alebo ich vyhľadajte v KSSJ.
 c) Hovorte svoje skúsenosti so slávnostným stolovaním. Povedzte, ako ešte možno slávnostné chvíle skrášliť.
 d) Preskúmajte jednotlivo všetky slovesá a svojimi slovami povedzte, aký dej pomenúvajú.
 e) Ak ste objavili slovesá, ktorých význam ste neobjasnili, zakrúžkujte ich. Vypíšte ich spolu so slovesami v neurčitku podľa vzoru: *chceme umocniť*.

Slovesá, ktoré vyjadrujú dej samostatne, sú **plnovýznamové**: *stolovať*, *prestrieť*, *upraviť*, *zabudnúť*... Slovesá, ktoré nemôžu vyjadriť dej samostatne, sú **neplnovýznamové**: *chcieť*, *môcť*, *smieť*... Neplnovýznamové slovesá **spresňujú význam** plnovýznamového slovesa, pred ktorým stoja: *môžeme pridať*, *nesmieme zabudnúť*...

2. Spájajte neplnovýznamové slovesá s neurčitkom plnovýznamového slovesa. Vysvetlite, ako sa tým spresňuje jeho význam.

môžeme

chceme

musíme

oslavovať

smieme

začneme

ostaneme

3. Plnovýznamové sloveso *rozprávať* spresnite pomocou neplnovýznamových slovies. Spojte čiarou správne dvojice.

začiatok deja
 nutnosť vykonať dej
 zákaz vykonať dej
 možnosť vykonať dej
 vôľa, chuť vykonať dej
 prerušenie, ukončenie deja
 dovoľenie vykonať dej

smiem rozprávať
 môžem rozprávať
 musím rozprávať
 nesmiem rozprávať
 začnem rozprávať
 chcem rozprávať
 prestanem rozprávať

Neplnovýznamové slovesá sú: **chcieť**, **môcť**, **musieť**, **smieť**, **začať**, **ostať**, **prestať**, **byť**, **mať**.

4. a) Prečítajte si text. Mohli by sme sa ním riadiť pri príprave slávnostného stolovania? Pomocou obrázkov doplňte chýbajúce slová.

Stôl prikryjeme _____ obrusom, prípadne obrusom jemných pastelových farieb. Na prikrytý stôl položíme ploché tanieru na mäso a na prívarok, _____ tanieru dávame na ne. Na ľavo od taniera položíme _____. Napravo dáme _____ obrátený _____ hranou k tanieru a _____. Nad tanier umiestnime _____ lyžičku a vpravo šikmo od taniera zas pohár na vodu.

Ak sa k jedlu podáva kompót alebo šalát, _____ uložíme na ľavú stranu hore od taniera. _____ kladieme na tanier alebo k ľavej strane taniera. Doprostred stola postavíme soľničku a _____.

- b) Vyhľadajte a podčiarknite slovesá. Aké sú to slovesá podľa významu? _____
 c) Vysvetlite, prečo sú slovesá v 1. os. pl. prítomného času.

5. **Tvoríte** Predstavte si, že vás čaká oslava v rodine alebo s priateľmi. Napíšte o nej podľa svojich predstáv a tvorte pri tom vety s neplnovýznamovými slovesami. Tvar neplnovýznamového slovesa môžete obmieňať.

chceme osláviť, **môžeme** pozvať, **musíme** pripraviť, **nesmieme** zabudnúť, **začneme** prestierať, **máme si** sadnúť, **zostaneme** sedieť, **smieme** podávať, **musí** vstať

6. Poradíte si? Nový spolužiak má problémy so slovenčinou. Pomôžte mu správne vyjadriť jeho predsavzatia.

Prestanem sa učiť. _____ Začnem zabúdať. _____
 Musím klamať. _____ Nemôžem pomáhať. _____
 Chceme málo spať. _____ Smieme odpúšťať. _____
 Nemám pravidelne cvičiť. _____

7. S akými problémami sa stretáte vo svojom školskom či osobnom živote? Čo chcete zmeniť, čo môžete ovplyvniť, čo by ste mali urobiť? Napíšte svoje predstavy.

8. Precvičte si pravopis slovies.

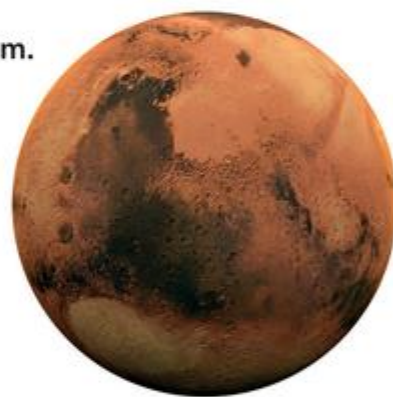
Mohl_ by ste mi pomôcť? Rodičia nám chcel_ niečo kúpiť. Nemal_ by ste sa rozčuľovať. Nemusel_ ste sa tak ponáhľať! So susedmi akosi nem_žeme vyjsť. Iné je chc_ť a iné je m_ctť. Pani, bol_ by ste taká láskavá a ukázal_ mi cestu na stanicu? Kdesi hor_! Dážď len tak vis_. Pred jedlom si vždy um_ ruky! Lepšie sa do tej bránky zapr_! Zajtra b_ sme vás chcel_ navštíviť.

9. Prevetrajte si slovnú zásobu. K písmenám doplňte po tri slovesá, ktoré sa začínajú príslušným písmenom.

S sníval smial sa snažil sa
L _____
O _____
V _____
E _____
S _____
O _____

10. a) Premýšľali ste vo svojej fantázii o medziplanetárnom lete? Prečítajte si o tom.

Ak by si si mal vybrať na návštevu jednu z planét, **niet** lepšej planéty než Mars. **Nie je** tak ďaleko. Hoci **je** na Marse veľká zima, jeho povrch sa podobá povrchu Zeme. Na planéte **je** veľa kráterov. Na severnej pologuli **sú** obrovské roviny. **Sú** tam aj sopky oveľa väčšie než na Zemi. **Nie je** tam však atmosféra, ktorá by umožnila živým organizmom prežiť. Červené skaly a prach **sú** všade. Aj obloha má červenú farbu.

b) Všimnite si hrubo vytlačené tvary slovesa **byť**. Chýbajú pri nich neurčitky plnovýznamových slovies alebo nie? Tvary slovesa **byť** skúste nahradiť slovesami z ponuky. nejestvuje, nenachádza sa, jestvuje, sa nachádza, existujú, nachádzajú sa, neexistuje, sa nachádza

Q Sloveso **byť** patrí k neplnovýznamovým (pomocným) slovesám: **Budem písať. Boli sme sa kúpať.** Ak však sloveso **byť** má význam **existovať, jestvovať, nachádzať sa**, je plnovýznamové: **Na planéte je veľa kráterov. Nie je tam atmosféra. Skaly a prach sú všade.**

11. Čo viete o svojom meste, obci, o blízkych mestách? Napíšte,

- čo sa vo vašom meste nachádza (V *Maduniciach je Pamätná izba J. Hollého... sú dve školy...*),
- čo významné sa vo vašom meste udialo (V *Maduniciach boli cibuľové hody... bola výstava ovocia...*),
- čo sa bude vo vašom meste diať (*Bude Veľká noc... Bude svadba...*).

- 12.** Slová a slovné spojenia doplňte k slovesu *byť* a rozlíšte, v ktorom stĺpci je sloveso *byť* neplnovýznamové a v ktorom plnovýznamové.

moja kamarátka, Prievidze, chorá, na liečení, volať si, na výlete, nadšená, doma

Zuzka **je** _____. Zuzka **je** z _____.
 Býva často _____. Už týždeň **je** _____.
 Budeme _____. Včera **bola** _____.
 Pobytom v kúpeľoch **je** _____. O dva týždne už **bude** _____.

- 13.** a) Všimnite si význam slovesa *mať* v stĺpci **A** a v stĺpci **B**. Povedzte, čo ste zistili.

A Mám sa veľa učiť.
 Mali sme vyplniť prihlášku.
 Máte nás dočkať!
 Máš zavolať Jane.

B Mám veľa priateľov.
 Mali sme dobrý obed.
 Už máte prestávku?
 Máš rozviazanú šnúрку na teniske.

- b) Napíšte dve vety s neplnovýznamovým slovesom *mať* a dve vety s plnovýznamovým slovesom *mať*.

- 14.** Podčiarknite v texte neplnovýznamové slovesá spolu s plnovýznamovými slovesami, ktoré k nim patria.

Tomáš hodil tašku do kúta a chcel ísť hneď zas von. Spomenul si však na úlohu od mamy: má pokosiť trávnik. Netrvalo mu to dlho, veď sa musí poponáhľať, aby mu kamaráti neušli. Chcuť totiž hrať na hornom ihrisku futbal. Nechce prísť za nimi posledný, lebo sa mu ujde úloha brankára. A to sa nesmie stať. Góly od súpera vždy pripíšu len jemu za vinu a obrana sa len prechádza po ihrisku. Chce sa konečne uplatniť v útoku. Takto rozmýšľal cestou na ihrisko. Chlapci už medzitým začali hrať. Našťastie bránka už mala svojho pána. Tomáš mohol sledovať hru a po chvíli už aj mohol vymeniť unaveného chalana v útoku. Mal pritom neuveriteľné šťastie. Sprava priletela lopta a tá musela poslúchnuť Tomášovu kopačku. Vletela do horného rohu bránky. Keď to tak bude pokračovať, Tomášovi chalani sa isto budú tešiť z víťazstva.

- 15.** Napíšte, prečo sa vám páči žiť na Zemi, čo máte na Zemi najradšej. Napíšte deväť viet o našej modrej planéte. Použite plnovýznamové aj neplnovýznamové slovesá.

Čo už viem

- ☐ Dokážem vysvetliť rozdiel medzi plnovýznamovými a neplnovýznamovými slovesami.
☐ Viem určiť plnovýznamové a neplnovýznamové slovesá.

Dedo a ja

slovesný spôsob

– Nechod' tak tesne pod kôš!

Nech mi ten starý dá konečne pokoj, pomyslel som si. Ledva sa dokáže posadiť a ešte sa tu rozkrikuje. Dennodenne na mňa celé hodiny čumí a špliecha hlúpe poznámky. Starí ľudia by si mali uvedomiť, kde je ich miesto. Na basketbalovom ihrisku to určite nebude.

– Chlapče, podaj mi loptu, – stál pred mnou a pohľadom sa dožadoval svojho, – ukážem ti, ako sa to robí.

– Dobré, nie? – opýtal sa dedo a ja som nemo prikývol.

– Chceš sa to naučiť? – pridribloval ku mne a zrazu mi už nepripadal taký starý.

– Jasné, – prisvedčil som.

Ak by som zvládol dedovu techniku, v tom momente by som bol v klube za eso. Dedo sa na mňa usmial a takú mi uvalil s loptou, až i vyrazilo dych.

– Tak prestaň ignorovať moje poznámky a začni makat', – povedal a namieril si to späť k svojej lavičke.

A potom som už počúval iba: hraj, spomal', zrýchli a podobne.

Katarína Švecová: Dedo a ja

1. a) Prečítajte si rozhovor ako rolové čítanie. Rozdelte si úlohy: chlapec, dedo.
 b) Kto je rozprávačom príbehu? Nájdite vety, podľa ktorých ste spoznali rozprávača.
 c) Kde sa odohrával tréning?
 d) Aké myšlienky vírili v hlave chlapcovi a prečo?
 e) Kto by mohol byť dedo, ktorý bol pri chlapcovom tréningu? Hovorte svoje predpoklady.

2. a) Čo najviac prekážalo:

- chlapcovi na dedovi?

- dedovi na chlapcovi pri tréningu?

- b) Čo by sa mohlo stať, keby chlapec zvládol techniku podľa deda?

- c) Čo prikázal dedo chlapcovi? Vypíšte z viet príkazy.

3. Prečítajte si slovesá v rámkoch. Čiarou ich priradte k správnej charakteristike.

sedí, pokrikuje, pridribloval, prikývol som

Rozkaz, príkaz, aby sa konal nejaký dej.

nechod', podaj, hraj, zrýchli

Podmienka, že by sa dej mohol konať.

bol by som, zvládol by som

Oznámenie, že sa konal nejaký dej.

🔍 Tvarmi slovesa možno vyjadriť tri **slovesné spôsoby**:

- **oznamovací** spôsob *trénujem, počúval som, budem hrať, naučím sa;*
- **rozkazovací** spôsob *Trénuj! Počúvaj! Hraj! Nauč sa!*
- **podmieňovací** spôsob *trénoval by som, počúval by som, hral by som, naučil by som sa.*

4. Predstavte si, že ste sa dozvedeli dôležitú informáciu. Chcete ju povedať svojmu spolužiakovi. Použite slovesá v oznamovacom spôsobe.

písať, bicyklovať sa, vyhrať, zabudnúť, pomôcť, prísť

🔍 **Oznamovacím spôsobom oznamujeme**, že dej prebieha, prebiehal, bude prebiehať. Oznamovací spôsob sa používa v **prítomnom, minulom a budúcom** čase: *hrám, hral som, budem hrať.*

5. Precvičte si pravopis v slovesách v prítomnom čase.

Na nástenke vis__ oznam. V prístave trúb__ loď. Od mrazu jej hor__ tvár. Mama isto kúp__, čo treba. Takýmto konaním si pod sebou píl__ konár. Ver__š tomu, čo si si vypočul? Noci sa krát__ a dni sa predlžuj__. Prijm__ moje ospravedlnenie, prosím! Nos__ sa ako páv.

6. K tvarom slovies napíšte neurčitok.

vie – _____ vedie – _____ vojde – _____ pôjde – _____
 berie – _____ spí – _____ leje – _____ zaujíma sa – _____
 víta – _____ nesie – _____ lezú – _____ prijíma – _____

7. Do tabuľky doplňte chýbajúce slovesné tvary a chýbajúci názov slovesného tvaru.

3. os. sg. prítomného času		1. os. pl. budúceho času
pýši sa		
	sánkovali ste sa	
		budeme si myslieť

8. V texte podčiarknite slovesá, ktoré vyjadrujú príkaz alebo pokyn.

Na začiatku hodiny si urobíme rozcvičku. Karol, rýchle sa postav do radu! Začnime nádychom! Vzpažte a pomaly ruky spustte k telu! Vydýchnite! V predcvičovaní pokračuje Ivan. Neboj sa, minule ti to šlo výborne. Pozerajte na Ivana a počúvajte jeho pokyny! Na záver pridaj cviky na posilnenie horných končatín! Dnes budeme hrať totiž basketbal.

Rozkazovacím spôsobom dávame **rozkazy, príkazy, pokyny** a vyjadrujeme aj **požiadavky, žiadosti**: *Postav sa! Začnime! Vzpažte!*

V rozkazovacom spôsobe nerozlišujeme prítomný, minulý alebo budúci čas. Rozkaz platí v čase prehovoru. V písanej podobe označujeme tieto typy viet **výkričníkom**.

Výkričník vo vete v rozkazovacom spôsobe nebýva pri návodoch na činnosť, v učebniciach, receptoch a pod.

9. Utvorte rozkazovací spôsob v určenej slovesnej osobe.

2. os. sg. plávať – _____ pozrieť – _____ vymyslieť – _____

1. os. pl. vyhrať – _____ ísť – _____ stretnúť sa – _____

2. os. pl. vstúpiť – _____ zavolať – _____ kliknúť – _____

10. Precvičte si pravopis v tvaroch rozkazovacieho spôsobu.

Zapn____, prosím ťa, svetlo! Po jedle si utr____ ústa! Prikr____ sa dobre dekou! Na priechode sa pozr____ najprv vľavo, potom vpravo! Vezm____ si ešte koláč! Ukr____ mi tento darček! Pove____ to priamo! Chc____ byť vo svojej práci vždy dobrý! Neb____ sa so spolužiakmi! A teraz si zavr____ oči! Hned' si um____ ruky! Ukr____ ma pod dáždnik! Nezasp____ do školy!

11. Doplňte chýbajúce tvary a chýbajúce názvy slovesných tvarov.

neurčitok			
	vystri sa		
			vyjdite
		zafarbime	
			nájdite
byť			

12. a) Prečítajte úryvok.

– Zase si raňajkoval rybu? – doberala si ho triedna učiteľka zakaždým, keď prišiel neskoro.

Tibor sa začervenal a zahanbene sklonil hlavu. On bol už raz taký, nikam sa nikdy neponáhľal. Najmä v ten nádherný májový deň, keď sa objavili vzducholode.

Ohromene stál pred domom a vykrúcal krk na tmavomodrú oblohu. Naozajstné vzducholode! Také isté, aké videl včera v otcovom leteckom časopise.

Keby jedna z nich pristála na ulici! To by bola paráda! Rozbehli by sa s Fedorom k nej, vzniesli by sa do vzduchu a hned' by boli v jasiach. A vzápätí v škole. Neprišiel by neskoro. A keby aj, nič by sa nestalo. Nedostal by ďalšiu poznámku, lebo prvá hodina by určite odpadla. Možno celé vyučoko. Školský rozhlas by vyhlásil: Pozor, pozor! Mimoriadna udalosť! Pred školou práve pristála vzducholoda!

- b) Zaujímaloby triednu učiteľku, čo Tibor raňajkoval alebo niečo iné? Vysvetlite učiteľkinu otázku.
 c) V prvých troch odsekoch podčiarknite slovesá v oznamovacom spôsobe.
 d) Prečo Tibora zdržali vzducholode?
 e) Čo by sa mohlo udiť, keby jedna vzducholode pristála na ulici? Vyhľadajte a vypíšte slovesá, ktoré vyjadrujú podmienku, možnosť deja. Vo vypísaných slovesách nájdite rovnaké slovo. Podčiarknite ho **červenou** farbičkou.

 Sloveso **v podmienovacom spôsobe** vyjadruje **podmienku**, za ktorej sa dej koná alebo by sa mohol konať. Častica **by** je znakom podmienky, možnosti či želania: *by vyhlásil, by sa rozbehli, by sa vzniesli*.

- 13. Tvoríte** Čo by ste robili, keby...? Napíšte čo najviac svojich predstáv.

Keby som bol/-a o rok starší/staršia, _____

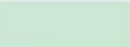
Keby som našiel/-la zlatý poklad, _____

Keby som bol/-a stromom, _____

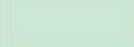
- 14.** Napíšte, čím by ste chceli byť naozaj a čo by ste robili.

Chcel by som byť kriminalistom. Ochraňoval by som ľudí, pátral by som...

- 15. a)** Preskúmajte, ako vznikol podmienovací spôsob slovies. Určte, v ktorom čase sú vyznačené slovesá vo vetách.

Zavolali by **ste** mojej mame?

Nadiktoval by **si** mi svoj e-mail?

Prišla by **som**, keby mi vyšiel čas.

Rada by **som** vám **pomohla**.

- b)** Zakrúžkujte slovo, ktoré je pridané k minulému času slovies.

 Podmienovací spôsob tvoríme tak, že k tvaru **minulému času** pridáme časticu **by**:

sloveso v minulom čase	+	častica by	→	podmienovací spôsob
<i>cestoval som</i>	+	<i>by</i>	→	<i>cestoval by som</i>
<i>hrali sme sa</i>	+	<i>by</i>	→	<i>hrali by sme sa</i>

16. Upravte vo vetách slovosled. Slová očísľujte podľa správneho poradia vo vete.

¹ Tento zápas sme s lepším brankárom by vyhrali. ² Najradšej som sa by prihlásila na tanečný krúžok.
Chcel si by sa naučiť breakdance? Niektorí by hráči chceli poznať tvorcov hry Minecraft.
Lepšie niečo vymysleli ste by? Nezmetili všetci sa by do auta.

17. a) Preskúmajte obrázok a povedzte, čo znázorňuje.
Čo predstavujú jeho jednotlivé časti?
b) Vывodte z grafu odporúčania pre svoje zdravé stravovanie.

Úvod: Na obrázku je _____ v tvare _____.

Znázorňuje, v akom pomere by sme mali _____

jednotlivé druhy _____.

1. Najviac by sme mali jesť _____.

2. V rovnakom množstve by _____.

3. _____.

4. _____.

5. _____.

Záver: Dve tretiny našej stravy by mali tvoriť _____

a iba _____.

Gabriela Droppová: Pohyb, prosím!

18. Diktát. Po napísaní diktátu v ňom podčiarknite po jednom príklade na:

- zvrtné sloveso,
- neplnovýznamové sloveso,
- tvary troch rôznych slovesných spôsobov.

Zatúžili ste niekedy, aby ste čím skôr oslavovali svoje dvanáste narodeniny? Hrdinka knihy *Konečne dvanásťročná* sa nemohla týchto svojich narodenín dočkať. Prečo? Ak si niečo priała, rodičia ju odbili: „Keby si už mala dvanásť, môžeme o tom uvažovať.“ Chcela by jazdiť na koni. Nosila by sa na ňom po lúkach a lesných cestičkách. Trúfala by si aj sama cestovať. Chcela by spoznať cudzie krajiny. Ale takto musí iba čakať. „Vydrž! Neponáhľaj! Na všetko príde čas. Ak nie v dvanástich, tak v trinástich alebo aj trocha neskôr.“ Ale nedočkavá hrdinka túžila a snívala. Keď budem mať dvanásť...

Čo už viem

- ☐ Ovládam pravopis slovies.
- ☐ Viem rozlíšiť a vysvetliť oznamovací, rozkazovací a podmieňovací spôsob slovies.
- ☐ Viem určiť gramatické kategórie slovies (osoba, číslo, čas a spôsob).

Čo je najlepšia vec na svete

jednoduché a zložené slovesné tvary

Na slohu sme mali napísať, čo je najlepšia vec na svete. Stavil by som sa, že polovička triedy napíše: Najlepšia vec na svete sú prázdniny. Budem písať o niečom inom, ale ťažko sa mi bude vyberať. Zdá sa mi, že existuje ešte veľa lepších vecí. Tento sloh sa píše ťažko. Začal som tuho rozmýšľať a vtom niekto zvoní. Vybehol som von a Bruto za mnou. Nevidel som nikoho. Iste sa so mnou niekto zahráva. Neskúšal by som to na jeho mieste.

„Bruto, chyt' ho!“ zvolal som. Očami som zavadil o poštovú schránku. Veď z nej vytrčá list!

Podľa Eleonóry Gašparovej

1. a) Prečítajte úryvok.

b) Vedeli by ste sa rozhodnúť, ktorá vec je najlepšia na svete? Hovorte svoje názory.

c) V ktorej osobe je napísané rozprávanie? Ktoré dve časti zo stavby rozprávania sú v úryvku?

d) Vyhľadajte v rozprávaní slovesá a roztriedte ich podľa toho, či slovesný tvar tvorí jedno slovo alebo viac slov.

Jedno slovo	Viac slov
napísať je	sme mali stavil by som sa

Slovesné tvary podľa zložitosti delíme na jednoduché a zložené.

Jednoduchý slovesný tvar tvorí **jedno slovo**:

napiše, existujú, prídem, chyt'!

Zložený slovesný tvar sa skladá z dvoch alebo **viac slov**:

budem písať, stavil by som sa, rozmýšľal som.

Pozor!

3. osoba minulého času (*písať, písali*)
patrí tiež medzi zložené slovesné tvary.

2. Ktoré slovesné tvary sú jednoduché a ktoré zložené? Vyfarbite ich odlišnými farbičkami.

povedz	hovoril som	prečítame	prišli by sme	odídte	bude písať
ďakujem	nebáli sa	spali	veril by som	kúpiš	spievať

3. a) Prečítajte si pokračovanie rozprávania.**b)** Ktoré vety oživujú rozprávanie? Podčiarknite ich.**c)** Pomenujte ďalšie časti rozprávania a napíšte ich do rámkov.

Chvíľu som list prevracal v rukách. Otvorím ho? Čo keď nepatrí mne? Nevieť, prečo sa mi zatriasli ruky. Opatrne som ho začal otvárať nožíkom. Vytiahol som veľký zložený papier. Čítam: Magda Milučká. A ešte tam vidím nakreslené veľké srdce. Díval som sa na to cudzie srdce a hneď som počul svoje. Bilo mi celkom vpredu na jazyku. Magda Milučká mi posielala srdce?

To je omyl, ona mi ho určite neposielala, takú námahu si nedá. Len ja na ňu hádzam očkom, lebo sedí v prvej lavici, a neviem, na čo inšie sa mám v triede dívať.

Vtom som list obrátil na druhú stranu. A tam bola nakreslená hlava s veľkými ušami... Od zlosti som sa nemohol ani pohnúť. Hneď som vedel, že...

d) Vyhľadajte slovesné tvary a v dvojiciach ich roztriedte na jednoduché a zložené. Riešenie si v triede skontrolujte.

jednoduché: _____

zložené: _____

4. a) Navrhните, ako by mohlo rozprávanie v 1. osobe pokračovať. Môžete použiť aj slovesné tvary z ponuky.

myslím si, nebudete mi veriť, mal by sa spýtať, mohol by to byť, stáva sa, chcel upútať, cítil sa, bude zapierať, musí sa vyriešiť

b) Tvoríte Podľa svojej predstavivosti napíšte rozuzlenie rozprávania.

5. Pohotovo tvorte vety, v ktorých použijete zvrtné slovesá v rôznych tvaroch.

6. a) Precvičte si pravopis a napíšte podľa diktovania.

Skúsili by ste uhádnuť, ktorý dopravný prostriedok je najrozšírenejší na svete? Určite poviete, že autá. Omyl! Sú to bicykle. Po našej planéte ich denne uháňa až 500 miliónov!

Je to až dvakrát viac ako automobilov. Najviac ich je v Číne a v Japonsku. Má ich tam vyše 130 miliónov ľudí! Že ani neviete, koľko to je? Porovnajte si toto číslo s počtom obyvateľov Slovenska, ktorých je 5 miliónov.

b) Podčiarknite v diktáte všetky slovesné tvary.

c) Vypíšte po jednom príklade na slovesný spôsob: oznamovací, rozkazovací, podmieňovací.

7. a) Predstavte si, že letíte balónom nad *Krajinou slovíes*. Podrobne opíšte, čo už z tejto krajiny poznáte. Môžete sa zahrať na letušku a aktívnych cestujúcich a začať takto:

Vážený cestujúci,...

b) Nakreslite na mape cestu, ktorá spojí gramatické kategórie slovíes.

Čo už viem

☐ Viem rozlíšiť jednoduché a zložené slovesné tvary.

V čistom meste sa ľudia cítia lepšie

diskusia • argument a jeho časti

1. a) Pozrite si obrázok a povedzte, po ktorej strane ulice by ste šli radšej. Povedzte prečo.
b) Spoločne zhodnotte, či vaše názory a zdôvodnenia boli podobné alebo rôzne. Prečo mávajú ľudia na rovnaké veci rôzne názory? Čím si chcú získať iných pre svoj názor?
2. a) Pozrite si ešte raz situáciu na obrázku.
b) Čo asi povedal okoloidúci chlapcovi? Ako sa mohol zachovať chlapec? Hovorte svoje názory a vysvetlite, prečo si to myslíte.
c) Ktorá z postáv na obrázku nekonala správne? Prečo si to myslíte? Prečo považujete svoje vysvetlenie za logické? Môžete dokázať, že to platí aj v reálnom živote?

Argument je logické **odôvodnenie názoru** na určitú tému a **podloženie názoru dôkazom**. Argument odpovedá na otázku: **Prečo si to myslím?**

Argumenty používame pri obhajobe svojich názorov, pri vysvetľovaní svojich postojov alebo pri riešení problémov.

Argument sa skladá z **troch** častí:

1. Čo si myslím? → tvrdenie (téza) – je jasné a stručné	<i>V čistom meste sa ľudia cítia lepšie.</i>
2. Prečo si to myslím? → vysvetlenie – je obsiahnejšie, môže mať viac bodov	1. ľudí poriadok a čistota upokojuje; 2. necítia ohrozenie svojho zdravia; 3. majú aj pocit väčšieho bezpečia.
3. Prečo je to pravdivé v reálnom živote? → dôkaz – môže to byť číselný údaj, konkrétny príklad, podobný prípad z iného mesta, vedomosti z vyučovania a pod.	Prieskumy, ktoré si mnohé mestá robia, hovoria o tom, že návštevnosť čistých miest, štvrtí a ulíc je vyššia. Prichádza viac návštevníkov, viac turistov, je viac služieb, viac podujatí.

3. a) Precvičte si rozlišovanie medzi názorom a argumentom.

K otázke *Čo by ste robili radšej?* si vyberte jednu možnosť z nasledujúcich viet:

- Písali písomku alebo odpovedali ústne?
- Písali SMS alebo četovali?
- Pozerali doma televíziu alebo film v kine?
- Účinkovali v televízii alebo v rozhlase?

b) Ktorú možnosť ste si vybrali? Vysvetlite prečo.

c) Ak ste povedali iba názor, spolužiaci zdvihnú plecيا v spýtavom geste.

Ak ste povedali aj dôvod/vysvetlenie, spolužiaci tlesknú.

4. a) Hovorte čo najviac (súhlasných) vysvetlení k tvrdeniam.

A Knihy sú lepšie ako filmy.

B Na 2. stupni ZŠ by sa mala pridať 1 hodina telesnej výchovy.

b) Porovnajte svoje vysvetlenia, nájdite podobné a odlišné vysvetlenia.

c) Ktorý prvok argumentu ste netvorili? Kde by ste ho hľadali na podporu svojich tvrdení?

5. a) Papier s tromi časťami argumentu sa roztrhol.

Pozorne si prečítajte jednotlivé časti a rozlíšte tvrdenie, vysvetlenie a dôkaz.

b) Číslicou označte poradie, v ktorom majú nasledovať časti argumentu.

A

Filmy by sa mali premietat' v pôvodnom jazyku – v angličtine a preklad by mal byť iba na titulkoch. Počúvanie filmu v angličtine by pomáhalo učeníu cudzieho jazyka. Osvojenie angličtiny by bolo oveľa rýchlejšie. Anglicky by sa tak naučili nielen žiaci, ale aj dospelí a starší ľudia na Slovensku.

B

Anglické filmy by sa nemali dabovať do slovenčiny.

C

Vo viacerých európskych krajinách sa anglické filmy nedabujú a diváci počúvajú anglický jazyk s prekladom na titulkoch. V týchto krajinách, napríklad vo Švédsku, Holandsku, Dánsku, Nórsku a vo Fínsku dosahuje znalosť angličtiny u obyvateľov podľa rebríčka *EF English Proficiency Index* zo 100 bodov 65 až 70 bodov. V krajinách, kde sa filmy dabujú do domáceho jazyka, sa dosahuje v znalosti angličtiny iba okolo 50 bodov.

A

B

C

Úroveň angličtiny

■ Veľmi vysoká	Švédsko	70,72
	Holandsko	70,31
	Nórsko	68,38
	Dánsko	67,34
	Luxembursko	66,33
	Fínsko	65,86
	Slovinsko	64,84
	Nemecko	63,74
	Belgicko	63,52
	Rakúsko	63,13
	Poľsko	62,45
	Švajčiarsko	61,77
	Rumunsko	60,31
	Chorvátsko	60,16
■ Vysoká znalosť	Portugalsko	60,02
	Česká republika	59,99
	Maďarsko	55,51
	Grécko	58,49
	Slovensko	56,34
	Bulharsko	57,95
	Lotyšsko	57,81
	Španielsko	55,85
	Taliansko	55,77
	Francúzsko	55,49
■ Stredná	Bielorusko	53,53
	Rusko	52,96
	Ukrajina	52,86
	Gruzínsko	52,28
	Albánsko	51,46
■ Nízka	Turecko	47,17
■ Veľmi nízka		

<https://media.etrnd.sk/televizia/spaniel-chcu-vediet-lepsie-po-anglicky-zrusio-dabing-v-televizii.html>

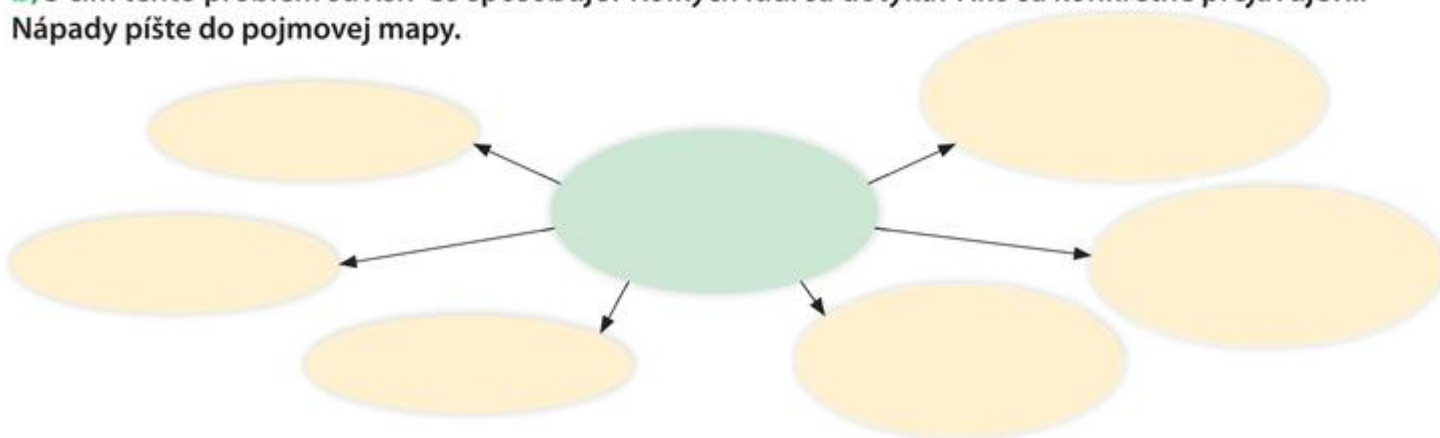
údaje aktuálne k roku 2018, zdroj: ef.co.uk

6. a) Pomenujte časti argumentu.

Ľudia by mali viac jazdiť na bicykloch, pretože v meste je znečistený vzduch.

b) Skúste doplniť chýbajúcu časť argumentu. Kde ju môžete hľadať? Hovorte svoje návrhy.**c) i** Zhromaždite si materiál k úlohe **b)** a nalepte ho alebo napíšte do rámika.
7. a) Precvičte si schopnosť pomenovať niektorý z problémov, ktorý sa vás dotýka (*vyučovanie, zdravie, kamaráti, počítač, doprava a pod.*). Problém, ktorý je pre vás najzávažnejší, napíšte jedným (kľúčovým) slovom do stredu pojmovej mapy.**b)** S čím tento problém súvisí? Čo spôsobuje? Kolkých ľudí sa dotýka? Ako sa konkrétne prejavuje?... Nápady píšete do pojmovej mapy.**c)** Po analýze problému sformulujte jasne a stručne svoje tvrdenie, ako by sa mohol problém riešiť.**d)** Predneste spolužiakom problém, nad ktorým ste sa zamýšľali, a tvrdenie, ku ktorému ste dospeli. Vaše tvrdenia budú predmetom diskusie na ďalších hodinách.

8. a) Prečítajte si nasledujúce vyjadrenia detí z rozličných rodín.

- 1 Starší súrodenec má viac povinností ako mladší.
- 2 Staršieho súrodenca rodičia veľmi často uprednostňujú.
- 3 Jedináčik je znevýhodnený, že nemá súrodencov.
- 4 Starší súrodenec vždy nesie zodpovednosť za mladšieho.
- 5 Mladší súrodenec musí vykonávať i také úlohy, ktoré neznáša a lezú mu na nervy.
- 6 Jedináčikovia nie sú takí rozmaznaní, ako sa o nich hovorí.
- 7 Mladší súrodenec má viac výhod ako starší.
- 8 Mladší súrodenec poslúcha nielen rodičov, ale aj staršieho súrodenca.
- 9 Jedináčik je v živote osamelejší ako ľudia, ktorí majú súrodencov.

Ladislav Lencz – Oľga Križová: Metodický materiál k predmetu etická výchova

b) K jednotlivým vyjadreniam napíšte, kto ich prezentuje: starší súrodenec (st.), mladší súrodenec (ml.) alebo jedináčik (j.).

c) Určte, či ide o názory alebo argumenty. Prečo?

d) Akým spôsobom by sa dalo predísť konfliktu medzi deťmi, keď zastávajú úplne protichodné stanoviská? Navrhnite a zdôvodnite.

9. Precvičte si slovnú zásobu a vyplňte doplňovačku.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

1. možno, azda	6. ísť (3. os. sg.)
2. dvojica ľudí patriacich k sebe	7. čuchový orgán
3. umiestnenie lopty alebo puku do brány	8. emócia
4. Ema (A sg.)	9. slovo súhlasy
5. 5. mesiac	10. antonymum k slovu deň
	11. domáca podoba mena Ivana
	12. ja (v akuzatívne)

Čo už viem

- ☐ Dokážem vyjadriť vlastný názor, viem ho zdôvodniť, vysvetliť a podporiť dôkazmi.
- ☐ V argumentoch diskutujúcich viem rozlíšiť tvrdenie, vysvetlenie a dôkaz.

Rišo užasnuto počúval

príslovky • druhy prísloviek a stupňovanie prísloviek

V strede garáže stál obyčajný bicykel. Teda, nie celkom obyčajný, lebo o rám zadného kolesa bol zložitým drôteným mechanizmom pripojený vozík s veľkými gumenými kolesami. Na vozíku trónilo ďalšími kilometrami drôtu pripevnené staré čalúnené kreslo s opierkami na ruky.

– No, ako sa ti páči? V-vyrobil som to celkom sám, – predvádzal Samo svoje dielo, sčasti hanblivo, sčasti pyšne. – Vieš, m-myslel som, že by si si sadol do kresla a ja by som ťa odviezol na také miesto, kde sa auto tvojho otca nedostane. Do lesa a tak.

Rišo užasnuto počúval. Takú drzosť si voči nemu ešte nikto nikdy nedovolil. Prstami pevne zovrel rámy kolies svojho invalidného vozíka tak, až mu obeleli hánky a zrak mu padol na nohy obuté v skvelých teniskách, bezvládne položené na opierke vozíka. Od havárie sa k nemu každý správa ako k baleniu vajec, len aby sa ho, nebodaj, niečím nedotkli, len aby mu vo všetkom ulahodili. A tento nešťastník si dovoľuje tváriť sa, že je všetko tak, ako má byť, že vozík je normálka a takto si môžu užiť kopec srandy.

Viera Babaríková: Skejtácke tenisky

1. a) Prečítajte text ako rolové čítanie. Rozdelte si úlohy: rozprávač, Samo.
 b) Čo zhotovil Samo pre spolužiaka Riša a prečo? Čo počítoval Rišo v prvých okamihoch? Ako podľa vás napokon zareagoval Rišo?
 c) Vyhľadajte a podčiarknite v texte príslovky, ktoré spresňujú dej.
 d) Precvičte si slovnú zásobu. Na otázky k textu odpovedzte príslovkami.

- Ako bol k bicyklu primontovaný vozík? _____
- Kam by mohol Samo voziť Riša? _____
- Ako by sa mal Rišo cítiť v kresle? _____
- Ako sa správali ľudia k Rišovi po havárii? _____
- Ako sa správal k Rišovi Samo? _____

2. Skúste nájsť vo vetách príslovky pomocou otázok *Kde? Kedy? Ako? Prečo?*. Akú okolnosť alebo vlastnosť deja jednotlivé otázky zisťovali? Doplňte do tabuľky.

Včera sa nedalo ísť von. Bicykel zostal opäť stáť v garáži. To som si ho nadarmo kontroloval a čistil. Aj dnes akoby počasie náročky vystrájalo. Silno fúkal vietor a výrazne sa ochladilo.

Vonku bolo sychravo. Nuž som zostal doma so svojim kamarátom počítačom. Úmyselne som nepočúval správy o počasí. Zajtra musí byť teplo a hotovo! Nebude mi ľúto opustiť počítač. Popoludní ma už nikto vnútri neudrží. Budem sa bicyklovať čo najdlhšie.

Kde?		
Kedy?		
Ako?		
Prečo?		

3. Všimnite si, či sa mení príslovka, ak sa pred ňou menia predložky. Aký poznatok o príslovkách môžete zo svojho pozorovania vyvodiť?

Tento problém odložme *na zajtra*. *Do zajtra* nestihnem všetko vybaviť. *Od zajtra* budú platiť iné pravidlá.

Príslovky sú **plnovýznamové neohybné** slová, ktoré vyjadrujú **miesto, čas, spôsob** a **príčinu** deja.

Rozoznávame príslovky

- **miesta:** *doma* (Kde?), *domov* (Kam?) *zďaleka* (Odkiaľ?), _____,
- **času:** *hneď* (Kedy?), *oddávna* (Odkedy?), *naveky* (Dokedy?) *denne* (Ako často?), _____,
- **spôsobu:** *husto*, *pomaly* (Ako?), _____,
- **príčiny:** *náročky*, *úmyselne*, *nadarmo*, *náhodou* (Prečo?) _____.

4. a) Iste poznáte nasledujúce príslovia. Doplňte chýbajúce slovo.

b) Pomocou otázky určte druh doplnených prísloviek.

Všade dobre, _____ najlepšie.

Aký _____, taký zdnuka.

S pravdou _____ zájdeš.

5. K príslovkám miesta doplňte antonymá.

vysoko – _____ severne – _____ hore – _____

vpredú – _____ blízko – _____ dnu – _____

vonku – _____ vľavo – _____ tu – _____

6. a) Napíšte, ktoré činnosti vykonávate:

– ráno. _____

– denne. _____

– popoludní. _____

– týždenne. _____

b) Určte druh prísloviek a otázky, ktorými sa na ne dá spýtať.

7. **Tvoríte** Utvorte vety, v ktorých použijete príslovky *vlani*, *včera*, *dnes*, *zajtra*, *zrána*.

8. a) Precvičte si význam prísloviiek a odpovedzte na otázky.

- Ak je dnes streda, ktorý deň bol predvčerom? _____
- Ak boli včera štyri dni po nedeli, ktorý deň bude pozajtra? _____
- Ktorý deň od dneška bude popozajtra? _____
- Koľko dní bude od soboty dozajtra? _____

b) Príslovky v otázkach podčiarknite.

9. a) Prečítajte si text. Nájdite vety, ktoré nemajú zmysel. Ktoré slová by ste do viet doplnili? Ako by ste spresnili ďalšie vety?

b) Doplnené vety napíšte a porovnajte s možným riešením.

Riešenie: radostne a zaujímavo; bezpečne a zmysluplne

c) Vo všetkých vetách podčiarknite príslovky a napíšte otázku, ktorou sa dá na ne opýtať.

10. Do viet doplňte vhodnú príslovku z ponuky. Napíšte otázku, ktorou sa na príslovku môžeme spýtať.

nahlas, stopercentne, rýchlo, sprisahanecky, potichu, krasopisne, vážne, hlučne, nenápadne, veselo

Kamarátky si čosi _____ šepkali do ucha. _____ Zatvárali sa _____ a veľmi _____ . _____ Potom sa _____ šuchli do triedy. _____ Jedna vzala kriedu a _____ začala písať na tabuľu. _____ Druhá jej _____ diktovala. _____ Prestávka ubehla _____. _____ Do triedy sa _____ nahrnuli žiaci. _____ Keď sa pozreli na tabuľu, _____ sa rozosmiali. _____ Bol totiž 1. apríl a dievčatám sa ich prvý apríl _____ vydaril. _____

11. Vo vetách vyhládajte príslovku, ktorú nájdeme pomocou otázky *Prečo?*.

Zámerne sme stretnutie odložili na neskôr. Hlavu som si lámal nadarmo. Povedzte, či ste to urobili úmyselne. Tie slová mi z úst vyleteli len náhodou.

12. a) Vyfarbite zakončenie prísloviiek tromi odlišnými farbičkami. Čo ste zistili?

priateľsky	dobre	bojazlivo	pekne	draho	po anglicky
bežne	veselo	bratsky	ticho	úprimne	po slovensky

b) Skúste zistiť, z ktorých slov boli príslovky odvodené. Napíšte ich.

13. Od prídavných mien utvorte príslovky. Vyberte si vhodnú príponu -e, -o alebo -y.

Aký?

majstrovský (zápas)

lenivý (počítač)

macošský (prístup)

zbytočný (problém)

tichučký (hlások)

pomalý (autobus)

slovenský (jazyk)

presný (odhad)

Ako?

majstrovsky _____ opraviť klavír

_____ počítať

_____ sa správať k niekomu

_____ sa trápiť

_____ sa prikradnúť

_____ sa viezť

po _____ sa rozprávať

_____ narysovať

14. a) Vo vetách podčiarknite príslovky. Porovnajte rozdiel vo význame prísloviok vo vetách.

Máme sa rýchlo vrátiť domov. Podme rýchlejšie, zmeškáme vlak! Bežali, ako len najrýchlejšie vládali. Konečne je teplo. A zajtra má byť ešte teplejšie. Najteplejšie však bude cez víkend. Poradili ste mi múdro. Múdrejšie ráno ako večer. Najmúdrejšie urobil sused, keď si v záhrade urobil bazén. Všade dobre, doma najlepšie. Nikdy nebolo tak zle, aby nemohlo byť horšie.

b) Zakrúžkujte príslovky, v ktorých sa zmenil koreň slova.

Príslovky, ktoré boli odvodené od akostných prídavných mien, sa dajú stupňovať:

	pravidelne	nepravidelne
základný stupeň	<i>vysoko, príjemne, pomaly</i>	<i>dobre, zle, pekne</i>
2. stupeň	<i>vyššie, príjemnejšie, pomalšie</i>	<i>lepšie, horšie, krajšie</i>
3. stupeň	<i>najvyššie, najpríjemnejšie, najpomalšie</i>	<i>najlepšie, najhoršie, najkrajšie</i>

15. Utvorte príslovky a vystupňujte ich.

Prídavné meno	Základný stupeň (príslovka)	2. stupeň	3. stupeň
verný			
rýchly			
častý			
ochotný			
múdry			
istý			
dobrý			
pomalý			
prudký			

16. Odpovedzte na otázky.

- Čo robíš lepšie ako kamarát? _____
- Čo robíš častejšie ako súrodenec/kamarát? _____
- Čo robíš múdrejšie, ako si robil/-a vlani? _____
- Čo robíš najrýchlejšie? _____
- Čo robíš najochotnejšie? _____
- Čo robíš najpomalšie? _____

17. a) Vyhľadajte a podčiarknite príslovky, ktoré sa nedajú stupňovať.

predvlani	ospanlivo	nahlas	bláznivo	naboso	potme
mätko	spamäti	krivo	vonku	obetavo	lacno
cvalom	verne	sprvu	chlapsky	nemožne	poľsky

b) Tvoríte Štyri z nájdených prísloviok použite vo vetách.

18. Príslovky vo vetách napíšte v 2. alebo 3. stupni.

Hovoril (ticho) _____ než zvyčajne. Tvárili sme sa (nevinne) _____, ako sa len dalo. Zajtra má byť (chladno) _____ ako dnes. Včera si odpovedal zo všetkých (dobro) _____. (Nízko) _____ položené miesto u nás je v dedinke Klin nad Bodrogom – iba 94,3 metrov nad morom. (Dôkladne) _____ si prečítaj návod! Mama prišla z práce (včas) _____. Postavte sa, prosím, (blízko) _____ k sebe! (Pekne) _____ zo spolužiakov píše Tomáš.

19. Namiesto otázky v zátvorke použite vhodnú príslovku.

Otec prichádza (Kedy?) _____. Mama je už (Kde?) _____.
 Brat sa vie (Ako?) _____ hrať aj sám. Jablko spadlo (Kam?) _____.
 Tento program sa sťahuje dosť (Ako?) _____. (Kedy?) _____ začalo pršať.
 U nás (Kde?) _____ je vždy čisto. Suseda (Ako?) _____ volala o pomoc.
 Miško (Prečo?) _____ dráždil psa. Na križovatke zabočte (Kam?) _____.

20. K príslovkám napíšte antonymá.

(krájať) nadrobno – _____ minule (meškal) – _____
 (stáli) opodiaľ – _____ (stretli sa) náhodou – _____
 (hovoriť) chvastavo – _____ (účtovať) spolu – _____

21. Ktorý druh príslovky v skupine chýba?

naopak
vlani doma

vonku správne
zámerne

nedávno
náhodou
plytko

večer vnútri
úmyselne

22. K príslovke doplňte synonymum spolu s vhodným slovesom:

nesúvisle - _____ karhavo - _____

priležitostne - _____ spomalene - _____

skúpo - _____ kl'ukato - _____

potmehúdsky - _____ protikladne - _____

23. a) Nasledujúce obrázky vám pomôžu vyvolať si v pamäti, ktoré druhy prísloviak poznáme.

b) Tvoríte Vymyslíte vtipný príbeh, v ktorom budú vystupovať predmety z obrázkov. Každý z predmetov má svoju povahu a svoje vlastnosti, každý túži po niečom inom. Ako to môže dopadnúť?

Čo už viem

- Viem pomocou otázok zistiť *príslovky miesta, času, spôsobu a príčiny*.
Viem stupňovať príslovky a vhodne ich používať.

Aké hodnoty uznávame?

diskusia • protiargument

1. Rozcvičte si pohotovosť v slovnom vyjadrovaní. Zahrajte sa hru *ABC príbeh*. Prvý žiak povie vetu, ktorá sa začína písmenom A. Ďalší žiak pokračuje v téme, pričom sa veta začína na nasledujúce písmeno abecedy atď.

2. a) Precvičujte si jasné a zrozumiteľné slovné vyjadrovanie. Hovorte definíciu nasledujúcich pojmov.

SPRAVODLIVOSŤ

ČESTNOSŤ

OHĽADUPLNOSŤ

ZNÁŠANLIVOSŤ

- b) Najvýstižnejšie definície si zapíšte.

3. a) Zahrajte situáciu v MHD. Tínedžer/tínedžerka si púšťa veľmi hlasno hudbu, hoci má slúchadlá. Niekoľkým cestujúcim to prekáža. V scénke najprv použite neverbálnu komunikáciu, potom verbálnu komunikáciu.

- b) Ostatní žiaci hodnotia, ako komunikácia prebiehala (konfliktne, s vyostrením emócií, vcelku pokojne, slušne atď.) a či sa dosiahol cieľ komunikácie.

- c) Napíšte svoj názor (jednou vetou) na to, čo by malo platiť pre každého cestujúceho v MHD.

4. Pozrite si videá a napíšte hlavné pravidlá správania pri ceste vlakom či iným dopravným prostriedkom.

1. _____

2. _____

3. _____

5. a) Prečítajte si tézu na diskusiu: *V školách by mal byť nainštalovaný kamerový systém.* Zaujmite k nej stanovisko ZA alebo PROTI. Nájdite si spolužiaka s rovnakým postojom a spoločne píšete svoje argumenty podľa schémy.

Tvrdenie: *S názorom, že V školách by mal byť nainštalovaný kamerový systém...*

Vysvetlenie:

1.

2.

3.

Dôkaz

- b) Predneste svoje argumenty ZA a vypočujte si argumenty PROTI.

6. Porozmýšľajte, ktoré z nasledujúcich téz nepodnecujú diskusiu (čiže rozmanitosť názorov) a ktoré ju podnecujú. Argumentujte.

Filmoví hrdinovia by nemali vo filme fajčiť.

Fajčenie škodí ľudskému zdraviu.

Reklama na nezdravé jedlo by mala byť zakázaná.

Mali by sme jesť iba zdravé jedlo.

7. a) Zamyslite sa nad tvrdením *Reklama na nezdravé jedlo by mala byť zakázaná.* Rozdelte sa na dva tábory. Kto je ZA a kto PROTI tvrdeniu? V táboroch pracujú žiaci v skupinách po štyroch a spoločne si napíšu na papier argumenty (vysvetlenia a dôkazy).

- b) Predstavitel' tábora ZA prednesie (prečíta) argument a žiaci v tábore PROTI pozorne počúvajú, aby argument pochopili.

- c) Žiaci v tábore PROTI si vyberú jeden z argumentov predrečníka, na ktorý budú reagovať, ktorý by vedeli vyvrátiť. Vzor pre protiargumentáciu:

Zopakovanie tvrdenia predrečníka:

On/Ona tvrdí, že reklama na nezdravé jedlo by mala byť zakázaná, lebo všetci ľudia, ktorí pozerajú reklamy, konzumujú nezdravé jedlá.

Moje tvrdenie, vysvetlenie:

Ja si myslím, že tento argument neobstojí, lebo všetci ľudia, čo pozerajú reklamu, si to nezdravé jedlo nekúpia. Podľa mňa za správanie ľudí nemôže reklama, preto nie je dôvod, aby bola zakázaná.

Dôkaz:

Ako dôkaz môžem uviesť, že na stravovanie ľudí pôsobí ako vzor najmä rodina. Ak doma dospelíedia nezdravú stravu,edia ju aj deti.

8. a) Prečítajte si tézy na debatu. Vyberte si jednu z nich a samostatne si ako domácu úlohu pripravte argumenty, ktorými obhájite svoj názor.

Na druhom stupni by sa žiaci mali učiť dva cudzie jazyky.

Telesná výchova by sa nemala známkovať.

Na hodinách hudobnej výchovy by mali žiaci často spievať.

- b) **i** Dodržte stavbu argumentu:

Tvrdenie:
Vysvetlenie:
1.
2.
Dôkaz (môžete zistiť skúsenosti rodičov či starších súrodencov alebo príklady zo života a pod.):

- c) Predstavte svoje argumenty a zistite, či majú spolužiaci podobné alebo protichodné argumenty.

9. a) Vypočujte si oznam v miestnom rozhlase.

- b) Pripravte sa na diskusiu podľa bodov.

1. Zvoľte si trojčlennú porotu, ktorá bude počúvať argumenty skupín žiakov.
2. Utvorte skupiny žiakov s rovnakým názorom na využitie budovy bývalej materskej školy.
3. V skupine sa poradte, ako budovu využiť, a napíšte argumenty na podporu svojho názoru.

Tvrdenie:
Vysvetlenie:
1.
2.
3.
4.
Dôkaz:

- c) Porota si vypočuje jednotlivé skupiny a zhodnotí, ktoré argumenty boli najpresvedčivejšie.

- d) Skupiny sa môžu poradiť, nájsť slabiny v argumentoch víťaznej skupiny a predniesť svoje protiargumenty.

Som na internete

predložky – neohybný slovný druh • vokalizácia

Internet vstúpil do podnikov, do domácností aj do našich životov. Na internet sa spoliehajú ľudia ako na zdroj informácií, zábavy a širokých možností v komunikácii. Už pred viacerými rokmi kritici internetu poukazovali na to, že svet obrazovky ľudí od seba vzdaluje.

Virtuálna komunikácia je síce rýchla, ale ľudí k sebe nepribližuje. Upozorňovali na to, že internet zaberie príliš veľa hodín v trávení voľného času mladých ľudí. Obhajcovia internetu zas vyslovili názor, že do roku 2020 nehrozí u detí a mládeže výrazná zmena v trávení voľného času. Boli presvedčení, že aj naďalej deti uprednostnia napríklad skutočnú návštevu múzea pred virtuálnou prehliadkou cez internet. Otázky o tom, čo nám internet dáva a čo nám berie, vrtajú aj v hlavách mnohých vašich rodičov. Čo si o tom myslíte vy?

Voľne podľa časopisu Quark

1. a) Prečítajte text.

b) Diskutujte o téme z textu. Utvorte dve skupiny – kritici internetu a obhajcovia internetu. Svoje názory na internet podporte argumentmi. Dobré si pripravte aj protiargumenty.

c) Vysvetlite, ako chápete nadpis textu (kapitoly).

2. a) Porovnajte nasledujúce dve vety s vetami v texte *Som na internete*. Vysvetlite, čo vo vete spôsobí vynechanie predložiek.

Internet vstúpil našich podnikov, domácností aj našich životov. Internet sa spoliehajú ľudia ako zdroj informácií, zábavy a širokých možností komunikácii.

b) Posúďte, či majú predložky *do*, *na*, *v* samostatný význam. Ako nazývame takéto slová?

c) Vyhľadajte a podčiarknite v úvodnom texte predložky spolu so slovami, ku ktorým patria.

Predložky sú neplnovýznamové neohybné slová, ktoré vyjadrujú vzťahy medzi slovami: *s*, *z*, *v*, *k*, *nad*, *pod*, *pri*, *za*... Stoja pred podstatnými menami, prídavnými menami, zámenami a číslovkami: **vo** svete, **s** malým dieťaťom, **k** nám, **do** desať.

3. a) Doplňte chýbajúce predložky.

Všetci spolužiaci _____ mňa majú mobil. _____ predmetov v škole mám najradšej geografii. _____ Bol si _____ lekára? _____ Juraj, pod' _____ tabuli! _____ prúdu rieky sa ťažko pláva. _____ Kam sa chystáte _____ sviatky? _____ V schránke bol list _____ mamu. _____ škole rastie košatá lipa. _____ Už druhý týždeň sedím _____ Andrejom. _____

b) Zistite pády, s ktorými sa predložky viažu, a napíšte ich do okienok.

4. Dokončite vety. Určte pád, s ktorým sa predložky viažu.

Od rána **do** _____

Pred domom zaparkoval otec, **za** _____

Nad lesom hučí lietadlo a **pod** _____

V škole rozprával **o** _____

5. Slovné spojenia použite vo vetách. Určte pád, s ktorým sa viaže predložka.

o syna _____, o synovi _____

po otca _____, po otcovi _____

na stôl _____, na stole _____

na nedeľu _____, v prírode _____

6. a) Prečítajte si ľudové výroky a zistite, či je v nich poučenie. Potom nájdite ich vysvetlenie.

Človek je len polovicu taký zlý,
za akého ho ľudia majú.

Za dobré nečakaj, za zlé ťa neminie.

Ťahajú sa spolu za prsty.

Čo máme, o to nedbáme,
a za iným sa zháňame.

Čo sa za mladi naučíš,
v starobe akoby si našiel.

Majú spor.

Nie sme spokojní
s tým, čo máme,
ale chceme vždy
niečo iné.

Vedomosti
z mladosti sa
ti zídu v celom
živote.

V každom
je aj niečo
dobré.

Odmena za dobré
skutky sa nedostáva, ale
trest za zlé áno.

- b) Vyhľadajte predložky a určte ich pád.

- c) Napište, čo ste zistili o jednej z predložiek.

7. a) Zistite, v ktorom stĺpci sú správne použité predložky, a podčiarknite ich.

Za chvíľu sa vrátim.
Býva na internáte.
K pitiu sú minerálky.
Pre dnešok stačí, lebo...
Pozývam ťa k večeri.

O chvíľu sa vrátim.
Býva v internáte.
Na pitie sú minerálky.
Na dnešok stačí, lebo...
Pozývam ťa na večeru.

- b) **Tvoríte** Správne predložkové väzby použite v obmenených vetách.

8. Do viet podľa významu doplňte predložky.

popred, pred, spod, spopod, spomedzi, spod, pomedzi

_____ naším domom je autobusová zastávka. _____ náš dom prešlo smetiarske auto.

Deti sa rozbehli _____ stromy. Do súťaže vybrali _____ všetkých práve mňa.

Lod'ka úspešne vyplávala _____ mosta. Starký na nás prísne pozrel _____

okuliarov. Hľadané pravítko vytŕčalo _____ skrine.

9. a) Prečítajte si príslovia a porekadlá. Ktoré považujete za najužitočnejšie pre život? Ohodnoťte ich od 1 po 10 (1 = najmenej užitočné, 10 = najužitočnejšie).

So psom sa hraj a palicu v ruke maj.

S priateľom žartuj, ale posmech z neho nerob.

K čomu má kto vôľu, nájde príležitosť.

Vždy sa smej s inými, nikdy nie na iných.

Ku každému mechu motúz sa nájde.

Každé hrable k sebe hrabú.

Vo dne chodí s lampášom.

V cudzom oku vidí smet' a vo svojom brvno nevidí.

Zíde z očí, zíde z mysle.

Zo slov nemožno postaviť most. Na to treba trámy.

- b) Zakrúžkujte predložky vo vetách a porovnajte ich. Čím sa líšia? Skúste zistiť prečo.

- c) Vypíšte dvojice predložiek, ktoré patria k sebe.

- - - -

10. a) Prečítajte text nahlas. Ktoré slová sa vám zle vyslovovali? Podčiarknite ich.

Izbu mám spoločnú s staršou sestrou. Popoludní pôjdem k kamarátovi a pôjdeme k rieke. V vzduchu dnes cítiť daky problém. Navštívím spolužiaka v vedľajšom vchode. Na dovolenku pôjdeme s známymi. Z záhrady sa ozýval spev drozda.

- b) Upravte predložky tak, aby sa vám dobre vyslovovali, a napíšte ich spolu s nasledujúcim slovom.

Q Aby sa uľahčila výslovnosť, predložky **s, z, v, k** sa niekedy **vokalizujú** – priberajú samohlásku **o** alebo **u** pred slovami, ktoré:

- sa začínajú na rovnakú alebo podobnú spoluhlásku: **so** sestrou, **so** známymi, **zo** záhrady, **zo** strachu, **so** šťastím, **vo** vchode, **ku** kamarátovi, **ku** Galante, **vo** filme;
- majú na začiatku slova **skupinu spoluhlások**: **so** psom, **ku** škole, **vo** svete, **vo** štvrtok.

Výnimočne sa vokalizujú predložky **s, z, v, k** aj predložky **bez, cez, nad, od, pod, pred** pred zámenom **ja**:
so mnou, zo mňa, ku mne,
vo mne, bezo mňa, cezo mňa,
odo mňa, podo mňa,
predo mňa.

11. Doplňte vhodné vokalizované predložky so zámenom ja.

Postavili _____ plný tanier polievky. Kamarátka nechce ísť _____ na výlet.
Keď som sa dozvedel tú správu, až _____ hrklo. Julka by chcela sedieť _____.
Chod' ďalej _____, aby si nedostala nádchu. Prečo sa Peter _____ vyvyšuje?
Ďakujem, boli ste _____ veľmi milá. Po návrate domov spadli _____ všetky obavy.

12. Posúďte, či sú predložky použité správne. Preškrtnite tie, v ktorých nemá predložka priberať samohlásku (vokalizovať sa).

Ku francúzskym zemiakom dávali cviklový šalát. Ku skale viedol úzky chodník. Článok o vysádzaní ihličnanov som čítal vo vlaňajšom čísle Záhradkára. Neotáčaj sa ku oknu! Šaty jej priliehali tesne ku krku. Vo vedení firmy sa vystriedalo viacero riaditeľov. Čln čoskoro priplával ku brehu.

13. Tvoríte Utvorte vety, v ktorých použijete vokalizované predložky s, z, v, k.

Vo vzduchu je už cítiť jar.

14. a) Prečítajte si hádanky a chytáky a zabavte sa. V hádanke a v chytákoch zakrúžkujte predložky.

S kamarátmi jedlo drobia, okrem toho ústa zdobia. Čo je to?

Čoho je na jarmoku najviac?

Chodí nad nami, hore nohami. Čo je to?

Čo má každý kalendár na konci?

Keď ideš z domu do školy, čo ti je na pravej a čo na ľavej ruke?

Cesta bez kamenia, mliekom je poliata, i keď nikto po nej neprešiel, každý ju dobre pozná. Čo je to?

kryptograf.sk

b) Vyberte, či je tvrdenie o vetách pravdivé alebo nepravdivé.

- A. Vo vetách je spolu 13 predložiek.
B. Vo vetách nie sú vokalizované predložky.
C. Pri výslovnosti sa vo vetách nespodobuje ani jedna predložka.

PRAVDA NEPRAVDA

PRAVDA NEPRAVDA

PRAVDA NEPRAVDA

Čo už viem

- ☐ Dokážem určiť pády, s ktorými sa predložky viažu.
- ☐ Viem vysvetliť, kedy sa vokalizujú predložky s, z, v, k.
- ☐ Viem v reči správne uplatňovať vokalizáciu.

Ferko spadol a zlomil si nohu

spojky – opakovanie

Ferko včera spadol v kuchyni zo stoličky a zlomil si nohu. Mama ho hneď naložila do auta a utekala s ním do nemocnice. Vraj sa správal veľmi statočne. Ja by som reval ako tur. Večer som mu odniesol do postele svoje hračky, keďže si ich nemohol prísť zobrať sám. Ved' ja ich už vlastne ani nepotrebujem. Ferko bol smutný, ale keď ma zbadal, veľmi sa potešil a naznačil mi, že mi chce niečo pošepkať. Klakol som si k nemu, aby som ho lepšie počul.

– Milan, v nemocnici som bol dobrým Indiánom. Ani som nemukol, keď ma tí zlí v bielych plášťoch mučili. Vedel som, že keď tam nie si, musím si s nimi poradiť sám.

Katarína Švecová: Ako si vychovať brata

1. a) Prečítajte úryvok.
 b) V akom vzťahu sú bratia z úryvku? Z čoho tak usudzujete?
 c) Podľa činov ľudí v úryvku niečo spája. Nájdite vzájomné dvojice a povedzte, čo ich spája.
 d) Precvičte si vyhľadávanie slov, ktoré slúžia na spájanie. Podčiarknite ich.
2. a) Skúste vo vetách preškrtnúť slová, ktoré tam nepatria. Vložte do vety a dopíšte správne slovo.

Ferko asi Milan boli veľmi neposední súrodenci. Ferko sa chcel stále hrať, pred Milana to vždy nebavilo. Vymýšľal si výhovorky, zo nemusel robiť staršieho Indiána. Ferko často vrieskal, zajtra si chcel vynútiť bratovu pozornosť. Mama často stála na Ferkovej strane, ach sa Milan na mladšieho brata občas hneval. Býva to ako u vás podobne?

- b) Preškrtnuté slová zatriedte do tabuľky a porovnajte ich. Čo majú spoločné a v čom sa líšia?

Príslovky	Predložky	Spojky	Častice	Citoslovčia

Všetky slová v tabuľke sú _____.

Príslovky sú _____, ale ostatné sú _____.

Spojky sú **neohybné neplnovýznamové** slová, ktoré **spájajú slová a vety**:
a, i, aj, ani, alebo, či, no, ale, iba, nielen – ale aj; že, aby, keď, preto, pretože, lebo...
 Pred spojkami **ale, no, keď, že, lebo, aby, preto** sa **vždy píše čiarka**.

3. a) Doplňte do viet vhodné spojky.

Mám dve sestry _____ jedného brata. Celkove si rozumieme, _____ občas sa vyskytnú aj nezhody. Najčastejšie to býva pri telke, _____ chceme pozerat' rôzne programy. Dominik by chcel pozerat' futbalové zápasy _____ domácich mužstiev, _____ zahraničných tímov. Niekedy my mladší ustúpime, _____ bol pokoj. Dominik vždy sľubuje, _____ sa nám za to odvdáči. Potom ide na tréning _____ len s kamarátmi von. Čakáme, _____ svoje slovo dodrží. Príde a tvári sa _____ víťaz. Pýta sa: „Z ktorej ruky chceš? Z ľavej _____ z pravej?“ Nám je to jedno, _____ v oboch rukách sa vždy ukrýva nejaká maškrtka. Dominik vie, _____ ja mám rád žuvačky, _____ bez cukru, _____ sestry zas ovocné _____ gumové cukríky.

b) Všimnite si, že pred niektorými spojkami sa píše čiarka. Spojku aj čiarku vyznačte farebne.

4. a) Utvorte dvojice slov, ktoré k sebe patria, a spojte ich spojkami.

mladší, dievčatá, deti, starší, rodičia, chlapci

b) Farebne doplňte vhodnú spojku a podľa potreby i čiarku.

prísny _____ chápavý _____ hladný _____ smädný _____ pekný _____ drahý
 nemá chuť _____ čas _____ usilovný _____ trochu zábudlivý _____ vysoký _____ jedľa

c) Doplňte vhodnú spojku a čiarku.

Vedel _____ sa má ponáhľat'. Mama chce _____ som jej pomohol pri upratovaní.
 Povedzte _____ ste u nás boli spokojní. Musíš vstávať _____ je veľa hodín.
 Ukáž mi _____ sa to robí. Nedráždi toho psa _____ to nemusí dobre skončiť.

5. Dokončite vety. Čiarky vyznačte červenou.

Viem, že _____
 Chcem, aby _____
 Prídem, keď _____
 Ponáhľaj sa, lebo _____
 Vrátil som sa, pretože _____
 Vymysli, ako _____
 Povedz, či _____
 Neukázali sa, hoci _____

6. a) Vo vetách nájdite spojku a podčiarknite ju.

Ked' som bol malý, chodil som k babke na prázdniny.

Ako som slúbil, tak som aj urobil.

Aby bol vlk sýty aj ovca celá, ustúpil som.

b) Ako sa mohla dostať spojka na začiatok vety? Skúste vety upraviť tak, aby bola spojka vo vnútri vety.

7. Tvoríte Napíšte šesť viet o svojich vzťahoch v rodine alebo v triede. Použite spojky, pred ktorými nepíšeme čiarku, aj spojky, pred ktorými čiarku píšeme.

8. a) Vyriešte roháčik a doplňovačku.

1. 2. 3. 4. 5.

1.	A				
2.					
3.					
4.					
5.					

1. tajnička
2. hory
3. najvyššia karta
4. častica podmieňovacieho spôsobu
5. predložka s L a A

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

[illegible]

1. uzáver, vrchnák
2. umelec, remeselník
pracujúci s drevom
3. drobné dužinaté
plody
4. kývanie
5. ospanlivo
6. čierna farba
na 5 písmen
7. city

b) Spojky z tajničiek použité vo vetách.

Čo už viem

- Viem, že úlohou spojok je spájať slová alebo vety.
- Viem rozlíšiť, pred ktorými spojkami sa čiarka píše a pred ktorými sa nepíše.

Môže ticho liečiť?

citoslovčia – neohybný slovný druh

Andrej bol nadaný flautista. Navštevoval hodiny flauty v umeleckej škole. Už neraz sa stalo, že po jeho vystúpení sa z obecnstva ozvalo: „Bravo!“ Tešilo ho to a vďaka svojmu citlivému sluchu vnímal oveľa viac zvukov ako iní.

„Psst!“ zahriakol sestru, keď v záhrade započul dáky šuchot, praskot alebo čvirikanie vtáčat. Ešte šťastie, že doma mu slúchadlá pomohli počúvať hudbu, ktorú chcel, a nemusel sa stíhať pri plesnutí dverí, pri cvrlikaní a vyzváňaní všetkých mobilov alebo pri vytrubovaní suseda na novom aute pred domom.

V škole to však bolo inak. „Joj, bolí ma už hlava z toho kriku!“ zavrčal Andrej na spolužiaka, ktorý pri jeho uchu škriekal ako paván. Situácia sa zlepšila, iba keď prišla učiteľka do triedy. Miloval na hodine otázku: „Kto chce odpovedať?“ Nastalo hlboké ticho a Andrej si ho vychutnával spolu so sloganom, ktorý začul kedysi v rádiu: „Ticho lieči...“

1. a) Prečítajte text.

b) Porovnajte sa s Andrejom. Ktoré zvuky máte radi a ktoré vám prekážajú?

c) Ako je to vo vašej triede? Prevláda hluk alebo ticho? Hovorte o tom.

d) Vывodte z textu, ktoré veci a javy v nás vzbudzujú príjemné pocity a ktoré zas menej príjemné pocity.

e) Vyhľadajte a podčiarknite v texte slová, ktoré vyjadrujú city a vôľu. Ústne ich vysvetlite a pomenujte.

f) Vyhľadajte v texte slová, ktoré by sa dali nahradiť citoslovcami.

šuchot → šuch

→

→

→

→

→

→

→

→

→

Citoslovčia sú neohybné slová, ktorými:

a) vyjadrujeme svoje **pocity**, **city** a **vôľu**: ach, joj, fíha, hijó, heš;

b) napodobňujeme rozličné **zvuky**: kikirikí, mňau, cing, bác.

Citoslovčia na začiatku vety oddeľujeme čiarkou: Psst, budte už ticho! Joj, to ma mrzí!

2. Okrem nadmiery hluku nám je nepríjemná aj bolesť, zápach, chlad, strach. Ktorými citoslovcami ich môžeme vyjadriť?

3. Výrazne prečítajte vety s rovnakými citoslovcami. Čo ste zistili? Skúste pomenovať, ktoré pocity vyjadrovali citoslovčia vo vetách.

Jaj, jaj, zas mi to nevyšlo!

Jaj, ja sa bojím!

Jaj, pricvikla som si prst!

Och, zbytočne sme sa tešili.

Och, či je tu len horúco!

Och, ja už nevládzem!

Ha-ha, to bol dobrý vtip!

Ha-ha, to si teda na veľkom omyle!

4. a) Prečítajte vety s rozdielnymi citoslovcami. Čo ste zistili?

Ó, tebe to dnes pristane! Fíha, toto sme tu ešte nevideli! Joj, to je krása! Jáj, ty si sa vyparádila na nepoznanie!

- b) Čiarku za citoslovcom a výkričník za vetou vyznačte farebne. O ktorý druh viet ide? _____

5. Ústne vysvetlite, čo vyjadrujeme nasledujúcimi citoslovcami. Doplňte čiarku a výkričník.

Aha čo som dostal Hajaj búvaj, dieťa krásne Heš, heš z tej čerešne Psst prosím vás

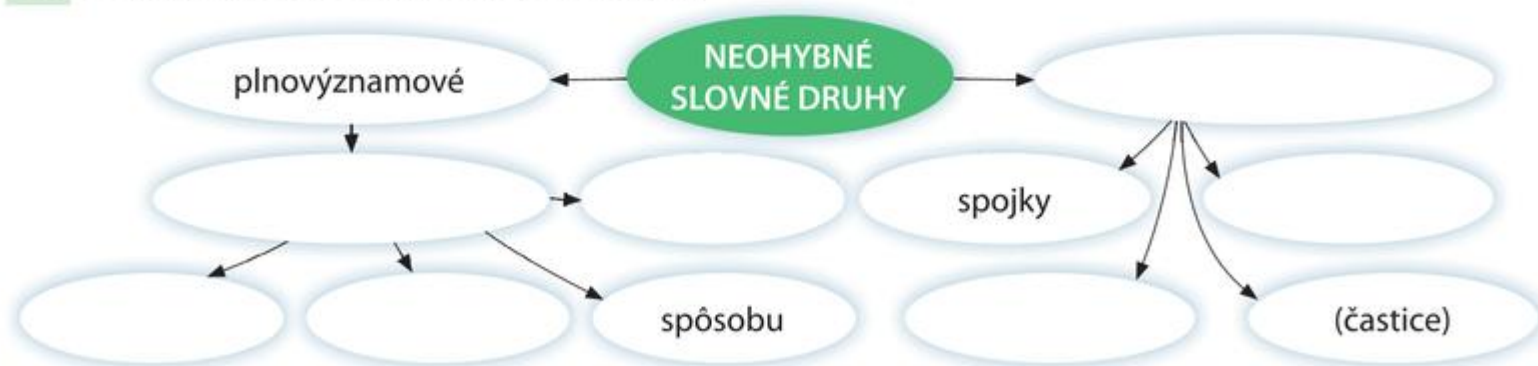
6. **Tvoríte** Citoslovčia použite vo vetách tak, aby ste utvorili minipríbeh.

kvak, hú, krá, kikirikí, hav, méé, kví, bzz, kotkodák

7. Rozprávanie oživte citoslovcami. Vety vhodne upravte a použite priamu reč.

Vykračovali sme si po lese. Odniekiaľ sa ozývalo slabučké mňaukanie. Nazerali sme pod kríky a nič sme nevideli. Zrazu sa ozvalo mňaukanie celkom blízko. Evka sa zľakla a skríkla. Povedal som jej, aby bola ticho a zvieratko nevyplašila.

8. Doplňte chýbajúce údaje do pojmovej mapy.

Čo už viem

- ☐ Viem rozlíšiť citoslovčia vyjadrujúce city, pocity a vôľu a citoslovčia napodobňujúce zvuky.
- ☐ Ovládam pravopis citosloviev a interpunkciu vo vete s citoslovcom.
- ☐ Viem rozlíšiť ohybné a neohybné slovné druhy.

PROJEKT

- 1.** **a)** Uplatnite svoje vedomosti, komunikačné zručnosti a schopnosti a v tímovej spolupráci pripravte, spracujte a prezentujte projekt.
- b)** Pozhovárajte sa o svojich skúsenostiach s prácou na projektoch v iných vyučovacích predmetoch. Ktoré pomôcky a digitálne zariadenia radi používate?

Projekt je **dielo**, výtvor v hociktovej oblasti ľudskej činnosti. Spravidla je **výsledkom spolupráce** viacerých ľudí (**skupiny, tímu**).

Projekt obsahuje **plán**:

- cieľ (konečný výsledok),
- časový harmonogram,
- rozdelenie úloh,
- potrebný materiál a pomôcky.

Práca na projekte je zavřená jeho **prezentáciou** v triede.

- 2. a) Prečítajte si námety na projekty:**

1. téma:

- A. Pamiatka zapísaná do zoznamu UNESCO v našom regióne
B. Hrad/kaštieľ, ktorý som navštívil/-a

2. téma:

- A. Recepty našej triedy
B. Zbierka prísloví, porekadiel a pranostík s ilustráciami

3. téma:

Vlastný návrh

- b) Postupujte podľa krokov.**

1. Vyberte si **konkrétny projekt z bodu 2. a).**
2. Utvorte **skupiny**.
3. V skupine **prediskutujte**, čo bude **výsledkom projektu** (plagát, počítačová prezentácia, zborník, kalendár, video, dramatizácia...).
4. Premyslite si, ktoré **pomôcky a zdroje** budete potrebovať (knihy, časopisy, internet, výkresy, pomôcky na výtvarnú výchovu, papier, PC, tlačiareň, digitálny fotoaparát, iné...).
5. Stanovte si **časový plán** (počet hodín potrebný na spracovanie a prezentáciu).
6. Rozdeľte si v skupine konkrétne **úlohy**.
7. Vymyslite svojmu projektu pútavý **názov**.

TEST 4

Musíme chrániť tmu?

Všimli ste si, že postupne strácame hviezdy nad hlavou? Viete, ako vyzerá ozajstná tma? Možno ste sa nad otázkami pousmiali. Skutočnosť je však taká, že tmavú oblohu so žiarivo sa trblietajúcimi tisíckami hviezd už na väčšine nášho územia nevidíme. Môže za to svetelné znečistenie rozptýlené v ovzduší. Ľudia svietia aj tam, kde nemusia. Akoby chceli vytlačiť tmu do zabudnutia. Íha, to je ohňostroj! Ó, to je ale svetla! Obdivujeme svetlo.

Svetlo vyrobené človekom však svieti do nočnej krajiny, do oblakov i na hviezdy, do oblokov aj do lesa, kde chce všetko živé v noci odpočívať. Tma je pritom životne dôležitá pre stromy, zvieratá aj pre ľudí, lebo umožňuje spánok a oddych. Stará sa o rytmus života.

Ochrancov teda potrebuje nielen živá príroda, ale aj tma. Na Slovensku máme už tri Parky tmavej oblohy – v oblasti Polonín, Veľkej Fatry a Beskýd. Je pekné od návštevníkov parku začuť: Juj, tu je taká úžasne strašná tma!

1. Z textu vyplýva, že

- A. u nás už nenastáva tma.
- B. svetlo je pre človeka lepšie ako tma.
- C. tma je pre človeka lepšia ako svetlo.
- D. tma je dôležitá pre všetko živé.

2. Príčinou slabej viditeľnosti hviezd v noci je

- A. odparovanie tmy do atmosféry.
- B. svetelné znečistenie ovzdušia.
- C. rednutie tmy v ovzduší.
- D. slabé osvetlenie oblohy.

3. Z textu priamo vyplýva, že tma

- A. je dôležitá pre neživú prírodu.
- B. zabezpečuje pokoj.
- C. je dôležitá pre živú prírodu.
- D. zabezpečuje zdravie.

4. Zriadenie Parkov tmavej oblohy znamená, že ľudia

- A. sa tu môžu zdravo vyspať.
- B. tu môžu pozorovať nočnú oblohu.
- C. tu môžu robiť ohňostroje.
- D. sa tu vôbec tmy nemusia báť.

5. Ukážka patrí k

- A. vecným textom.
- B. dramatizovaným textom.
- C. umeleckým textom.
- D. básnickým textom.

6. Ktorá z možností nie je ustáleným slovným spojením?

- A. strácať pôdu pod nohami
- B. strácať rozum
- C. stratiť slovo za niekoho
- D. strácať hviezdy nad hlavou

7. Ktoré zo slovných spojení je prirovnaním?

- A. Bola tma ako vo vreci.
- B. Mal tmu pred očami.
- C. Pod lampou býva najväčšia tma.
- D. Potme je každá krava čierna.

8. V ktorej vete je príslovka?

- A. Je pekné vidieť spokojných návštevníkov.
- B. Strácame postupne hviezdy nad hlavou?
- C. Ochrancov teda potrebuje aj tma.
- D. Potrebujeme jasné osvetlenie lesov a lúk?

9. V ktorej vete nie je príslovka?

- A. Najtmavšie oči má Helena.
- B. Prišiel tmavo oblečený.
- C. V lese bolo najtmavšie.
- D. Sedeli v izbe potme.

10. V ktorej možnosti nie je príslovka spôsobu?

- A. Svetelné znečistenie sa šíri nebadane.
- B. Tma je životne dôležitá pre živú prírodu.
- C. Na tmavej oblohe žiarivo svietia tisíce hviezd.
- D. Umelé osvetlenie svieti ďaleko.

11. V ktorej možnosti je príslovka času?

- A. Turisti sa vyštverali hore.
- B. Po strmom brehu kráčali pomaly.
- C. Dnes podali veľmi dobrý výkon.
- D. Náhodou im prialo aj počasie.

12. V ktorej vete možno príslovku stupňovať?

- A. Na ihrisko prideme zajtra.
- B. Z kopca deti schádzali rezko.
- C. Urobil životne dôležité rozhodnutie.
- D. Znova sa tu všetci stretneme.

13. V ktorej možnosti sa nachádza vokalizovaná predložka?

- A. na oblohe
- B. do lesa
- C. so svetlami
- D. za cestou

14. V ktorej možnosti sa obidve predložky spájajú s podstatným menom v L?

- A. na väčšine, v ovzduší
- B. nad hlavou, do krajiny
- C. na hviezdy, o rytmus
- D. za obnovu, pre ľudí

15. V ktorej možnosti vyjadruje citoslovce údiv?

- A. Ó, to je ale svetla!
- B. Oj, pomýlil som sa.
- C. Ó, to ma mrzí!
- D. Oj, bude nám dobre!

16. V ktorej možnosti nie sú spojky?

- A. keď, lebo
- B. tu, chce
- C. že, ale
- D. aj, ako

17. V ktorej možnosti napodobňujú obe citoslovčia zvuky?

- A. ľaľa, brf
- B. círn, šuch
- C. fiha, fuj
- D. kvá, haló

18. V ktorej možnosti je správna predložka?

- A. Záleží to od neho.
- B. Poslali sme pre lekára.
- C. Za prvé si prineste perá.
- D. Na pitie si prosím džús.

19. Citoslovčia i príslovky sa uplatňujú v

- A. opise pracovnej činnosti.
- B. rozprávání.
- C. správe.
- D. oznámení.

20. Predložky a spojky sa zo slovných druhov uplatňujú v reči

- A. najzriedkavejšie.
- B. zriedkavejšie.
- C. častejšie.
- D. najčastejšie.

21. V ktorej možnosti nie je ustálené slovné spojenie?

- A. Svetlo, že by mohol ihlu nájsť.
- B. Pravda sa nebojí svetla.
- C. Svetlo a tma sú antonymá.
- D. Tma, že mohol zauchá sádzať.

22. V ktorej možnosti nemá vyznačené slovo význam tmavnúť, černieť?

- A. mrak **temravie**
- B. vonku **sa šerí**
- C. **doocel'ova** sfarbené mračno
- D. oči mu **potemneli**

23. V ktorej dvojici slov sú synonymá?

- A. spať – bdiť
- B. nocovať – ponocovať
- C. driemoty – čulosť
- D. spánok – odpočinok

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.

Kráľovské korunky

základné vetné členy • podmet

Kedysi dávno si slová volili svojho kráľa a vymýšľali názov kráľovstva. Niektoré slová chceli, aby kralovali podstatné mená, lebo všetko poznajú a všetko vedia pomenovať. Iné slová navrhovali, aby nad nimi panovali slovesá, lebo všetko vedia vykonať a vybaviť.

Dlho sa medzi sebou na ničom nevedeli dohodnúť. Napokon sa prihlásili predložky a spojky, že niekde vyhľadajú radu. Ostatné slová súhlasili, lebo predložky a spojky sa vždy osvedčili ako dobrí pomocníci. A tak sa tieto drobučké, ale užitočné slová vybrali ako poslíci k starej múdrej Rieke slov.

„Moje plné a bohaté koryto ústi do širého kráľovstva VIET, a preto vašim kráľovstvom, milé slová, bude VETA,“ povedala rieka. „Každý člen vety, ako to býva aj medzi členmi rodiny, bude v nej mať svoju úlohu. Najdôležitejšiu úlohu v kráľovstve vety bude mať kráľovský pár, ktorý určuje, kto čo robí, kto čo vykonáva. Tu sú pre kráľovský pár dve kráľovské korunky. Najviac si ich zaslúžia podstatné mená a slovesá. Keď však budú na cestách, zastúpia ich iné slová. Riad'te sa mojimi slovami a vo vašej krajine bude vládnuť poriadok a porozumenie.“

Poslíci odišli. Odvtedy v kráľovstve VETA žiaria dve kráľovské korunky.

1. a) Prečítajte rozprávku.

b) Podčiarknite slová označené kráľovskými korunkami.

c) Vymyslite pokračovanie rozprávky: Čo urobili poslíci? Čo robili ostatné slová? Čo robil kráľovský pár?

d) Zahrajte sa na spisovateľov a napíšte, ktorú úlohu alebo úrad mohli dostať vo vete prídavné mená, číslovky a príslovky (malíar, garderób, pokladník, detektív, informatik a pod.).

2. a) Spoločne preskúmajte, či vo vetách vládne poriadok, ako to poradila múdra Rieka slov z úlohy 1. Nájdite vo vetách podstatné meno, ktoré vyjadruje, **kto** alebo **čo** robí alebo **aký** je.

Drak uniesol princeznú.

Daidalos zostrojil krídla.

Pod skalou sa zaligotali dukáty.

Mauglí sa priatelil s Balúom.

Detektív pátral po zločincovi.

Na salaš prišiel kráľ Matej.

Najprefíkanejšia bola líška.

b) Precvičte si vedomosti z literatúry a určte, ku ktorému literárnemu žánru sa viažu jednotlivé vety.

3. a) Porozprávajte sa o tom, ako máte vo svojej rodine, prípadne vo svojej triede rozdelené úlohy a povinnosti.
b) Napíšte o svojich úlohách v rodine alebo v škole stručné vety.

c) Odhadnite, ktoré slová vo vašich vetách by mali mať kráľovské korunky a podčiarknite ich.

Vety sa skladajú zo slov. Slová vo vete plnia úlohy **vetných členov**.

Základné vetné členy sú **podmet** a **prísudok**.

Podmet vyjadruje, **kto/čo** vykonáva činnosť alebo **kto/čo** má nejakú vlastnosť:

Drak uniesol princeznú. Pod skalou sa zaligotali **dukáty**. Najprefíkanejšia bola **líška**.

Podmet zistíme otázkou **Kto/Čo robí?** a **Kto/Čo je aký?**:

Kto uniesol? **Drak**. **Čo** sa zaligotalo? **Dukáty**. **Kto** bol najprefíkanejší? **Líška**.

4. a) Prečítajte, ako môže vyzeráť telefonický rozhovor pri zlej počutelnosti. Zahrajte ho.
b) Vymyslite a napíšte vety ako odpoveď na otázky v bublinách.

Kto volá?

Kto príde?

Kto nemôže prísť?

Kto je chorý?

Čo sa pokazilo?

Kto vás dovezie?

Kto je sklamaný?

5. Vypíšte podmety a určte ich pád.

Lenka sa náhle zobudí. Dievča si pretrie oči. Cez oblok vidí Lenka sneh. Vločky poletujú ako páperie. Z kuchyne zavonia kakao. Mama už Lenku súri. Lenka nikdy neprišla do školy po zvonení. Jej spolužiačky už kráčajú po chodníku. Lenka však dnes do školy nepôjde. Mama zabudla na dôležitú vec. Dnes Lenku čaká návšteva u lekára.

6. a) Vo vetách vyhládajte a podčiarknite podmet.
b) Určte, ktorý slovný druh plní úlohu podmetu.

Vy ma poznáte? _____

Dievča sa zasmialo. _____

Ja sa čoskoro vrátim. _____

Strach má veľké oči. _____

My naozaj nemôžeme prísť. _____

Na jar sa voda vyliala z brehov. _____

Jahodový koláč bol výborný. _____

Naši mi slúbili nový bicykel. _____

 Podmetom býva najčastejšie **podstatné meno** alebo **zámeno v nominatíve**: *Šiestaci pripravili projekt o knihách. My sme počúvali.* Takýto podmet nazývame **vyjadrený podmet**.

7. Doplňte chýbajúce podmety.

_____ zakikírkal. _____ zamňaukala. _____ sa rozgagotali.
Vtom zavrzgali _____. Ozval sa príjemný _____: „Už nám rozkvitol biely
_____!“ _____ už poriadne hrialo. V miskách pre zvieratá chýbala
_____. _____ do rána vysmädli.

8. Vyhľadajte a podčiarknite podmety. Nezabudnite, že podstatné meno alebo zámeno je v nominatíve.

Daidalos bol slávnym staviteľom. Jeho diela udivovali všetkých ľudí. Sochy z jeho rúk vyzerali ako živé. Po rokoch mu do hlavy stúpila sláva. Daidalos chodieval k rozostavaným stavbám. Robotníci práve dokončovali krásny chrám. Staviteľ začul v ich rozhovore svoje meno. „Daidalos je najväčší umelec. Ale mladý Talos bude ešte väčší.“ Vtedy sa v Daidalovom srdci usadila žiarlivosť.

9. Doplňte podmet. Ak ním bude zámeno, zakrúžkujte ho.

_____ odbíjali polnoc. Pred domom zabrzdilo _____. _____ ste sa už vrátili?
Po skončení vyučovania sa mladší aj starší _____ ponáhľali domov. _____ je dnes úplne zatiahnutá. _____ sa vám úprimne ospravedlňujeme. Napínavý _____ sa blížil ku koncu. _____ sa ohlásili na návštevu k našim. _____ si môj najlepší kamarát.

10. Prečítajte vety a zistite podmet, aj keď nie je v každej vete pomenovaný. Napíšte ho.

Kto naháňal lupičov? on (detektív) Detektív riešil závažný prípad. _____
Naháňal lupičov z poštového vlaku. _____ Už im bol na stope. _____
Poznal ich mená. _____ Potreboval len očité svedectvo. _____ Mal svedka.
_____ Svedok ešte žil. _____ Ležal však zranený v nemocnici. _____

 Ak si vieme podmet domyslieť z významu ostatných viet, nemusíme ho vo vete pomenovať: *Už im bol na stope. Kto? On (detektív). Ležal zranený v nemocnici. Kto? On (svedok).*
Ak nie je podmet vo vete pomenovaný, nazývame ho **nevyjadrený podmet**.

11. Vo vetách podčiarknite podmet. Ak nie je pomenovaný, pomenujte ho zámenom.

Na nástupišti čakali netrpezliví novinári. Vyčkávali na slávneho detektíva. _____
Novinári však Pinkertona nezbadali. Detektív okolo nich prekázol nebadane. Ponáhľal sa do nemocnice. _____ Pinkerton rezko nasadol do drožky. Hrboľatá cesta sa mu zdala nekonečná. Musí stihnúť železničiara živého. _____ Onedlho sa objavila železná brána. Za ňou sa týčili nemocničné múry. Dôležitý výsluch sa začal.

12. a) Prečítajte text.

Zmiznú raz papierové knihy?

Knihy sa tlačia v tlačiarňach od vynálezu kníhtlače. Knižnice ponúkajú vo svojich regáloch tisíce kníh. Každá generácia detí mala svoje obľúbené žánre. Najmenšie deti v minulosti aj dnes s obľubou čítajú rozprávky a básničky. Starší žiaci vyhľadávajú encyklopédie i časopisy. Chlapcov priťahujú najmä dobrodružné príbehy. Dievčatá rady siahajú po dievčenských románoch. Ale mladí ľudia milujú aj vedecko-fantastické knihy a fantasy príbehy. Knihy sú jednoducho pestré. V súčasnosti si však našli aj iné miesto než knižnice. Elektronické knihy k nám prichádzajú cez internet. Niektorí ľudia im dávajú veľkú šancu. Iní čitatelia si nevedia svet predstaviť bez papierových kníh. Odpoveď nám prinesie budúcnosť. Čo si o budúcnosti papierových kníh myslia dnešní šiestaci?

b) Povedzte svoj názor na budúcnosť papierových kníh. K svojmu názoru uveďte argumenty.

c) Pracujte v dvojiciach. Vyhľadajte vo vetách podmet a podčiarknite ho.

13. **Tvoríte** Napíšte 4 vety o povolaniach, ktoré súvisia s knihami alebo časopismi. Napíšte vety s vyjadreným aj s nevyjadreným podmetom.

Redaktor dočítal novú knihu. Páčila sa mu. (ona)

14. a) **Tvoríte** Všetky drobné veci na obrázkoch by chceli byť vo vete podmetom. Vymyslite krátke rozprávanie s detektívnou zápletkou. Podarí sa vám to?

b) Spoločne sa zabavte a prečítajte svoje rozprávania.

Čo už viem

- ☐ Viem vysvetliť, čo je *podmet* a ktorými otázkami sa naň pýtame.
- ☐ Dokážem vo vete určiť *vyjadrený* a *nevyjadrený* podmet.

Čo sa deje v kráľovstve?

prísudok

1. a) Pozrite si obrázky. Kto je na nich a čo kto robí? Pomenujte čo najviac činností.

- b) Napíšte vety s podmetom a činnosťou, ktorú podmet vykonáva.

2. a) Napíšte povolania, o ktorých snívate, a pomenujte ich hlavnú činnosť.

- b) Čo sa dá zistiť o podmete v každej vete? Skúšajte vhodnú otázku.

Prísudok je základný vetný člen, ktorý podmetu **prisudzuje činnosť** alebo **vlastnosť**:

Zverolekárka **ošetruje** psíka.

Upratovačka **umýva** podlahu.

Programátorka **je sústredená**.

Hráčka **bola úspešná**.

Na prísudok sa pýtame otázkami:

Čo robí podmet?

Zverolekárka **ošetruje**. Upratovačka **umýva**.

Aký je podmet?

Programátorka **je sústredená**. Hráčka **bola úspešná**.

3. Vo vetách vyhládajte prísudok pomocou otázky **Čo robí podmet?**. Prísudok podčiarknite.

Autobus o chvíľu zastal. Čo robil autobus? Vystúpila som. Vodička mi zakývala. Vošla som do obchodu. Čaká ma veľký nákup. Tri dni budem zastupovať mamu. Musela odcestovať na služobnú cestu. Pracuje v cestovnej kancelárii. Po chvíli som nakúpila všetko potrebné. Sestra ma už netrpezlivo čakala. „Prečo si sa zdržala v obchode tak dlho? Všetci sme už vyhladli.“

4. Vo vetách doplňte chýbajúci vetný člen. Použite otázku **Čo robí podmet?**.

Auto na križovatke prudko _____. Vodič v poslednej chvíli _____ červenú. Chodci rýchlo _____ cez priechod pre chodcov. Vtom _____ húkanie sanitky. Sanitka _____ smerom k nemocnici. O chvíľu na semafore _____ zelená. Autá _____.

Prísudkom býva najčastejšie **sloveso**, ktoré vyjadruje **osobu, číslo, čas a spôsob**. **Slovesný prísudok** býva vyjadrený tvarom:

- plnovýznamového slovesa: V mobile **činkla** správa. Janka **sa bicykluje**.
- neplnovýznamového slovesa a neurčitkom plnovýznamového slovesa: Mama **musela odcestovať**. **Chcem** ju dobre **zastúpiť**.

5. a) Prečítajte si úryvok z poviedky Trapoška.

Vo výťahu som si predstavovala mamu. V bielom plášti za stolom nad mikroskopom alebo možno so skúmavkami v ruke. **Tá bude prekvapená!**

Dvere som našla raz-dva. Ani som nezaklopala, len som ich potichu otvorila. **Mama bola ku mne otočená chrbtom**. Kľáčala na kolenách a usilovne niečo zoškrabovala zo zeme. Vedľa nej stálo vedro s vodou.

– Zastupuješ upratovačku? – ozvala som sa veselo.

Mama akoby skamenela. Úplne znehybnela.

– Mami?

Pomaly sa dvihla zo zeme a obrátila sa ku mne.

– Áno. Zastupujem, – odpovedala mrazivo.

– To nemohli poprosiť nejakú inú upratovačku? Prečo to dali tebe?

– **Lenka, ja som tá nejaká iná upratovačka.**

Tak pre toto som nesmela za mamou do práce... Pociťala som prudké výčitky svedomia.

Na druhý deň som našej upratovačke tajne zavesila na vedro čokoládu s veľkým nápisom:

– Prepáčte.

Gabriela Futová: Trapoška

b) Hovorte o texte podľa otázok.

- Pri akej činnosti si Lenka predstavovala mamu? Aké by mohlo byť mamino povolanie podľa Lenky?
- Prečo nemala ísť Lenka za mamou do práce?
- Prečo darovala Lenka upratovačke v škole na druhý deň čokoládu?

c) Vo vyznačených vetách zistite prísudok pomocou otázky Aký je podmet? Čím je podmet?.

Ak je prísudok vyjadrený neplnovýznamovým **slovesom byť** a **podstatným menom** alebo **prídavným menom**, nazýva sa **slovesno-menný prísudok**:

mama **je upratovačka**, mama **bola prekvapená**.

Na slovesno-menný prísudok sa pýtame otázkou **Čím je podmet? Aký je podmet?.**

6. Vyhľadajte a podčiarknite slovesno-menný prísudok.

Otec je podnikateľ. O 15 rokov bude dôchodcom. Brat je od septembra vysokoškolákom. Ja by som bol najradšej pilotom. Mladšia sestra chce byť letuška. Niektoré povolania sú náročné. Naša učiteľka je vynikajúca. Výlety s ňou sú vždy úžasné. Počasie v Tatrách bolo nádherné. Vysokohorský sprievodca bol trpezlivý. Budeme zvedaví aj na tohtoročný výlet.

7. K slovesno-menným prísudkom doplňte podmet.

Tvar slovesa byť podčiarknite **červenou**, podstatné alebo prídavné meno **modrou** farbičkou.

_____ je vysoký ako ja.

_____ je vždy usmiata.

Prečo nie si pripravená, _____?

_____ môže byť chorá.

_____ nie je zvedavý.

_____ bude poslancom.

_____ by boli ochotní pomôcť nám.

_____ chcel byť kameramanom.

- 8.** Pomocou vhodných otázok zistíte, čo robí podmet alebo akú má vlastnosť. Prísudok podčiarknite.

Otec je programátor. Tvorí programy pre roboty. Roboty sú pomocníci pri výrobe áut.
Mama je zverolekárka. Najčastejšie ošetruje domáce zvieratá. Pri svojej práci je šťastná.
Brat je výtvarný grafik. Sestra je ešte maličká. Asi preto je veľmi zvedavá.

- 9.** Čo viete o povolaniach svojich príbuzných? Napíšte vety o ich povolaniach, štúdiu, záľubách a pod. Podčiarknite prísudky.

Strýko je námorník. Môj mladší brat je štvrták.

- 10. a)** Predstavte si budúcnosť o 30 rokov. Ktoré povolania môžu pravdepodobne zaniknúť a budú iba minulosťou?

- b) Tvoríte** Vyberte si päť z nich a napíšte o nich vety v minulom čase. Podstatné mená môžete použiť:

- v úlohe podmetu: **Knihviazači** za päť storočí zhotovili milióny kníh.
- v úlohe slovesno-menného prísudku: *Môj pradedko **bol** pred sedemdesiatimi rokmi bojovým **pilotom**.*

bojový pilot, kníhviazač, tlačiar, sadzač, pokladník v supermarkete, pisár, roznášač novín, poštár, rušňovodič, premietач filmov, operátor vo fotolabe, kováč

Čo už viem

- Viem vysvetliť, čo je *prísudok* a ktorými otázkami sa naň pýtame.
Dokážem rozlíšiť aj utvoriť *slovesný* aj *slovesno-menný prísudok*.

Do kráľovstva VIET zavítala zmena

prisudzovací sklad

Doba mení celý svet. Aj do kráľovstva VIET zavítala zmena. Kráľovský pár si kúpil smartfóny. Podmet sa všade fotografoval. Svoje selfie posielal na Facebook. Početné lajky na jeho fotky ho nesmierne tešili. Prísudok zatiaľ neúnavne surfoval po internete. Stále hľadal nové videá. Prísudok miloval akékoľvek príbehy. Najradšej však hral počítačové hry. Jedného dňa si kráľovský pár nasadil slúchadlá. Vtedy nastala katastrofa. Podmet nepočul prísudok. Ani prísudok nevnímal nič naokolo. Z kráľovstva Viet vychádzali nepodarky, ako napríklad takýto: „Do kráľovstva prišiel návšteva. Hostia bola nadšení. Naša krajina sa im páčil.“ Vtedy ostatné slová zvolali poradu.

„Fuj!“ kričali citoslovci. „To je veta za päť!“ pridali sa číslovky. „Pomaly, pomaly,“ ozvali sa príslovky, „zavoláme lekárov!“ A tak sa aj stalo.

- 1.**
 - a)** Prečítajte si pokračovanie rozprávkového príbehu zo s. 76.
 - b)** Staňte sa lekármi pokazených viet a navrhните, ako ich vyliečiť.
 - c)** Napíšte správne znenie viet a vysvetlite, čo ste opravili.

- 2. a)** Pracujte vo dvojiciach a preskúmajte prvých desať viet. Vypíšte z nich podmet a prísudok. Zistite ich rod a číslo.

[illegible]

- b) Skúste ústne vyvodit' zo svojich zistení poučenie o podmete a prísudku.**

Podmet a prísudok spolu tvoria **prisudzovací sklad**:

Doba sa mení. Prišla k nám návšteva. Všetci hostia boli nadšení.

Medzi podmetom a prísudkom je **zhoda** v **osobe**, **čísele** a **v minulom čase** aj **v rode**:

doba sa mení (3. os. sg.); *prišla návšteva* (3. os. sg., ženský rod);

hostia boli nadšení (3. os. pl., mužský rod).

3. a) Viete, podľa čoho sa dá predpovedať daždivé počasie? Prečítajte si o tom.

V noci nepadá rosa. Mravce zalezú do mraveniska. V tráve sa ligocú pavučiny. Dym z komínov sa stielie po zemi. Zrána stúpa hmla. Lesy „dymia“. Mnohé kvety sa neotvoria vo svojom zvyčajnom čase. Lastovičky lietajú nízko nad zemou. Hmyz sa sťahuje pred chladom z horných vrstiev ovzdušia dolu. Je veľmi dobrá viditeľnosť.

Podľa knihy Ľuby Kvietkovej: Zálesácke dni dnes

b) Vo vetách vyhládajte prisudzovací sklad. Podmet podčiarknite modrou a prísudok červenou farbičkou.

4. a) Vyhládajte a podčiarknite prisudzovací sklad.

Zuzka by chcela byť meteorologičkou. [] V knižnici hľadala knihu o meteorológii.

[] Spolužiačky jej ju pomohli nájsť. [] Zuzka si doma začala zapisovať dennú teplotu. [] Pomocou zrážkomeru merala po daždi množstvo zrážok. [] Zuzka bola naozaj vytrvalá. [] Jej denníky obsahovali spolu tristošesťdesiat strán. []

b) Do okienok zapíšte, v čom sa podmet a prísudok zhodujú.

5. a) Vypíšte prisudzovacie sklady.

V každom ročnom období sa obliekame inak.

Na jar nosíme čoraz ľahšie oblečenie.

V lete sa takmer povyzliekame.

Na jeseň sa začíname opäť obliekať teplejšie.

V zime sa dobre babušíme.

Aj stromy sa obliekajú podľa ročného obdobia.

Robia to však opačne ako my.

Strom sa oblečie do šiat z lístia a kvetov na jar.

V lete sú jeho šaty najbohatšie.

Na jeseň listy po jednom stráca.

A v zime zostane nahý.

sa obliekame (my)

Podľa knihy Rastliny – Zeleň na zemi

b) Farebne podčiarknite slovesno-menný prísudok.

c) Spoločne si svoje riešenia skontrolujte.

6. a) Poradíte si so slohom? Katka chcela zlepšiť svoj sloh, ale nevedela ako. Sloh si prečítajte a povedzte, čo by ste zmenili a prečo.

Strýko z knihy Narnia bol vedec. Bol vynálezca nebezpečných prsteňov. Bol však sebecký. Návštevníci jeho laboratória boli ohrození. K deťom bol obzvlášť falošný. Prstene na miske boli lákavé. Deti boli nimi nadšené. Žltý prsteň preniesol dieťa do neznámej krajiny. Zelený prsteň bol potrebný na cestu späť. Strýko bol škodoradosný. Niektorým deťom dal iba jeden prsteň...

- b) Prepracujte vety tak, aby sa neopakoval tak často slovesno-menný prísudok. Nahradte ho slovesným prísudkom.

7. **Tvoríte** Zahrajte sa v skupinách. Každá skupina vymyslí krátky príbeh s kriminálnou zápletkou, v ktorom použije nasledujúce slová.

1. skupina: obchod – bankovka – na rohu – chodec – duchaprítomnosť
2. skupina: šero – jazero – pytlík – baterka – ruky
3. skupina: schránka – auto – list – zápach – útek
4. skupina: cesta – bicykel – brzdy – strach – stony

Vyhráva skupina, ktorá vymyslí príbeh najrýchlejšie a najlepšie.

8. **Tvoríte** Zahrajte sa na spisovateľov. Vymyslite ďakovný list VETE. Popustite uzdu svojej predstavivosti a napíšte jej. Kto vie, či vete vôbec niekto niekedy poďakoval... A bolo by za čo!

Čo už viem

- ☐ Viem vysvetliť, ktoré vetné členy tvoria *prísudzovací sklad*.
- ☐ Viem vysvetliť, čo je *zhoda* medzi podmetom a prísudkom.

Opakovanie učiva 6. ročníka

1. a) Prečítajte text.

Aký je rozdiel medzi suchozemskou a morskou korytnačkou?

Suchozemské a morské korytnačky vyzerajú veľmi podobne. Suchozemské korytnačky však majú krátke nohy, kým morské korytnačky majú plutvovité končatiny a plochejšie panciere. Všetky korytnačky majú tvrdé rohovinové čeľuste podobné zobáku. Suchozemské korytnačky sa živia rastlinami, kým morské lovia v mori živočíchy.

b) Napíšte, čo majú suchozemské korytnačky a morské korytnačky spoločné a čím sa líšia.

podobnosť

odlišnosť

c) Prečiarknite slová, ktoré nie sú odvodené (sú pôvodné). Ako ich nazývame?

morské, krátke, tvrdé, podobné, plochejšie, rohovinové, plutvovité

d) V odvodených slovách z úlohy c) vyznačte príponu a napíšte základové slovo.

2. a) V podstatných menách, ktoré vznikli odvodzovaním, vyznačte slovotvornú príponu.

dobrák, zootechnik, dvojník, Európan, vizážista, farmár, fotograf, dôchodca, vodič

b) Akým spôsobom vznikli ostatné podstatné mená v úlohe a)?

c) Od všetkých podstatných mien mužského rodu odvodte podstatné mená ženského rodu.

3. K tvrdeniu Jarné prázdniny by sa mali presunúť vo všetkých školách na marec. napíšte argumenty.

ZA

Môj názor:

Odôvodnenie:

Dôkaz:

PROTI

Môj názor:

Odôvodnenie:

Dôkaz:

4. a) Prečítajte si úryvok a opravte chyby v označení priamej reči.

Záhada zeleného strašidla

„Aaahhhh... iiii! Znova sa ozval strašidelný výkrik. Ale tentoraz Bob a Peter ostali pokojní, pretože sa ozval z magnetofónu.

Traja pátrači boli vo svojom tajnom Hlavnom stane v Jonesovom bazári a Jupiter pozorne počúval z pásky zvuky, ktoré nahral Bob predošlý večer.

„Viac výkrikov tam už nie je, Jupiter,“ povedal Bob.

Ale Jupiter si vypočul všetko.“

„Mne to znie ako ľudský výkrik,“ povedal.

Veru, tak to znie!“ vykrikol Bob. „A to sa aj stalo pred päťdesiatimi rokmi. Starý Mathias Green, majiteľ, spadol zo schodov a zlomil si väz. Pravdepodobne pri páde vykriol ol!“

„Nehovor také veci!“ namietol Peter. „Nerád to počúvam. Ako by sme mohli počuť päťdesiatročnú ozvenu?“

Robert Arthur: Záhada zeleného strašidla

b) Podčiarknite uvádzacie vety.

c) V ktorej osobe je napísané rozprávanie? _____

d) Zakrúžkujte v texte citoslovce.

e) Podfarbte prívlastňovacie prídavné meno.

f) Ktorú časť z kompozície rozprávania predstavuje úryvok? _____

5. Neutrálne slová (*oko, hlas, spať, jesť, kráčať*) nahradte citovo zafarbenými slovami:

- s kladným citovým nábojom: _____
- so záporným citovým nábojom: _____

6. a) Pozrite si mimiku a gestá dievčata na obrázkoch.

b) Napíšte, aké pocity prezrádza jej mimika a gestá.

7. a) Prečítajte si úryvok.

Tá nová sa hlboko nadýchla a vykročila uličkou (pozn. red. autobusu). Vyzerala presne ako niekto, komu sa stávajú takéto veci. Bola nová, veľká a nemotorná. Mala šialené vlasy – kučeravé, a akoby to nestačilo, ešte aj sýtočervené. Obliekla sa... akoby chcela, aby si ju každý všimol. Alebo jej nedochádzalo, ako hrozne vyzerá. Na sebe mala pánsku károvanú košeľu, na krku jej viselo najmenej desať čudných náhrdelníkov a okolo zápästia mala omotané šatky. Podľa Parka vyzerala ako strašiak alebo jedna z tých guatemalských bábik, čo má mama na toaletnom stolíku. Ako niekto, kto by neprežil v divočine.

Rainbow Rowel: Eleanor a Park

b) Odpovedajte na otázky.

- Kto si všimol nové dievča v autobuse? _____
- K čomu chlapec dievča prirovnával? _____
- Čo chlapec Park vnímal na dievčati negatívne? _____

c) Ako sa nazýva druh opisu v úryvku? _____

d) Podčiarknite v úryvku prídavné mená. Zakrúžkujte prídavné meno, v ktorom sa uplatňuje pravidlo o rytmickej krátení.

e) Napíšte vzor, podľa ktorého sa skloňujú všetky prídavné mená. _____

8. a) Precvičte si pozornosť a po prečítaní textu spočítajte:

A. konkrétne podstatné mená

B. abstraktné podstatné mená

Ak pozorujeme prírodu, zistíme, že je v nej dokonalá organizácia a usporiadanie, akoby jej tvorca na všetko myslel a na nič nezabudol. Napríklad so spôsobom získavania potravy sa u zvierat vyvíjalo nielen zafarbenie tela, ale zároveň aj ich sluch, čuch, hmat a zrak. Napríklad hmyzožravce jež tmavý a krt obyčajný dokonale zdedili čuch po svojich predkoch. U mäsožravcov zase nie je rozvinutý rovnako. Líšky majú oveľa lepší čuch ako vlky. Mačky ho majú slabší ako jej príbuzné rysy. Diviaky ho majú zasa tak dokonale vyvinutý, že zavetria hniezdo myši uložené hlboko v zemi alebo v pni stromu. Dokážu na veľkú vzdialenosť nájsť ovos, kukuricu alebo žalude zapadnuté snehom. Ďalším z dôležitých zmyslov je hmat. Pomocou neho sa orientujú krty, piskory a hraboše.

b) Z každej skupiny napíšte prvých päť podstatných mien v základnom tvare a určte ich vzor.

A

B

9. a) Prečítajte text a doplňte chýbajúce písmeno v pádových príponách.

Mama sa ma raz spýtala: „Ak_ sú tvoji spolužiaci?“ Nestačila som odpovedať, keď vychrlila: „Moji boli úžasn_!“ Už z predošl_ch rozprávání som vedela, že Gusto bol múdr_, Jožo smel_, Paľo hudobne nadan_ a všetci spolu boli nesmierne súdržn_ a priateľsk_. Mama niekedy písala pred vyučovaním aj tri domáce úlohy svojim úžasn_m spolužiakom. A vraj, keď sa stretne s nimi po rokoch, sú ešte krajš_, urastenejš_ a sebavedomejš_. Aby mama nemusela opakovať star_ znám_ príbeh, chytro som si predstavila blondáv_ho Tomáša v lavici pred mnou, Denisa s modr_mi očami v lavici vedľa a Dušana s kučerav_m_vlasmi v lavici za mnou. Ale viem aj niečo viac o ich povahov_ch vlastnostiach alebo záľubách? A čo ostatn_ spolužiaci? Tak mi mam_na otázka dala námet na školskú úlohu. Viem, že moji strapat_, dlhovlas_ aj nakrátko vystrihan_ spolužiaci sú hlučn_, ale to je málo. Akí sú naozaj?

b) Prídavné mená vypíšte do dvoch stĺpcov.

N pl.	N sg. + ostatné pády

c) Zakrúžkujte prídavné mená, ktoré nie sú v základnom stupni.**d) Podčiarknite prídavné mená, ktoré sa nedajú stupňovať. Ako sa nazývajú? _____****10. a) Prevetrajte si hlavu. Najprv doplňte chýbajúce začiatkové písmeno. Potom nájdite súvisiace miesto a spojte čiarou.**

__túrov rodný dom
 __rezidentkin úrad
 __tefánikova mohyla
 __aganovo bydlisko v mladosti

Uhrovec

Bradlo

Žilina

Bratislava

b) Doplňte pádové prípony. Prídavné mená roztriedte podľa druhov. Doplňte ich názvy.

Packin_ rodičia, kohút_ hrebienok, v zebr_ stádach, s redaktorov_ kolegami, papagáj_ hlas, lekárkin_ pacientom, trénerkin_ zverenci, sudcov_ prísediaci, zo žab_ stehienok

Privlastňovacie prídavné mená _____	Privlastňovacie prídavné mená _____

11. a) Prečítajte text a všimajte si slovesá.

Spisovateľ sa na konci knihy ťažko lúči so svojím hrdinom. Oblúbil si ho a nechce ho len tak opustiť. Preto budú postavy, ktoré vystupovali v jeho knihe, často aj hrdinami mnohých ďalších príbehov. Spisovateľ by mal pre ne nájsť nové cesty a nové dobrodružstvá. A my čitatelia by sme mali byť trpezliví. Ved' aj postavy si musia odpočinúť či podrástť. Alebo by sme mohli odznovu vymyslieť ich príbeh, v ktorom by netrpeli ako deti a mali by šťastné detstvo. Ale na to potrebujeme fantáziu a lepší svet. Vzlietnime teda s ňou. Zatvorme oči! Zatajme dych! Čo všetko by sme mohli uvidieť? Že hrdinom príbehu môžeme byť my sami. Že náš vlastný príbeh je zo všetkých príbehov najúžasnejší!

b) Podčiarknite zvrtné slovesá.

c) Vypíšte a roztriedte slovesá podľa slovesného spôsobu.

Oznamovací spôsob		
prítomného času	minulého času	budúceho času

Rozkazovací spôsob	Podmieňovací spôsob

12. a) K slovesám doplňte vhodné príslovky. Vyberte si ich z ponuky.

náhodou, zreteľne, vonku, opatrne, cvalom, spamäti, dnu, ľuto, rovno, vpravo, zdravo, náhle, bratsky, denne, anglicky, týždenne, ťažko, vážne

Teraz pôjdete _____ a potom zabočíte _____. Stretli sme sa len _____. Stravujete sa _____? Vyjadroval sa nanajvýš _____. Myslíš to _____? Bolo mi ho _____. Snažte sa vyjadrovať _____. Kone sa hnali _____. _____ sa otočila ku mne. _____ sa zotmelo. O jedlo sa _____ podelili. Naučte sa báseň _____. Akosi _____ sa mi dýcha. Na klavíri musím cvičiť _____. Raz _____ chodíme do plavárne. Po prvom zvuku hromu sa psík bral _____. Článok bol napísaný po _____.

b) Vypíšte príslovky, ktoré boli odvodené od prídavným mien.

- 13.** Snívajte s Ivonkou: Ivonke sa snívalo, že všetky hodiny na svete zastali a zmizli všetky kalendáre. Napadlo jej, že veľa vecí aj slov by stratilo svoj význam. Čo si o tom myslíte? Ktoré príslovky by sme nemohli používať? Hovorte svoje nápady.

- 14.** a) Zahrajte sa s predložkami. K slovám tvorte rým s predložkou.

z kola - <u>do lesa</u>	bez cesta - _____
pod nebom - _____	u Jožka - _____
na stole - _____	po kolotoči - _____
z komína - _____	so slimákom - _____

- b) V rýmovačkách doplňte vokalizované predložky.

_____ syrom - za výrom	_____ dverí - na perí
_____ vani - po dlani	_____ kure - za more

- 15.** a) Ktoré zo spojok z ponuky doplňte do viet?

že

ale

až

aby

lebo

no

a

Dohodli sme sa, _____ nacvičíme divadielko. Pri nácviku boli síce problémy, _____ nás to neodradilo. Chceli sme, _____ na predstavenie prišli aj diváci. Zhasli sme svetlo _____ čakali sme za závesom. Ktosi kýchol, _____ sa zatriasol papierový les. Niektorí z hercov sa začal smiať, _____ kýchnutie sa opakovalo. To ma už dopálilo, _____ ešte som bol stále ticho. Konečne prvý herec vystúpil spoza závesu na scénu, _____ akosi dlho bol ticho. Vykukol som cez škáru v závese, _____ to už bolo podozrivé. Domyslel som si, _____ naša herečka...

- b) **Tvoríte** Ako sa mohlo predstavenie skončiť? Napíšte vtipný záver. Spojky podčiarknite.

- 16.** a) Doplňte chýbajúce písmená a zdôvodnite pravopis. (Najprv si uvedomte slovný druh a potom pravidlo alebo vzor.)

- b) Text môžete napísať aj ako diktát.

Bol _____ čas, keď pltníci robieval _____ dve cesty. Vrávalo sa, že jednou cestou letel _____ a druhou šliapal _____. A bola to pravda. Vážskou cestou na pltiach letel _____ dolu vodou do Pešti alebo aj k Čiernemu moru. Horšie už to bolo nazad. Z Komárna išl _____ cez Krupinu a Zvolen na Liptov. Taká cesta vraj trvala aj mesiac. A keď už putoval _____, veru sa im prihodil _____ všelijaké veci.

17. a) Precvičte si pozornosť a zistite, koľko trojok je na displeji.

b) Napíšte slovom:

(3) _____ aktivity

(13) _____ spolužiaci

(30) _____ návštevníci

(3.) _____ deň

(13.) _____ pretekár

(30.) _____ rok

c) Vymyslite príbeh o svojom telefónnom čísle a napíšte ho. Číslice zmeňte na číslovky a svoje číslo môžete zaľudniť postavami, ktoré niečo konajú, vymýšľajú, napr.:

Číslo 0917 876 5432: Začala sa nultá hodina.
Deviati spolužiaci chýbali...

18. a) Prečítajte text.

Začali sa prázdniny. Pani Angela odprevadila syna do tábora. Už na druhý deň začala vyzerat' pošťára. Syn nedvíhal telefón. Ani nenapísal esemesku... Mala by sa pani Angela strachovať?

Ľuboš bol však v tábore nesmierne zaneprázdnený. Ráno bola rozcvička. Dopoludnia deti označovali trasu na nočný pochod. Popoludní bol Ľuboš vedúcim súťažného tímu. Súťaž bola náročná. Bola skúškou odvahy. Deti mali splniť päť úloh. Ľuboš prešiel po tenkom brvne ponad hlbšiu priekopu bez strachu. Ostatným deťom dodal odvalu. Úspešne splnili aj ďalšie úlohy. Kedy mal myslieť na telefón či esemesku?

b) Ako by ste riešili správu rodičom vy? Hovorte svoje názory.

c) Vo vetách vyhládajte základné vetné členy. Podmet podčiarknite modrou a prísudok červenou.

d) Slovesný prísudok označte písmenom S, slovesno-menný písmenami SM.

e) Nevyjadrený prísudok vyjadrite príslušným zámenom.

19. Partnerské interview. Na lístky napíšte námety na interview (záľuby, obľúbený predmet, domáci miláčik, šport, knihy, počítač a pod.) a vložte ich do škatule. V dvojiciach si vytiahnite jeden lístok a robte partnerské interview. Otázky aj odpovede si nahrajte na mobil.

20. Precvičte si vedomosti a vyplňte doplňovačku.

1. noha (expresívne)

2. citoslovce prekvapenia

3. drahší (v základnom stupni)

4. akostné prídavné meno

5. dievčenské meno (meniny 18. 8.)

6. prívlastňovacie prídavné meno druhové (odv. od ryba)

7. prívlastňovacie prídavné meno individuálne (odv. od Nory)

8. synonymum dozreté (odspodu)

9. základný vetný člen

10. abstraktné podstatné meno (synonymum myseľ)

11. konkrétne podstatné meno v N pl. (pomôcka k člnu; odzadu)

12. abstraktné podstatné meno (synonymum obyčaj)

13. príslovka (synonymum výrazu každý deň)

14. antonymum k slovesu chcieť (3. os. sg.)

15. individuálne prívlastňovacie príd. meno (odv. od lvky)

16. osobné základné zámeno muž. rodu (odzadu)

17. prípona zveličujúceho prídavného mena (odzadu)

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.

																	!

Lined area for dictation practice, consisting of multiple horizontal blue lines.

TEST 5

Neskôr, na Michaelovo veľké prekvapenie, zjavil sa na lodi ešte ďalší majster v speve. Volal sa Cocky. Tak sa aj sám predstavil Michaelovi pri prvom stretnutí.

To slovo Cocky povedal odvážne a vonkoncom sa nezľakol, ba ani sa nepokúsil ujsť, keď sa chcel Michael naňho vrhnúť. A ľudský hlas, hlas boha, ktorý vychádzal z hrdla drobučkého snehobieleho vtáčika, prinútil Michaela cúvnuť, pritom nástoľčivo vetril a očami hľadal človeka, ktorý sa s ním rozpráva. No nikoho nevidel... Bol tu iba maličký kakadu, ktorý bezočivo potriasal hlávkou a opakoval: „Cocky!“

„Daj labku,“ prikázalo záhadné stvorenie tak panovačne, tak ľudsky, že Michael sa opäť začal obzerať okolo seba v úsilí nájsť toho, kto ho oslovuje.

„Daj labku,“ opäť počul rozkaz drobného operenca. Potom piskľavý hlas, celkom sa ponášajúci na hlas Ah Moya, vychrlil celý vodopád čínskych slov.

Jack London: Jerry a Michael z ostrovov

1. Z textu vyplýva, že Michael bol

- A. námorník.
- B. psík.
- C. človek.
- D. kakadu.

2. Udalosť v úryvku je

- A. vtipná.
- B. smutná.
- C. vážna.
- D. napínavá.

3. Text úryvku je

- A. dynamickým opisom.
- B. správou.
- C. statickým opisom.
- D. rozprávaním.

4. Zobrazená udalosť je oživená

- A. replikami.
- B. citoslovcami.
- C. priamou rečou.
- D. príslovkami.

5. Ktoré slovo nie je citovo zafarbené slovo?

- A. piskľavý
- B. hlávkou
- C. operenec
- D. vychrlil

6. V ktorej možnosti je odvodené slovo?

- A. človek
- B. ľudský
- C. cúvnuť
- D. majster

7. V ktorej možnosti sa nachádza zložené slovo?

- A. panovačne
- B. neskôr
- C. drobučkého
- D. snehobieleho

8. V ktorej možnosti nie je abstraktné podstatné meno?

- A. prekvapenie
- B. v speve
- C. stretnutí
- D. z hrdla

9. V ktorej možnosti nie je konkrétne podstatné meno?

- A. na lodi
- B. rozkaz
- C. očami
- D. vtáčika

10. V ktorej možnosti je privlastňovacie prídavné meno?

- A. Michaelovo
- B. Michaelovia
- C. Michaelovi
- D. Michaela

11. V ktorej možnosti je zámeno v tvare G sg.?

- A. naňho
- B. s ním
- C. od neho
- D. jemu

12. V ktorej možnosti je stálozvrtné sloveso?

- A. pomyslel si
- B. predstavil sa
- C. nezľakol sa
- D. spieval si

13. V ktorej možnosti nie je zložený slovesný tvar?

- A. volal sa
- B. prinútil
- C. cúvajú
- D. rozprávali sa

14. V ktorej možnosti je neplnovýznamové sloveso?

- A. opakoval B. vetril
C. vychádzal D. chcel

15. V ktorej možnosti sa príslovka nedá stupňovať?

- A. bezočivo B. slepo
C. ľudsky D. nástojčivo

16. V ktorej možnosti nie je príslovka času?

- A. potom B. odvážne
C. opäť D. neskôr

17. V ktorej možnosti je podstatné meno v G pl.?

- A. na veľké prekvapenie
B. pri prvom stretnutí
C. vodopád čínskych slov
D. drobným operencom

18. V ktorej možnosti sa predložka viaže s akuzatívom?

- A. v speve B. z hrdla
C. pri stretnutí D. na prekvapenie

19. V ktorej možnosti je prísudzovací sklad z nasledujúcej vety?

Na Michaelovo veľké prekvapenie sa na lodi zjavil ešte ďalší majster v speve.

- A. na Michaelovo prekvapenie
B. sa zjavil majster
C. majster v speve
D. na lodi sa zjavil

20. Vo vete *Biely operenec sa volal Cocky.*

- A. sú dva podmety.
B. je slovesno-menný prísudok.
C. nevyjadrený podmet.
D. slovesný prísudok.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.

Pracujte samostatne.

a) Ktorá časť učiva ťa v 6. ročníku najviac zaujímala? Koláč rozdeľ čiarami a prirad' z neho učivám príslušne veľký diel. Koláč vyfarbi a ozdob ovocím.

b) Stručne vysvetlite dôvody, pre ktoré ste prideliť vybraným učivám:

- A. najväčší diel koláča,
B. najmenší diel koláča.

Legenda

- Zvuková rovina jazyka a pravopis
■ Významová rovina jazyka
■ Tvaroslovie
■ Skladba
■ Sloh

A

B

Čo už viem

25 vedomostí z jazyka a slohu, ktoré by ste mali vedieť zo 6. ročníka

ZVUKOVÁ ROVINA JAZYKA A PRAVOPIS

- ☐ 1. Ako odlišujeme priamu reč v ústnom a písomnom prejave.
- ☐ 2. Ako sa označuje priama reč pri rôznom postavení uvádzacej vety.

VÝZNAMOVÁ ROVINA JAZYKA

- ☐ 3. Rozlíšiť a vhodne používať neutrálne a citovo zafarbené slová.
- ☐ 4. Rozlíšiť základové slovo, odvodené slovo, slovotvornú predponu a slovotvornú príponu.
- ☐ 5. Poznať a používať zložené slová.

TVAROSLOVIE

- ☐ 6. Poznať a rozlíšiť význam konkrétnych a abstraktných podstatných mien.
- ☐ 7. Rozlíšiť privlastňovacie prídavné mená individuálne a druhové a vedieť ich skloňovať.
- ☐ 8. Skloňovať osobné základné zámená a vhodne používať krátke a dlhé tvary zámen.
- ☐ 9. Skloňovať osobné privlastňovacie zámená podľa vzoru *môj*.
- ☐ 10. Používať správne základné a radové číslovky.
- ☐ 11. Rozlíšiť a správne používať plnovýznamové a neplnovýznamové slovesá.
- ☐ 12. Rozlíšiť a správne používať zvrtné a nezvrtné slovesá.
- ☐ 13. Poznať slovesné spôsoby a správne ich používať.
- ☐ 14. Rozlíšiť jednoduché a zložené slovesné tvary.
- ☐ 15. Poznať druhy prísloviiek, ich význam a vhodne ich používať.
- ☐ 16. Poznať a vedieť uplatňovať vokalizované predložky.
- ☐ 17. Poznať spojky a citoslovčia a správne ich používať v ústnom i písomnom prejave.

SKLADBA

- ☐ 18. Poznať, ako vzniká jednoduchá veta.
- ☐ 19. Spoznať základné vety členy a ich druhy.

SLOH

- ☐ 20. Ako tvoriť rozprávanie v 1. alebo 3. osobe.
- ☐ 21. Ako správne budovať kompozíciu rozprávania.
- ☐ 22. Ako vytvoriť statický a dynamický opis.
- ☐ 23. Ako vytvoriť charakteristiku.
- ☐ 24. Ako sa podieľať na tvorbe projektu.
- ☐ 25. Ako správne argumentovať.

Tvaroslovie

Vzory prídavných mien

Vzor otcov

Jednotné číslo			
Pád	mužský rod	ženský rod	stredný rod
N	otcov	otcova	otcovo
G	otcovho	otcovej	otcovho
D	otcovmu	otcovej	otcovmu
A	otcovho (živ.),
otcov (neživ.)	otcovu	otcovo
L	o otcovom	o otcovej	o otcovom
I	otcovým	otcovou	otcovým
Množné číslo			
Pád	mužský živ. rod	mužský neživ., ženský, stredný rod	
N	otcoví	otcove	
G	otcových	otcových	
D	otcovým	otcovým	
A	otcových	otcove	
L	o otcových	o otcových	
I	otcovými	otcovými	

Vzor matkin

Jednotné číslo			
Pád	mužský rod	ženský rod	stredný rod
N	matkin	matkina	matkino
G	matkinho	matkinej	matkinho
D	matkinmu	matkinej	matkinmu
A	matkinho (živ.),
matkin (neživ.)	matkinu	matkino
L	o matkinom	o matkinej	o matkinom
I	matkiným	matkinou	matkiným
Množné číslo			
Pád	mužský živ. rod	mužský neživ., ženský, stredný rod	
N	matkini	matkine	
G	matkiných	matkiných	
D	matkiným	matkiným	
A	matkiných	matkine	
L	o matkiných	o matkiných	
I	matkinými	matkinými	

Vzor páví

Jednotné číslo			
Pád	mužský rod	ženský rod	stredný rod
N	páví	pávia	pávie
G	pávieho	pávej	pávieho
D	páviemu	pávej	páviemu
A	pávieho (živ.),
páví (neživ.)	páviu	pávie
L	o pávom	o pávej	o pávom
I	pávím	pávou	pávím
Množné číslo			
Pád	mužský živ. rod	mužský neživ., ženský, stredný rod	
N	páví	pávie	
G	pávích	pávích	
D	pávím	pávím	
A	pávích	pávie	
L	o pávích	o pávích	
I	pávimi	pávimi	

Sklonovanie zámen

Jednotné číslo				Množné číslo		
Pád	mužský rod	stredný rod	ženský rod	Pád	mužský (živ.) rod	mužský (neživ.), stredný, ženský rod
N	on	ono	ona	N	oni	ony
G	jeho, neho, ho, -ňho, -ň	jeho, neho, ho, -ňho, -ň	jej, nej	G	ich, nich	ich, nich
D	jemu, nemu, mu	jemu, nemu, mu	jej, nej	D	im, nim	im, nim
A	jeho (len osob.), ho, neho, -ňho, -ň	ho, -ň	ju, ňu	A	ich, nich	ich, ne
L	(o) ňom	(o) ňom	o nej	L	(o) nich	(o) nich
I	ním	ním	ňou	I	nimi	nimi

Skladba

OBSAH

NOVÝ Slovenský jazyk pre 6. ročník ZŠ a 1. ročník GOŠ – 2. časť

TVAROSLOVIE

Tajomstvo zimného spánku • prídavné mená • prívlastňovacie prídavné mená individuálne	2
Po stopách zvierat • prívlastňovacie prídavné mená druhové	8
Ideálni spolužiaci • opakovanie prídavných mien	12
Ako sa vyrába telečokoláda • porovnanie rozprávania a dynamického opisu	16
TEST 3	19

Gina si za to mohla sama • zámená • skloňovanie osobných základných zámen	21
Tvoj nepriateľ je strach • skloňovanie osobných prívlastňovacích zámen	25
Romeo z husľovej triedy • charakteristika	28
Zápalky ako hobby • číslovky – opakovanie	32
Detektívi v čase • slovesá • zvrátne a nezvrátne slovesá	35
Ako stolovať • plnovýznamové a neplnovýznamové slovesá	38
Dedo a ja • slovesný spôsob	42
Čo je najlepšia vec na svete • jednoduché a zložené slovesné tvary	47
V čistom meste sa ľudia cítia lepšie • diskusia • argument a jeho časti	50

Rišo užasnuto počúval • príslovky • druhy prísloviek a stupňovanie prísloviek	54
Aké hodnoty uznávame? • diskusia • protiargument	60
Som na internete • predložky – neohybný slovný druh • vokalizácia	63
Ferko spadol a zlomil si nohu • spojky – opakovanie	67
Môže ticho liečiť? • citoslovčia – neohybný slovný druh	70
Projekt	72
TEST 4	74

SKLADBA (JEDNODUCHÁ VETA)

Kráľovské korunky • základné vetné členy • podmet	76
Čo sa deje v kráľovstve? • prísudok	80
Do kráľovstva VIET zavítala zmena • prísudzovací sklad	83

OPAKOVANIE UČIVA 6. ROČNÍKA

TEST 5	86
	94

A IDEME ĎALEJ...

Pravopisu nikdy nie je dosť...

